

Тиждень

український

www.ut.net.ua

Валерій
Геєць, вважає,
що країна
живе не по
кишені.
Стор. 30



№ 6 7 – 13 ГРУДНЯ

П'ЯТЬ КУЛЬ ДЛЯ ШЕРЕМЕТА

Ціна пайв під Києвом. Стор. 26

ЖЕРТВИ ШОПІНГУ

Як уникнути зайвих
витрат. Стор. 34

ІДЕОЛОГИ МОСКВИ

Галицький слід російського
православ'я. Стор. 56

БЕЗ ПОКУПЦІВ



СТОЛИЧНИЙ РИНОК НЕРУХОМОСТІ
ЗАСТИГ. СТОР. 40

ISSN 1996-1561



9 771996 156002

УВАГА! АКЦІЯ!

ПЕРЕДПЛАТИ І ВИГРАЙ!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – **99319**

Тиждень
український
www.ut.net.ua



Редакція журналу «Український ТИЖДЕНЬ» оголошує конкурс передплатників. Передплатіть журнал у будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта» за ціною:

1 міс. – 15,34 грн

3 міс. – 46,02 грн

6 міс. – 92,04 грн

12 міс. – 184,08 грн

і гарантовано отримайте приз:



Унікальна фірмова футболька



Плед +
ексклюзивний журнал карикатур



Ексклюзивний журнал карикатур

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 503-37-41

менеджер з передплати Кашук Тетяна

kta@ut.net.ua

Акція триває до 15 грудня

ОБРАЗ

Владімір Путін – ось у кого немає жодних проблем з формуванням коаліції в парламенті.



Адже 315 із 450 місць у Держдумі дісталися його партії «Єдина Росія». (про це читайте на стор. 36–38). Тепер політична структура Росії

харяє карнавокон, країнин із піхні матохів із тоїлі. Ти тогі ні партнери

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»

Головний редактор Юрій Макаров

Перший заступник головного редактора Роман Кульчинський

Відділ політики Анатолій Бондаренко

Відділ економіки Сергій Лук'янчук

Відділ розслідувань Андрій Лаврик

Відділ суспільства Ольга Михайлова

Відділ новин Наталя Васютин

Відділ історії та науки Роман Кабачій

Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко

Літературний редактор Ольга Артюх

Виконавчий директор Роман Чигрин

Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Юрій Коломіцев
Арт-директор Надія Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков,
Микола Титаренко
Художник Андрій Єрмоленко
Більд-редакція Вікторія Буюнова, Анатолій Белов
Фотографи Валентин Дирман, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляє
Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова
Відділ реклами Алла Левковська
Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва
Відділ маркетингу Ганна Леведєва

Помічник головного редактора Олена Чекан
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р
від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «Новий друк»
Київ, вул. Магніторська, 1
№ зам. 07-6528
Наклад 17 000
Адреса редакції 01030, Київ, вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Адреса для листування 03040, Київ, вул. Васильківська, 2 а
Телефон (044) 503 3740
Виходить щотижня
Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою
Ціна договірна
Передплатний індекс 99319



Зимове, меланхолійне

ЮРІЙ МАКАРОВ
головний редактор

Xристиянська доктрина вважає зневіру одним зі смертних гріхів — поруч із пихою, жадобою, хтивістю та іншими не вельми приемними людськими слабкостями. Як на мене, цілком справедливо: сибаритський скепсис, навіть чорна меланхолія насправді дарують невиправданий психологічний комфорт, бо дають змогу дивитися на всі проблеми зверхньо, «з високої дзвінниці» без жодної особистої відповідальності, без жодного індивідуального зусилля, та ще й у білих шатах.

Стрічка новин пропонує небагато приводів для соціального оптимізму. У Росії правляча партія отримала мандат надалі робити все, що їй заманеться. І навіть немає значення, наскільки «підкрутили» росіяні результати виборів: підтримка населення забезпечує держтехнологам довічну індульгенцію на всі попередній наступні порушення в межах свого «суверенного» ноу-хау. У Грузії досі незрозуміло, чи «вирулять» вони на магістральний шлях демократії, чи блукатимуть гірською стежкою авторитаризму. Наша спікеріада також не додала оптимізму. Звісно, добре, що обрали голову. Тронна промова Арсенія Яценюка була гідною, виваженою, переконливою... Але ж призначенням тронних промов і є переконливість. А от як його обрали? Можливо, там, на місці подій, був якийсь драйв, пристрасті, емоції... По мій бік телевізора нічого, окрім нудоти. Не чіпляє. Кортить «збиті» на все це, знайти порятунок в особистому житті й не переїматися іграми, які все одно ніколи не стануть твоїми. Це все, мабуть, зима...

Соціальна флегма небезпечна, але й неминуча, якщо твоя держава впала тобі на голову чи то як подарунок, чи то як покарання. Аби вона стала твоею, недостатньо навіть місяць по-мерзнути в товаристві близьких за духом людей. Майдан: має бути не один, і не лише з надзвичайних приводів, і не лише революційний. Можливо, я забагато вимагаю від співвітчизників і від себе самого, але хочеться знайти бодай якусь процедуру, бодай якийсь ритуал, у процесі якого зміцнюються б механізми взаємодії та взаємної довіри.

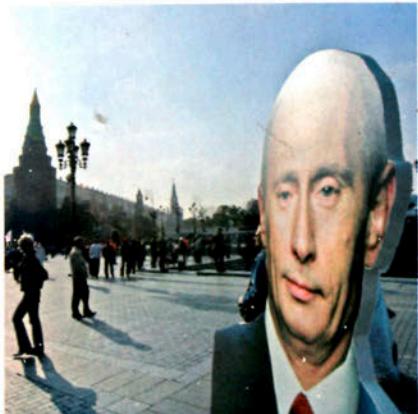
Можна постійно кепкувати з «туших» американців, які з першого дня Незалежності давали гранти на розвиток недержавних інституцій, які, на їхню думку, сприяли становленню громадянського суспільства. Іронія теж належить до світоглядних будматеріалів, які недорого коштують. Але американці дійсно знають, що роблять. Їхня демократія, хай там як, по-перше, справді працює, по-друге, базується не на силі державних інституцій, а на солідарній згоді окремих громад. Саме громада як цеглина суспільства вирішує свої проблеми, виробляє свої пріоритети, підтримує порядок усередині себе самої, а «нагору» за допомогою звертається тільки тоді, коли вичерпає власні можливості. Ми раптом що, одразу пишемо лист Президентові — як колись генеральному секретареві. Ліфт полагодити — Президент, лампочку вкрутити — прем'єр, асфальт покласти — спікер. Не в тім навіть річ, що ліфтів багато, а Президент один. Просто якось принизливо... Та не хочу я, щоб прем'єр у мене лампочку вкручував, у мене що — рук немає?

Пам'ятаєте Кеннеді: «Не питай, що може зробити для тебе країна, спитай, що ти можеш зробити для країни». Це не заклик до чергових жертв (він зовсім не в американському дусі). Швидше, навпаки: якщо ти зробиш сам щось для свого близького, отримаєш не лише його вдячність, а й власне відчуття, що він тобі насправді близкий. Питання, власне, у відчутті, що все воно тобі небайдуже.

Колишня дружина дніами скинула мені два посилання на інтернет-ресурси. Ось один: <http://www.krov.org.ua>. А ось другий: <http://www.donor.com.ua>. Вона про них дізналася випадково. Хтось розповів. Крові бракує в лікарнях, пологових будинках, онкоцентріах. Не лише якоїсь рідкісної групи, а і стандартної, першої, резус позитивний. Між іншим, це проблема національного масштабу. На початку року підвищили винагороду для дононірів у чотири рази. Відчутно це ситуацію не поліпшило. Крові так само не вистачає. Не здають: якби ж то побоювались СНІДу — через зневіру. Хай, мовляв, депутати здають, у них здоров'я міцне, бач, он як б'ються! Колишня дружина телевізор не дивиться, бійок не спостерігає, тому пішла собі на один із донорських пунктів і запропонувала здати стандартну дозу. Безкоштовно. На неї подивилися, як на божевільну. Довго не могли зрозуміти, чого вона, власне, хоче. Навіть не запитали довідку про стан здоров'я — яка довідка, коли поруч діти вмирають! — лише паспорт. Врешті-решт, не вірячи собі, взяли 490 грамів (меншого посуду не було).

Наступного понеділка, мабуть, піду здавати кров. Можливо, це якось вілікує від меланхолії? ■

У НОМЕРІ



36 РОСІЙСКИЙ ВИБІР
Антон Зікора стежив за виборами
Думи в Сибіру



60 ГАРЯЧА КРОВ ДРАКУЛИ
В Румунію на лижі



70 РОСІЯНИ ЙДУТЬ! З МОЛОТКА
Christie's робить ставку на українських
мільйонерів

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Дмитра Скаженика

ОСОБИСТА ДУМКА

2 ЗИМОВЕ, МЕЛАНХОЛІЙНЕ.
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

- 4 ФОТО ТИЖНЯ.** Бійка біля урни
 - 6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.** 179,5 : 1,7 на користь «Газпрому»
 - 12 СУБ'ЄКТИВ.** 20 років «бездзерного світу».
- Авторська колонка Марії Старожицької

ВПРИЛУПІ

- 14 ЮРІЙ МІРОШНИКОВ: «НАЙВАЖЧІ ЧАСИ МИ ПОДОЛАЛИ».** Інтерв'ю президента «Міжнародних Авіаліній України»
- 20 БІОГРАФІЯ ЯК ЧУДО.** Феномен Яценюка
- 22 ПОЛІТИЧНИЙ АЛЬТРУЇСТ.** Жвавія не чекає «приходу»
- 24 ПОЧЕТ ПРЕЗИДЕНТА.** Як влаштований Секретariat Глави держави
- 26 П'ЯТЬ КУЛЬ ДЛЯ ШЕРЕМЕТА.** За землю під Києвом вбивають
- 30 В ОЧІКУВАННІ «ЛОМКИ».** Валерій Геєць прогнозує важкі часи. Інтерв'ю
- 34 НЕ КУПИТИСЯ КУПУЮЧИ.** Як уникнути злівих покупок
- 36 РОСІЙСКИЙ ВИБІР.** Голосуй — не голосуй, переможе Путін
- 39 АСИМІЛЯЦІЙНИЙ ЛАНЦЮГ.** Дискусія щодо «української російської»

ТЕМА ТИЖНЯ

40 КВАДРАТУРА МЕТРА. У столиці ціни на нерухомість завмерли, в регіонах — стрімко зростають

МИ

- 50 НАРЕЧЕНИЙ АПША ДЕ ЖОС.** В румунських селах чужі не ходять
- 55 ПРОСТА ШИЗОФОРЕНІЯ В ІНШОМУ ЖИТТІ.** Авторська колонка Іди Ворс
- 56 ПОЛІТТЕХНОЛОГІ ПЕТРА I.** Імперську ідеологію Росії створили українці

НАВІГАТОР

- 60 ГАРЯЧЕ ВИНО ДРАКУЛИ.** Зимова Румунія
- 66 МАГІЯ НАЗИВАННЯ.** НЛП — вигадка маркетологів
- 68 ФАКТИЧНО ТА ЮРИДИЧНО.** Детективні історії «Формули-1»
- 70 РОСІЯНИ ЙДУТЬ! З МОЛОТКА**
- Російські олігархи спровокували світовий попит на своїх класиків
- 73 СКРОМНА ПРИВАБЛИВІСТЬ БУРЖУАЗІЇ.** Сергій Жадан про сіликон, швейцарські годинники та мистецтво
- 74 БАГАТОЛИКИЙ ЯНУС.** Фресковий розмах у настільному форматі Олександра Сухоліта
- 76 ВІДГУКИ.** Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи
- 78 АНОНСИ.** Коротко про культурні події



20 БІОГРАФІЯ ЯК ЧУДО
Арсеній Яценюк став головою Парламенту



НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів
«ТИЖНЯ»

ГРАФІКА
НА ОБКЛАДИНЦІ:
Андрій Єрмоленко



Бійка біля урни

Важливо не лише що, а й як. Верховна Рада обрала голову. Знову зі скандалом. БЮТівці проявили підозрілість і влаштували контроль за голосуванням. Регіонали як експерти в галузі демократії та партійної дисципліни образилися. Не обійшлося без бійок, утім локальних. Бійки у Парламенті – не така вже й дивина: на певному етапі історичного

розвитку вони спостерігалися і у Франції, і в Італії, і зовсім донедавна в Японії. Проблема української влади в тому, що авторитет вона готова розміняти на сьогоднішній вплив. Вплив можна відстояти у бійці. Авторитет – ніколи, якщо це не «авторитет» певного штибу. Необхідно вчитися стратегічно мислити. І гарних манер.

НА ЧАСІ



П'ЯТЬ ОБЛИЧ

МИХАЙЛО БРОДСЬКІЙ
про Юлію і Нестора

Цей скандальний політик пообіцяв створити книгу про Юлію Тимошенко і Нестора Шуфрича. «Я спеціально напишу книгу «Нет повесті пе-
чальнее на свете, чем повесть о бюджетном комітеті», – сказав він, додавши, що саме там між лідеркою БЮТ і очільником МНС зародилися теплі стосунки.

ОЛЕГ БЛОХІН
підрахував шанси «Євро-2012»

Головний тренер збірної України з футболу не виключає, що фінальна частина Євро-2012 в Україні може не відбутися, бо на заваді стане будівництво перед НСК «Олімпійського». «Ця проблема не вирішується... Реально те, що на 80% ми «Євро-2012» не отримаємо», – стверджує Блохін.

МИКОЛА РУДЬКОВСЬКІЙ
проти квиткових спекулянтів

Міністр транспорту і зв'язку доручив «Укрзалізниці» розглянути можливість відновлення продажу квитків за документами, принаймні у пікові періоди. Зі слів міністра, сьогодні на продажі квитків без документів, введеному нещодавно, наживаються спекулянти.

ВІТАЛІЙ КЛІЧКО
зробив дітям подарунок

Відомий боксер подарував спеціалізованій школі-дитсадочку «Мрія» 13 інвалідних візків. Діти отримали такий подарунок від бінього з нагоди Міжнародного дня інваліда. У «Мрії» наївчається 140 дітей з недоліками опорно-рухового апарату.

АНДРІЙ ДАНИЛКО
став почесним громадянином

Це звання українському шоумену присвоїв мер Полтави, рідного міста артиста. Це звання дає «батькові» Верки Сердючки право на безкштовний проїзд у полтавському громадському транспорті. «Я завжди мріяв безкштовно їздити в тролейбусі і заздрив кондукторові, вважаючи його найголовнішою людиною», – відповів артист.

179,5 : 1,7 на користь
«Газпрому»Україна прогала перемовини
з Росією щодо ціни на газ

4 грудня ВАТ «Газпром» повідомив про досягнення домовленостей з міністрам палива та енергетики України Юрієм Бойком щодо ціни на газ у 2008 році. Ціна на імпортний газ для України підвищиться на 49,5 дол. – з нинішніх 130 дол. за 1 тис. м³ – і коштуватиме 179,5 дол. Зросте також і транзитний тариф, за яким «Газпром» оплачує «Нафтогазу України» послуги з транспортування російського газу до Європи, але всього лише на 10 центів (з 1,6 дол. до 1,7 дол. за транзит 1 тис. м³ газу на 100 км відстані). Як відомо, перше серйозне підвищення цін на російський газ у 2005 році (з 50 до 95 дол.) супроводжувалося значно суттєвішим зростанням транзитної ставки – з 1,09 до 1,6 дол. Однак під час наступного зростання цін у 2006 році (з 95 до 130 дол.) Уряд взагалі не ставив питання про збільшення плати за транзит.

Угода про газову ціну, підписана українською стороною, свідчить про її комплексний програш у всіх на-



примках перемовин. Так, нещодавня зустріч прем'єра Януковича та міністра Бойка з президентом Туркменістану зазнала невдачі – туркменська сторона заявила про підвищення ціни до 130 дол. в І півріччі 2008 року та до 150 дол. – в ІІ.

ЦИТАТА ТИЖНЯ

ЮРІЙ ЛУЦЕНКО прирівнює орден Колеснікова до індульгенцій:



Авторитет інституції пап римських свого часу надзвичайно занепав внаслідок введення практики продажу індульгенцій різним злодіям, шахраям та вбивцям. Можливо, ця історична довідка стала б гарним уроком для тих, хто сьогодні готує подібні Укази Президента».



ДОВІДКА

Згідно з Указом Президента від 28 листопада 2007 року народний депутат Борис Колесніков разом з іншими діячами з нагоди річниці Акта проголошення незалежності України був нагороджений орденом «За заслуги» II ступеня «за значний особистий внесок у соціально-економічний, науково-технічний і культурний розвиток України, вагомі досягнення у трудовій діяльності, багаторічну сумісну працю».

Варто згадати, що Колесніков, будучи головою Донецької облради, був одним із організаторів з'їзду в Сєверодонецьку 28 листопада 2004 року, на якому особисто закликав «вирішити питання про створення нової Південно-Східної держави у формі федераційної республіки».



на стор. 11 читайте оцінку цієї ситуації незалежним експертом



Росія явно вела лінію на те, щоб середньоазійський газ став для України якнайдорожчим — і українські перевізники, попри регулярні візити до Москви, з цим погодилися. І нарешті суто декларативне підвищення транзитної ставки позбавляє Україну можливості заробляти на транзиті російського газу до Європи.

За попередніми розрахунками, Україна після підвищення ціни заплатить за 55 млрд м³ імпортного газу в 2008 році на 2,7 млрд дол. більше. Натомість збільшення транзитної ставки дасть зможу збільшити виручку за транзит близько 120 млрд м³ російського газу до Європи лише на 120 млн дол. За таких цін на імпортний газ певні галузі економіки України, в першу чергу, хімічна, опиняться на межі рентабельності.

Схоже, що легкість, з якою урядовці Януковича погодилися на такі невигідні умови, свідчить про бажання створити проблеми майбутньому коаліційному Уряду Тимошенко. Нова влада отримає «у спадок» не лише критичну для економіки газову ціну і мізерну транзитну ставку, але й неминучий політичний конфлікт з Росією за спроби переглянути і те, й інше.

Сергій Лук'янчук

Україна погрожує судом

Якщо Росія не надасть інформацію про вантаж затонулих поблизу Керчі суден



Звернутися до міжнародних судових інстанцій погрожує Міністерство закордонних справ України, якщо протягом тижня не отримає від росіян інформацію про вантажі, які разом із судами ще 11 листопада 2007 року затонули під час штурму в Керченській протоці.

У свою чергу в.о. заміністра охорони навколишнього середовища Святослав Куруленко повідомив,

що збитки від катастрофи підраховують одразу 9 науково-дослідних закладів. Проте він не назвав навіть приблизну суму збитків.

Тим часом в Керченській протоці знаходять нові великі плями нафтопродуктів. У районі затоплення носової частини танкера «Волгонефть-139» витоки мазуту фіксуються регулярно. Допустима концентрація нафтопродуктів у морській воді перевищена на 200%. А загальна поверхня забрудненої води становить 4 км в довжину і 50 м в ширину. Нагадаємо, що під час беспрецедентного штурму 11 листопада в Керченській протоці затонуло 4 судна, ще 6 — сіли на мілину. За попередніми даними, судна перевозили сірку й нафтопродукти.

П'ЯТЬ ПОДІЙ



УВІКОВІЧНЕННЯ ГОДЗІ. Крокодил Годзіла, який влітку втік із цирку в Маріуполі, помер і був кремованний. Його поневірняння український режисер Аллан Бадоєв запропонував увічнити в художньому фільмі.



ЖИВИЙ МУЗЕЙ. Під Луцьком у с. Рокині відкрився унікальний музей просто неба. Його відвідувачі зможуть стати селянами ХІХ ст.: накосити сіна й напекти хліба.



НОВОРІЧНИЙ МАРШРУТ. «Укрзалізниця» призначила на свята 29 додаткових потягів. 11 із них курсуватимуть Південно-Західною залізницею, 8 — Придніпровською, 3 — Одеською, 3 — Південною і по одному — Львівською та Донецькою.



ЗАПОВІДНИК РОЗУМОВСЬКОГО. Палац гетьмана Кирила Розумовського у Батурині став заповідником. Він увійшов до складу Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».



СВІЧКОВА ХОДА. У День солідарності з ВІЛ-позитивними людьми у Києві відбулася «Свічкова хода — 2007». Учасники акції пройшли центром міста із запаленими свічками і виклали їх у формі «Червоні стрічки» біля центрального входу палацу «Україна».



Затопити і закрити

Планують горевісну шахту ім. Засядька, на якій трапилося три вибухи поспіль

Кількість жертв стрімко збільшується. Не встигли донеччани оплатити понад 100 гірників, котрі загинули під час вибуху 18 листопада, як пролунало ще два — 1 та 2 грудня. Після другого вибуху до лікарні додали 47 потерпілих. Під час третього — загинуло 5 рятувальників. Загалом на лікуванні після НП на шахті знаходяться 73 особи, 37 із них — рятувальники.

Тільки після цього було прийнято рішення затопити зловісний горизонт на глибині 1078 м. Щоденно в лаву заливають близько 10 тис. т води, яку беруть з річки Кальміус, що протікає поряд з шахтою. Президент України Віктор Ющенко закликав взагалі закрити шахту. Його підтримав і прем'єр-міністр Віктор Янукович. Однак таке рішення може бути

прийнято тільки після визначення причин аварії та завершення розслідування кримінальних справ щодо вибухів. Допомогти в розслідуванні Уряд вже попросив спеціалістів з Росії, Польщі, Німеччини та США. Відповідні листи із проханням про допомогу вже надіслані урядам цих держав.

Водночас закриття шахти може зустріти активний опір політичних і бізнесових кіл. Адже шахта ім. Засядька видобуває половину так необхідного для металургії коксового вугілля. Як нещодавно запевняв голова ради орендаторів шахти Юхим Звягільський, це підприємство коштує майже 1,25 млрд дол. Півроку тому він подав до Верховної Ради законопроект щодо пільгової приватизації шахти.

Сутичка на кордоні

Українських прикордонників атакували молдавські роми

Троє українських прикордонників в Одеській області отримали тілесні ушкодження під час сутички з групою жителів молдавського села Новоандріїшвіка.

Як виявилося, усі роми — 5 чоловіків і 2 жінки — були добряче розігріті оковитою. На вимогу прикордонників зупинитися вони покликали родичів і закидали українців камінням. Коли кількість розбишак досягла 40 осіб, «зелені берети» почали стріляти в повітря і вивели службових собак. Лише після цього роми відступили. Атакована ділянка кордону нині під посиленою охороною. Це вже 7-й конфлікт у цьому районі, ініціаторами якого стають молдавські цигани.



Супер-грабунок

Нападники викрали з машини 10 млн дол.

10 000 000 дол. позбувся власник мікроавтобусу «Фольксваген», котрий мав необережність перевозити таку суму.

До нападу на машину, який стався поблизу села Іванків на Київщині, троє розбійників готувалися професіонально. Перевдягнувшись у форму працівників ДАІ і маючи автомобіль з відповідною символікою, вони зупинили мікроавтобус. «Перевертні» увірвалися до салону, погрожуючи предметом, схожим на автомат. З'язали водія і двох пасажирів. Сліди грабіжників з 10 млн викрадених доларів загубилися у сусідній лісосмузі.

Зараз міліція намагається не тільки встановити осіб, які вчинили напад, але також перевіряє легітимність походження вкрадених грошей. За деякими даними, мікроавтобус належить людині, ім'я котрої пов'язують з луганським футбольним клубом «Зоря».

| НА ЧАСІ |

БЮТівуд не Hollywood

Оприлюднення запису про підкуп депутатів закінчилося нічим



Група депутатів від БЮТу розповіла про спроби підкупу з боку представників Партії регіонів. Народні обранці продемонстрували короткий фільм, знятий у стилі аматорської відеокамери, з дуже поганим звуком.

Відеоряд складається з кількох епізодів, віднятих різними авторами. З показаних сюжетів можна зробити висновок, що розмова у них йде про якість грошей.

Регіонал Володимир Сівкович, один із тих, кого знімали, заявив, що запис

був здійснений гудзиком. Тобто камерою, вмонтованою у нього, а сам фільм є нарізкою і провокацією.

Як доказ в суді відео не годиться не лише у зв'язку з дуже низькою якістю зображення та звуку, але також і тому, що поняття політичного підкупу депутатів в українському Кримінальному кодексі не визначено.

Нагадаємо, що всі схожі скандалні заяви, зроблені за останні роки депутатами від БЮТу, закінчувалися нічим.

ЦИФРА ТИЖНЯ

70%

**імпортованих
до України товарів –
контрабанди**

Про це заявив народний депутат, колишній заступник міністра внутрішніх справ та заступник голови СБУ, Геннадій Москаль. Найпоширеніший товар, що потрапляє до України контрабандним шляхом, ширвжиток з Китаю і Туреччини. Схеми, що використовуються контрабандистами для переправлення «сірого» імпорту, щорічно завдають державі 65 млрд грн збитку. Народний депутат стверджує, що «кількість товарів, які лежать на полицях магазинів, у сто разів перевищує офіційну кількість імпортованих одиниць, але за весь час незалежності ніхто не проаналізував це дивовижне явище».

вноважені органи мали час для відповідних змін.

ЄС уже зафіксував тенденцію до зростання важливості авіасполучень між Україною та Об'єднаною Європою. Лише за 2006 рік ними скористалися 2,1 млн пасажирів. Створення единого авіапростору також може суттєво вплинути на вартість авіаквитків. Адже свого часу, після об'єднання авіапростору Європи, ціна перевезень в межах ЕС суттєво знизилася. Остаточно підписати угоду планують до 2010 року.

на стор. 14 читайте про вплив цієї угоди на українську цивільну авіацію



У наступному числі читайте про схеми контрабанди авто



Соціалізму – стоп!

Уго Чавесу не дозволили змінити Конституцію

Вперше за час перебування президента Венесуели Уго Чавеса при владі його не підтримав народ. Запропоновані ним зміни до Конституції, винесені на референдум, не пройшли.

Окрім скасування обмежень на право переобирати одну й ту саму людину на посаду президента і збільшення президентського терміну з 6 до 7 років, виборцям пропонували підтримати реформу федерального устрою Венесуели, право на введення надзвичайного стану на необмежений термін, скасування виборів керівників провінцій і муніципалітетів. Ці пропозиції не отримали на референдумі необхідної електоральної підтримки. За реформу Конституції країни проголосували 4,3 млн прихильників Чавеса, проти соціально-економічних змін висловилися 4,5 млн венесуельців (50,70%). Близько 3 млн виборців взагалі не прийшли на плебісцит.

Поразка не засмутила лідера Венесуели: «Можливо, ми ще не дозріли для соціалізму. Потрібно стати зрілішими і продовжувати будувати наш соціалізм», – сказав Чавес.

Політологи стверджують, що референдум провалився, бо прихильники Президента не зрозуміли його необхідності. Експертні опитування свідчать: симпатики Чавеса вважали, що положення про соціалістичну реформу в робочому порядку міг схвалити парламент Венесуели.

ЖЖ продано російській компанії

Власники інтернет-щоденників бояться цензури і репресій

Компанія SixApart, власник низки інтернет-сервісів, оголосила про продаж популярного на теренах країн СНД сервісу для блогів LiveJournal, також відомого під назвою Живий Журнал, російській компанії СУП. Остання вже близько року є партнером SixApart і займається кириличною частиною блогів. Автор LiveJournal'у Бред Фітцпатрік з оптимізмом дивиться на майбутнє сервісу, і вважає, що СУП буде присвячувати багато сил та ресурсів для його покращення. З іншого боку, користувачі інтернет-ресурсу переймаються долею своїх персональних даних та можливим введенням цензури з боку компанії

СУП. Адже один із власників компанії – російський олігарх Александр Мамут – відомий своїми зв'язками з адміністрацією Президента.

У LiveJournal'і є щоденники багатьох російських політиків, журналістів й митців. Для росіян цей ресурс став по суті єдиним джерелом, звідки вони можуть почерпнути інформацію, відмінну від теленовин. Наприклад, російське телебачення не показало жодного репортажу з «Маршів незгодних», які проходили в Москві та Санкт-Петербурзі напередодні виборів, а на ЖЖ було розміщено кілька десятків фотопідбірок із місць подій та опубліковано сотні розповідей свідків.

 **LIVE JOURNAL**

**"Ме-е-е", -
каже Френк.**



Він цап і любить жувати панталони



Суд над сином Саркозі

Президентського нащадка звинувачують у сконні ДТП

Не лише діти українських політиків потрапляють в епіцентри скандалів. У Парижі розпочався суд над Саркозі-молодшим. Сина французького Президента, Жана, звинувачують у спричиненні автоаварії у 2005 році. Тоді молодик не дотримався дистанції та врізався своїм моторолером у BMW, що їхало попереду.

Власник машини намагався отримати відшкодування за завдані йому збитки протягом двох років. Однак у французькій поліції справу «зам'яли»: батько Жана – Нікола Саркозі був міністром внутрішніх справ.

Зрештою, ця обставина не зупинила скривдженого француза. Після багатьох спроб домогтися справедливості, або принаймні отримати відповідь на 5 листів, надісланих Саркозі-молодшому, він звернувся до суду.

Розгляд справи стосуватиметься не тільки наслідків ДТП, а й антиморального вчинку сина президента. За свідченнями позивача, після аварії той навіть не зупинився, показавши натомість потерпілому лише непристойний жест. Загалом позивач вимагає від Жана Саркозі 260 євро за ремонт машини і 4000 євро за моральні збитки.

Експерти прогнозують, що цей судовий процес не додасть популярності Саркозі-старшому, рейтинги котрого після придушення бунту в передмісті Парижу і без того впали.

АНДРІЙ ПОРТНОВ
історик, редактор часопису «Україна Модерна»



Жити у цинічній країні

На третій рік після Помаранчевої революції нас посилено вчать цинізму і байдужості

Президент нагородив орденом «За заслуги» Бориса Колесникова. Зовсім недавно почесну грамоту ЦВК за сумлінну роботу отримав Сергій Ківалов, а трохи раніше той самий Президент вручив орден Михайліві Потебеньку. Я не збираюся іронізувати щодо внеску згаданих осіб до «розбудови незалежної держави», ба більше, не почиваюся компетентним ім'ям у цьому внекові відмовляти. Але хочу звернути увагу на спосіб, у який усі ці високі відзнаки були роздані. Чому ми не почули жодних коментарів, якщо не Президента, то його найближчих соратників? Все-таки наш Президент знаходиться на своїй посаді завдяки Майданові, а ще зовсім недавно ми чули про сьогоднішніх віншованих достойників трохи інші речі. І вірили тому, що чули! А ще вірили, що влада в нашій державі може і мусить бути іншою!

Хочу помилитися, але отакі жести влади так і кортиль потрактувати як чергові кроки до профанації того, що так недавно здавалося найсвітлішою сторінкою пострадянської історії України – Помаранчевої революції. І, що важливіше, – власне профанації ідеї громадянського спротиву. Цинічна влада хоче і нас зробити циніками! Хоче, аби ми повірили, що державні справи нас не стосуються. Хоче, аби ми брали з неї приклад.

Вони не вміють дотримувати слова і вже порушили усі можливі домовленості, принаймні, озвучені публічно. Вони й надалі не вірять в Україну. Найкращий доказ цього, перед яким втрачають сенс усі пафосні заяви – те, що наша «еліта» усіх кольорів лікується за кордоном. Вони згадують про умови життя звичайних українців, коли вибух газу знищує житловий будинок, або коли гинуть десятки шахтарів. Вони живуть коштом країни, але не відчувають потреби серйозно думати про її майбутнє.

Як пояснити, що в Польщі, де позачергові парламентські вибори відбулися пізніше за

українські, вже працює новий уряд?! Як пояснити зухвалу втечу пана Каліновського, про яку вже ніхто й не згадує. Кого хвилює, що в Україні найвища в Європі смертність на дорогах? Кого чіпляє, що в Києві зникають останні українські книгарні? Кого непокоїть, що ми впевнено крокуємо попереду наших сусідів за кількістю ВІЛ-інфікованих? І кого ще дивують годинники і торбинки за кілька десятків(сот) тисяч доларів на наших обранцях, які офіційно задекларували доходи на рівні менеджера нижчої ланки?

Наші політичні «еліти» надалі на «ти» з журналістами і ректорами університетів. Вони надалі домовляються з постраждалими про матеріальні компенсації й не хочуть думати про системні реформи. Вони певні, що можна тримати заробітну плату вчителів, лікарів, міліціонерів чи інженерів на сучасному рівні й одночасно високопарно розважати про боротьбу з корупцією. Вони перекривають рух, аби дістатися, куди їм треба. Вони перекривають книжковий ярмарок, якщо хочуть придбати кілька книжок. Вони вважають себе вищими, кращими і достойнішими, за «маленьких українців», тобто, за нас із вами.

Ми вже чудово розуміємо, що майже всі вони однакові, що український слон, вживши метафору Віктора Ющенка 2004 року, не поспішає прокидатися. Але чи ми наближаємося до усвідомлення, що це ми дозволяємо ім бути такими?



Він отримав орден від Президента

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

«Лішенці»

У минулому числі «ТИЖНЯ» згадувала своїх рідних, які вижили в Голодоморі. Написала, що бабуля була «лішенка», в журналі прочитала «ляшенка», тобто полька. Вийшло як воно є насправді, бабуля була і «лішенка», і «ляшенка». Щоб дізнатися, що таке «лішенці», заглянула у книжки. Це ті, хто підпадав під «Поражені в громадянських правах» — дворянини, учасники Білого руху, непмани, куркулі і т. д. Де-юре — їх позбавляли права брати участь у виборах і служити в армії. Де-факто — забороняли приймати їхніх дітей у вищі, обмежували можливості працевлаштування місця проживання, згодом заборонили жити у великих містах. Відмінили це у 1936 році. Дякую «ТИЖНЮ» — зараз знаю про рідних набагато більше.

Олена Чекан

Як в анекдоті

Не розумію, чому придбання нових авто або літаків для перших осіб держави має викликати обурення у населення. Якось убога психологія. Як в анекдоті: 1917 рік. Розлючений пролетаріат вривається в садибу до інтелігентної бабусі. «За що боретесь?» — запитує бабуся. «Щоб не було багатих», — відповідають. «Дивно, а май дідуся-декабрист боровся за те, щоб не було бідних». Перші особи держави мають їздити на спецалізованих авто і літаках. Це безпека.

ang 30.11.07 18:47, pravda.com.ua

Вчимо українську!

Ось, трішки попрацював над обкладинкою «Українського ТИЖНЯ».

afric_dymon.livejournal.com



«Український ТИЖДЕНЬ» вже помітив широкий загал читачів й активно почав обговорювати на різноманітних інтернет-форумах. Ба, навіть більше, вже почали робити так звані фото-жаби на базі обкладинок.

МАРІЯ СТАРОЖИЦЬКА
спеціальний кореспондент **Тижня**



20 років «безядерного світу»

20 років тому, 9 грудня 1987 року, першу шпалту радянської газети «Ізвестія» прикрасила велика фотографія рукостискання Михаїла Горбачова та Рональда Рейгана на ознаку того, що напередодні вони підписали у Вашингтоні Договір між СРСР і США про ліквідацію ракет середньої та малої дальності. «Сьогодні — перший день безядерного світу», — таким було гасло цієї шпалти. «Я хочу народити сьогодні», — заявила я, студентка 4-го курсу інституту журналістики, сусідкам по палаті пологового будинку. «Чому?» — зацікавилися вони. «Тому що свого часу, коли я буду відомим журналістом, то напишу: «Моєму сину вже 20 років, а в світі ще повно ядерної зброї».

Помилася я лише в одному. Мой доньці 9 грудня виповнюється 20 років, а у світі ще повно ядерної зброї. Більше того — винайдено багато нових різновидів знарядь масового знищення людства, аж до вакуумної бомби, що пройшла цього року випробування в Росії. Все це лякає мене так само, як і тоді. Але я насправді вже не знаю, чи варто було незалежній Україні отримувати у 1990-х роках свій безядерний статус, виводячи все наявне озброєння. Так, цьому гучно аплодували свого часу і Росія, і США, що зберегли та примножили свій ядерний потенціал. Лише аплодували — інших нагород не передбачалося. Але чи компенсували ці аплодисменти нашу беззахисність?

Лише нині, через 20 років, на ще веснневому засіданні Ради нацбезпеки та оборони її тодішній секретар Іван Плющ заявив про необхідність створення в Україні власного циклу ядерного виробництва, принаймні у мирних цілях, заради енергетичної самодостатності. Казав, і руда в нас є, і наукові інститути, і можливості утримувати дбайливо атомні електростанції. Але в РНБО вже інший керівник, а останні політичні «розклади» можуть взагалі викинути Плюща з великої політики. Що ж до ядерної зброї, екс-міністр оборони, народний депутат Олександр Кузьмук лише в одному з останніх інтерв'ю розповів, що тоді молода Україна могла утримувати тактичну ядерну зброю, але щиро сподівалася, що її повне роззброєння стане гарним прикладом для інших держав. Проте інші держави не поспішили. І коли Україна вийшла з ядерного клубу, його членів лише побільшало.

Давно, але не надто голосно, говориться, що політична еліта України, за якою стоять серйозні бізнес-інтереси, поділена практично напів щодо ставлення до питання нашого ядерного статусу. Його відновлення сьогодні не в інтересах ні Росії, ні США, між впливом яких ми звикли обирати. А от власне український інтерес... Але референдуми українському народу чомусь пропонуються лише з питання статусу російської мови. Від якого ані тепло, ані безпечно.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смоля, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!



10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

764 новинних сюжеті за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію



Юрій Мірошников: «Найважчі часи ми подолали»

**ВІДКРИТИ
ЗАРАЗ ВІТЧИЗНЯНИЙ
РИНОК ІНОЗЕМНИМ
ПЕРЕВІЗНИКАМ
ОЗНАЧАТИМЕ
ПОХОВАТИ
УКРАЇНСЬКУ
ЦІВІЛЬНУ АВІАЦІЮ**

Авіакомпанія «Міжнародні Авіалінії України» відсвяткувала своє 15-річчя. Враховуючи бурхливу історію вітчизняного бізнесу, такий стаж роботи можна порівняти з пихатим написом біля назви якоїсь європейської фірми «Засновано 1796 року». Про перспективи розвитку не лише МАУ, а й усієї цивільної авіації України розповідає президент авіакомпанії Юрій Мірошников.

**Розмовляв
Юрій Макаров**

Звісно, я не фахівець, але, на перший погляд, у кожній країні, окрім Сполучених Штатів, є лише одна велика компанія-перевізник. У Франції – Air France, у Великій Британії – British Airways, в Австрії – Austrian Airlines. У нас, окрім внутрішніх, є як мінімум два кити, які обслуговують зовнішні авіалінії – МАУ та «АероСвіт» плюс чартерами [див. словничок] літають усі, кому забажається. Це норма чи перехідний стан, і внаслідок еволюції має залишитися одна велика авіакомпанія?

– Насправді є безліч авіакомпаній у кожній країні. У тій самій Австрії зараз одна потужна Austrian Airlines Group, що утворилася на

СВІТОВІ РЕАЛІЇ

Електронні квитки

Після 31 травня 2008 року авіакомпанії світу остаточно переходить на систему електронних квитків: замість паперового бланка пасажир на реєстрації має назвати певну комбінацію літер і цифр, показавши подвіччення особи. Водночас, можливі претензії податкових органів змушують у справах, вимагати від компанії паперовий квиток, адже українське законодавство передбачає, що до звіту про відрядження мають додаватися проїзni документи. Скасувати правила, затверджені в СРСР у 1930-ті роки минулого століття, держава найближчим часом не планує.

якомусь етапі внаслідок корпоративних об'єднань, I, тим не менше, приватний підприємець Нікі Лауда, колишній гонщик «Формули-1», створив компанію Fly Niki – він не змирився з тим, що у вищезгаданому процесі втратив свою компанію Lauda Air (вона тепер входить до Austrian Airlines Group), і створив альтернативу, що нині конкурує з Австрійськими авіалініями. У Франції, яку ви згадали, уряд створює досить протекціоністський режим, захищаючи, якщо називати речі своїми іменами, домінування Air France, але там теж чимало конкурентів. Велика Британія – взагалі інша ситуа-



Логотип МАУ за 15 років вивчили в багатьох країнах

«ЯКЩО В НАС ЗАБИРАТИМУТЬ ЦЕЙ РИНОК, ПРИЧОМУ В ЦІЛКОМ ЗАКОННИЙ СПОСІБ, ТАКА НЕОБМЕЖЕНА КОНКУРЕНЦІЯ ДОСИТЬ ШВІДКО ЗУМОВИТЬ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛАПС УКРАЇНСЬКОЇ ЦВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ»

ція: там є British Airways, Virgin, BMI, EasyJet (це я тільки кітів називаю) і сила-силенна інших авіакомпаній. У Німеччині їх десятки, крім Lufthansa. Світ авіації відійшов від стану 1960–1970-х років, коли у країні був один флагманський, національний перевізник. Сьогодні ситуація зовсім інша: безліч авіакомпаній, і всі вони рівні в правах, кожна може виконувати і регулярні, і чартерні рейси – хтось спеціалізується, хтось ні... Україна, можливо, в чомусь випередила свій стан розвитку. Насправді наш авіа-

ринок досить слабкий, і йому, звісно, важко живити, якщо можна використати цей термін, надто велику кількість компаній. У нас бракує масштабу, щоб фінансувати певні серйозні програми. Якби в Україні була одна авіакомпанія, вона б мала флот із приблизно 40–50 літаків і перевозила б більше 4 млн пасажирів щороку. Але рухається назад, вже маючи кілька компаній, які твердо стоять на ногах, немає сенсу – це буде рух проти течії. Український ринок розвивається дуже динамічно, за темпами

випереджаючи насичені авіаринки Європи, що мають півтора, два, три відсотка щорічного зростання, порівняно з нашими 15, 16, 18 відсотків на рік. Наш ринок за своїми потребами невдовзі надіждене структуру авіації, що складається з кількох компаній та великої кількості аеропортів.

У. Т. Тобто сучасна структура, так би мовити, «на виріст»?

– Так, на виріст. І мені здається, що найважчі часи минули. Було більше компаній, був хаос. Зараз хтось зник, хтось із кимось об'єднався, хтось спеціалізувався у вузькому регіональному сегменті. Звісно ж, це не виключає конкуренції – конкуренція залишається досить жорстка між усіма гравцями українського авіаринку. Але при цьому, гадаю, що ринок точно програє за спроби об'єднати ці



ФОТО надано прес-службою МАУ

авіакомпанії. Споживач програє. Тому робити цього не варто.

У. Т. Якось ви делікатно висловилися: «спроба». А в чому полягає спроба? Я щось чув краєм вуха...

— Ви правильно почули. Ідея об'єднати українські авіакомпанії, або принаймні деякі з них, літає починаючи з 2001 року, і, можливо, якби це сталося тоді, адже б років — великий термін, це було б прийнятно. Але тоді не вийшло. Потім були спроби не адміністративного, а ніби добровільного об'єднання, ми розглядали різні варіанти, але не дійшли згоди і вирішили, що будемо розвиватися автономно й незалежно. Влітку цього року були такі заяви з боку міністра транспорту М. Рудковського та колишнього міністра транспорту В. Бондаря, що варто було б повернутися до цієї ідеї. Озвучена мета — підсилити конкурентоз-

датність українських авіакомпаній на передодні входження у «Відкрите небо» [див. довідку]. Гадаю, її не було б досягнуто, оскільки процес об'єднання вимагає часу, зусиль — він не безконфліктний навіть на рівні акціонерів, стандартів, корпоративної культури. Насправді, якщо така об'єднана компанія виживе, не зруйнується внаслідок внутрішніх протиріч і непогоджень, а зробиться сильнішою, то це станеться не за рік і не за два. На це потрібно років 5–7, а навколошній світ не чекатиме, коли там в Україні визріє цей сильний конкурент. Ефективнішим для держави є визнання статус-кво, розвиток цивільної авіації України як структури, в якій є кілька провідних гравців, що конкурують між собою й завдяки цьому стають сильнішими. Внутрішня конкуренція в межах України змушує нас постійно бути в тонусі і дає більше шансів у тактичній боротьбі в

ДОВІДКА

«Міжнародні Авіалінії України»

Основною діяльністю авіакомпанії є пасажирські та вантажні перевезення. Компанія заснована 1992 року як закрите акціонерне товариство. Пакети акцій розподіляються так: Фонд Державного майна України — 61,6%, Австрійські Авіалінії — 22,5, «АерКап» — 6 та Європейський Банк Реконструкції та Розвитку — 9,9%. Флот нараховує 15 літаків Boeing 737. МАУ оперує 300 регулярними рейсами на тиждень, має більше 40 представництв в Україні та за кордоном; комерційна мережа покриває 70 країн.

«Відкрите небо»

Узагальнюючий термін для комплексу домовленостей між державами, коли вони погоджуються зняти будь-які комерційні обмеження чи регулюючі заходи для польотів авіакомпаній інших країн-учасників. Традиційно ж авіаперевозники конкурують на підставі міждержавного регулювання комерційних прав. Євросоюз наполягає на якнайшвидшому підписанні Україною угоди, не обмеженої терміном дії, про приєднання до «Спільного європейського авіаційного простору», що фактично означає застосування принципів «Відкритого неба» між Україною та ЄС.

Лідер «АероСвіт»

Нині в Україні сертифікат на право виконання перевезень мають 94 компанії. Більшу частину ринку пасажирських перевезень ділять «АероСвіт» (32%), «Міжнародні Авіалінії України» (17%), «Українські середземноморські авіалінії» (9%). Іншим українським компаніям належить 10% ринку, 32% контролюють іноземні компанії.

умовах європейського ринку. Для держави це означає: не класти всі яйця в один кошик.

«ЩО ДОБРЕ ДЛЯ ФОРДА — ДОБРЕ ДЛЯ АМЕРИКИ»

У. Т. Що стосується держави. Говорили ж колись: «Що добре для Форда — добре для Америки». Чи ви вважаєте, що держава повинна любити своїх великих гравців?

— На нинішній стадії розвитку українського ринку авіаційних

МЕТОДИ КОНКУРЕНЦІЇ**«П'яний» пілот**

4 вересня 2007 року при виконанні чартерного рейсу «МАУ» AUI 7771 за маршрутом Київ – Стокгольм – Париж – Тенеріфі – Київ поліція аеропорту «Арланда» увірвалася на борт літака, що готувався до злету, і затримала командира Миколу Лебедєва за підозрою у вживанні алкоголю. Авіакомпанія замінила його пілотом-інструктором. Рейс було виконано із затримкою у 6 годин 30 хвилин. На борту перебувало 157 пасажирів і 6 членів екіпажу. За два тижні надійшов результат перевірки у поліцейському відділку, який засвідчив, що алкоголь в крові затриманого не було і йому повернено свідчтво пілота. Керівництво МАУ вважає, що телефонний дзвінок працівника аеропорту, який повідомив поліцію про свої підоози, міг бути зроблений на замовлення конкурентів, незадоволених появою українського перевізника на лініях, що можуть обслуговуватися місцевими компаніями.

перевезень гадаю, що повинна. Але це може мати протилежний ефект: те, що добре для Форда, може бути погано для Крайслера. Тобто те, що добре для МАУ, може бути погано для «АероСвіту», або те, що добре для МАУ та «АероСвіту», може бути погано для Львівських авіаліній. Тому завдання держави ускладнюється: необхідно обрати таку лінію лобіювання – я б назвав це здоровим цивілізованим протекціонізмом, – яка дає змогу захищати не окремих гравців (адже завжди хтось залишиться ображеним), а обрати такі критерії, які враховували б інтереси держави і користувачів, дозволяючи планомірно і економічно виважено розвивати всю українську авіацію: і аеропорти, і підприємство з управління повітряним рухом, і авіакомпанії. Це нормально, бо український ринок ще недорозвинувся до тієї стадії, коли все можна відпустити, все лібералізувати й залишити все на на дію виключно ринкових механізмів. Тим більше, коли йдеться про взаємодію на цьому ринку вітчизняних та іноземних компаній. Надто різний досвід, надто різні фінансові та технічні умови їхній наші.

Інакше кажучи, в умовах державного регулювання – в дуже м'якому режимі – українські авіакомпанії здатні демонструвати свою конкурентоспроможність. У режимі повної лібералізації, боюся, вони виявляться неконкурентоспроможними в боротьбі з великими західними перевізниками і альянсами перевізників. Хоча б навіть тому, що останні набрали величезних обертів і величезних масштабів своїх стабільних ринків – ми такого не маємо. Тому будь-який західний перевізник, не хочу називати конкретних імен, може легко вжити – законно! – і практику демпінгу, і цінові акції, і домінувати на якомусь окремому маршруті шляхом вкидання в нього великої кількості рейсів. Бо для нього український ринок – це десяті, соті й тисячні частки відсотка його обертів. Він втрачатиме, але інвестуватиме в майбутнє домінування на цьому

стяться темпами, які вдвічі випереджають зростання ринку в цілому. При тому, що він за 10 місяців 2007 року зрос на 18%, перевезення МАУ зросли на 42% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

У. Т. Коли ви такі цифри називате будь-кому зі своїх іноземних колег, що вони кажуть?

– Вони не кажуть, вони роблять. Тому так шалено рвуться до лібералізації, «Відкритого неба», бо бачать потенціал. Ім дуже хочеться якнайшвидше відірвати якомога більший шматок від цього пирога.

Ринок чартерних перевезень розвивається темпами, які значно випереджають інші види перевезень, і ми знаємо, чому так відбувається: мало того, що чартери дешеві, а отже доступніші для споживача, але основне зростання цього ринку відбувається на напрямках безвізо-

«НАВКОЛИШНІЙ СВІТ НЕ ЧЕКАТИМЕ, КОЛИ ТАМ В УКРАЇНІ ВИЗРІЄ СИЛЬНИЙ КОНКУРЕНТ. ЕФЕКТИВНІШИМ Є РОЗВИТОК ЦІВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СТРУКТУРИ, В ЯКІЙ Є КІЛЬКА ПРОВІДНИХ ГРАВЦІВ, ЩО КОНКУРУЮТЬ МІЖ СОБОЮ Й ЗАВДЯКИ ЦЬОМУ СТАЮТЬ СИЛЬНІШИМИ. ДЛЯ ДЕРЖАВИ ЦЕ ОЗНАЧАЄ: НЕ КЛАСТИ ВСІ ЯЙЦЯ В ОДИН КОШИК»

ринку. А для нас цей ринок – це наше життя, і якщо в нас його забиратимуть, причому в цілому законний спосіб, така необмежена конкуренція досить швидко зумовить економічний колапс української цивільної авіації.

У. Т. Ви самі говорите, що ринок уже розібрано, і водночас він збільшується на 15–18% щороку. У якому напрямку має розвиватися МАУ і загалом українська цивільна авіація?

– Так, ринок структурований, і в нас там є своя ніша: регулярні перевезення у Європу, США і Близький Схід, це чартерні перевезення, певні внутрішні маршрути – ці сегменти ринку дають нам змогу інтенсивно працювати, завантажувати наші 15 літаків. Більше того, МАУ розвива-

вих країн – Єгипту, Туреччини. Якби було знято візові бар'єри країн, наприклад, Шенгенської зони, це спричинило б вибухове зростання перевезень. Але тут уже, звісно, задіяна велика політика. Ми беремо участь у зростанні ринку чартерних перевезень, збільшуємо свою частку на ньому, як і на ринку регулярних перевезень.

У. Т. А всередині країни? Щось я не спостерігаю тут особливого пожвавлення.

– А український ринок, швидше за все, розвивається як чартерний і внутрішній. Зростання доходів населення дозволяє нам не економити, не їздити потягами, які в нас далекі від комфорту, а обирати собі вид подорожі не за гаменцем, а за



ФОТО РНС

|Щоб український авіаринок вийшов на повні оберти, потрібно ще 3-10 років

доцільністю. Тобто, якщо приемно й хочеться проїхати потягом, якщо він комфортабельний, то поїдеш, і до того ж зекономиш на таксі. Якщо ж тобі потрібно за один день відвідати Львів і повернутися, тоді, звісно, літак. І, будь ласка, 4–5 рейсів на добу літаками, які мало залежать від погодних умов. Ти не виходиш спонтанно, із нього, як із АН-24, а свіжий, випивши чашку кави, з'ївиши бутерброд. 45 хвилин – година – і ти в будь-якому кінці України.

З розширенням безвізової зони ми будемо свідками бума регулярних перевезень, особливо в напрямку Західної Європи. Але, напевно, сюди прийдуть низькобюджетні іноземні перевізники, створюватимуться низькобюджетні перевізники в Україні – все це буде. А поки що хотілося б, щоб український ринок мав можливість спокійно планомірно розвиватися за нинішніх тенденцій хоча б 3-5, а краще 8-10 років. Ось тоді обсяги ринку вийшли б на ті масштаби, які мають окремі ринки європейських країн, і всі гравці цього ринку – як авіакомпанії, так і аеропорти – мо-

гли б планомірно, без надриву, без перенапруження наростили свої виробничі потужності, оновити флот, побудувати нові термінали, реконструювати злітні смуги.

Можливо, катализатором цього стане чемпіонат «Євро-2012», але я б не став перебільшувати його значення, бо чемпіонат триватиме півтора місяці, ну плюс ще місяць підвищеної інтенсивності перевезень до й місяць після, і все. За рахунок цього треба наростили інфраструктуру, але не під пікові навантаження, що будуть під час чемпіонату, а під реальні потреби країни на майбутнє. Це гарна, важлива для країни піар-подія, що приверне туристичні потоки, але одноразова подія.

У. Т. А яка імовірність того, що відкриття українського неба все-таки станеться?

– Це реальна загроза. Ми розуміємо, що авіація може стати розмінною монетою, бо є глобальні інтереси країни, що потребують певних кроків назустріч Європейському Товариству. Ми намагаємося інфор-

мувати, застерігати, попереджати. І водночас готуємо план на день «Д», якщо це станеться. І не факт, що українські споживачі від лібералізації і відкритого неба виграють. Ваші колеги-журналісти чомусь проводять жорстку залежність: буде лібералізація – подешевшають квитки. Можуть подешевшати на місяць, півроку, рік, але потім, коли сильні гравці вичавлять усіх інших... Вони ж інвестуватимуть, вони будуть внаслідок застосування дешевих тарифів збиткувати для завоювання домінуючих позицій, а потім ці збитки потрібно буде покривати. Але за умов відкритого неба український Уряд втратить контроль і не зможе захищати ані своїх споживачів, ані своїх авіакомпаній. ■

СЛОВНИЧОК

Чартер – нерегулярний або разовий рейс повітряного судна поза регулярним розкладом, який переважно виконується на замовлення туристичної фірми.



ФОТО: РНБ

Біографія як диво

**ПЕРШІ ЄВРОПЕЙСЬКІ РЕКОРДИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ:
НАЙБІЛЬША ОПОЗИЦІЯ, НАЙМОЛОДШИЙ СПІКЕР**

«Доля крокодила Годзіли хвилює українців значно більше аніж наша спікеріада», – бідкався на початку першого на тижні пленарного засідання вже коаліціонованого Парламенту народний депутат Геннадій Москаль. Як відомо, крокодила-втікача 2 місяці ловили рятувальники поблизу Маріуполя, а коли впіймали, він несподівано помер, напевне, від переохоложення. Те, що його паща лишалася перемотаною скотчем, не завадило хижаку навіть погладити: дивина, та й годі.

Автор: Марія Старожицька

Нинішня спікеріада не поставила часові рекорди. Коли у 1998-му спікера обирали 2 місяці, потрібно було набрати 300 мандатів, відтепер досить 226 – на 1 менше ніж налічує зареєстрована демократична коаліція. Але голосу Парламенту все рівно не вдається почути так швидко, як хотілося б – роль липкої стрічки, що затуляє рота, відіграють численні вагання коаліціантів: то

у Юрія Іханурова особливий погляд, то четвірка блотівців, виявляється, не голосувала, аби піймати на гарячому тих регіоналів, яким нібито за це заплатили. Суцільні чудеса: вже Юлія Тимошенко закликає своїх депутатів брати всі гроші, що дають, і голосувати, як потрібно коаліції, а отримані від супротивників кошти привслідуно передавувати на благодійні заходи.

ВЕСЕЛЕ ЖИТТЯ

Коли вже так весело, можна і не поспішати зі зміною тимчасової президії на постійну: коли ще побачиш такий політичний двобій, коли перша ж ведуча засідання Раїса Богатирьова (Партія регіонів) після п'ятниці оголошує засідання на... четвер, а наступний в. о. спікера Роман Зварич у цей самий четвер пропонує зібратися лише у вівторок.

І прийшов цей вівторок, 4 грудня. Обрати спікера та його заступників – таким було головне завдання Верховної Ради цього дня. Зранку всі сходилися на вирішальне голосування за запропоновану Президентом України кандидатуру Арсенія Яценюка, в. о. міністра закордонних справ. Сам герой дня мав не досить бадьорий вигляд і втомлені очі – напевне, коментар його однопартійця Олеся Донія, що звечора ще все було ясно, але за ніч все змінилося,

стосувався безсонної ночі головних дійових осіб.

«Яценюк зустрічався з нашою фракцією, але ми вирішили, що не підтримаємо ні його, ні будь-кого з претендентів від помаранчової коаліції. От коли ця коаліція доведе свою повну недієздатність, ми висунемо власного кандидата, який і очолить Парламент», — так спеціаліст з надзвичайних ситуацій Нестор Шуфрич поставив крапку в численних версіях політологів, що саме Яценюк з його дипломатичним вмінням знаходить будь з ким спільну мову влаштує на чільній парламентській посаді найчисленнішу опозицію в історії світового парламентаризму.

«Всі наші 156 голосів — за Яценюка!» — заявила журналістам Юлія Тимошенко, яка з'явилася в Парламенті у своїй вже відомій та, напевне, «щасливій» сірій сукні з рукавами ліхтариками, схожій на вбрання епохи Жанни д'Арк. «Вона дійсно

оголосує, що голосування за кандидатуру Яценюка, розпочате після 18-ї години вечора, йтиме доти, доки спікер не оберуть. Раніше о цій порі парламентські засідання зазвичай завершувалися. І більшість регіоналів, і комуністи проігнорували перспективу таємного голосування і пішли відочіювати. Натомість близько 19-ї години до кабіонок з урнами потягнулися литвиниці. Лідер блоку свого імені, який попри запрошення не пристав до коаліції, обіцяв, що бюллетні його люди візьмуть, а чи підкresлять, чи викреслять — вирішать під час процесу голосування (як виявилось, всі — проти Яценюка).

КОНТРОЛЬ ЗА ДЕМОКРАТИЄЮ

За об'єктивністю волевиявлення слідкував найзацікавленіший спостерігач — Юлія Тимошенко, особисто зайнявши пост біля кабіонк із білими завісами. Біля неї — вірний зброносець Олександр Турчинов, і

вільним депутатським волевиявленням порушенням демократичних норм. Втім, коли лише один голос є вирішальним, про контроль варто попіклуватися. Особливо, коли Сергій Терьохін довірливо простягнув свій бюллетень на огляд Тимошенко, а регіонал Василь Кисельов його вихопив і розшматував. Після оглядин того, що лишилося, лічильна комісія зарахувала цей голос 227-м.

І, під бурхливі оплески помаранчевої коаліції, десь о 20.30 вечора в третій день пленарних засідань на третьому тижні з часу початку роботи Верховної Ради України шостого скликання 33-річний Арсеній Яценюк зійшов на чергову сходинку своєї карколомної кар'єри. Судіть самі: цей випускник спеціальності «правознавство» Черновицького держуніверситету, кандидат економічних наук встиг попрацювати міністром економіки Автономної Республіки Крим, першим заступником Голови Національного Банку України, міністром економіки України, першим заступником Голови Секретаріату Президента України. «Чудова біографія!» — саме так не стримав свого захвату Президент Віктор Ющенко, представляючи Яценюка на попередній посаді.

Відтак, найяскравіший представник нової молодої хвилі в політиці, про необхідність появи якої так довго всі говорили, зокрема, слідкуватиме за регламентом та поведінкою депутатів у сесійній залі. За умов, коли 227 голосів — на одному боці, а 223 — на іншому, легко йому не буде. ■

ЮНОМУ СПІКЕРУ БУДЕ ВАЖКО КОНТРОЛЮВАТИ СИТУАЦІЮ, КОЛИ В ЗАПАСІ Є ЛІШЕ ДВА ГОЛОСИ

дуже хоче бути прем'єр-міністром, — пояснював журналістам однопартієць лідерки БЮТу Сергій Терьохін. — Хоча стратегічно в такий важкий момент, що вимагає непопулярних реформативних кроків, це їй зовсім не вигідно». Так вирішила новстворена помаранчева коаліція у 227 голосів: якщо Яценюк — спікер, то Тимошенко — прем'єр-міністр.

Чергова перерва в засіданні — вже на створення лічильної групи для таємного голосування, і кандидатуру Яценюка внесено на затвердження. Віддати за нього свій голос пообіцяли відсутній на засіданні депутат Іван Сподаренко, приїхавши з лікарні, куди напередодні потрапив з інсультом (його таки привезла лікар і добайливо провела через кабінку), та той єдиний, що не ввійшов до коаліції, Іван Плющ. Але він своєї обіцянки не дотримав. Напевне, аби провести перемовини щодо іншого формату коаліції, замість вечірнього засідання Ради виявився в Донецьку на матчі «Шахтаря» разом з Віктором Януковичем та Рінатом Ахметовим, як поспішив повідомити його затятий «товариш» по блоку Юрій Луценко.

Водночас головуючий на засіданні Олександр Турчинов (фракція БЮТ)

кожен із членів фракції на відстані демонструє партійному керівництву свій бюллетень — за такого ноу-хау все таємне голосування стає явним. Члени НУ-НСу роблять так само: на варти стоять Микола Онищук та В'ячеслав Коваль. За ними спостерігають найвитриваліші опоненти: депутат від Партиї регіонів Ганна Герман слушно повідомила в ефірі телеканалу «Рада», що вважає такий контроль за



Новий диригент Парламенту

ФОТО: PHL

Політичний альтруїст

ДЕПУТАТУ-ПОЧАТКІВЦЮ НА ЗАМІТКУ: В ЯКІЙ ЧАСТИНІ ПАРЛАМЕНТУ ГРОШІ БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ НАЙКРАЩЕ

Новий Парламент оновлено на одну п'яту. Частина депутатів змінила політично-партийну орієнтацію, а частина – радикально «підправила» свої уподобання. Яскравий приклад останнього – Давид Жванія. Багаторічний критик Юлії Тимошенко зараз готовий усіляко підтримувати її на посаді прем'єра.

Розмовляла Марія Старожицька

Що означають ваші слова про Юлію Тимошенко «вона уже симпатичніша Ющенка»?

– Ніколи не був ні за, ні проти Тимошенко. Якщо більше 30% громадян України віддали свої голоси за Блок Юлії Тимошенко, а ми набрали вполовину менше, то цю різницю у поглядах виборців необхідно поважати. Інакше кажучи, якщо говорити політичною мовою, а не кулуарним жаргоном, Юлія Тимошенко має взяти на себе велику частину відповідальності, і формувати Кабінет Міністрів, враховуючи серед іншого чис-

ленні особисті вподобання. Так, Юлія Володимирівна повинна вислухати пропозиції і своєї, і нашої партій, але призначити дієздатних, і не в останню чергу, керованих менеджерів.

У. Т. Чи можлива домовленість між Партією регіонів та частиною Блоку «Наша Україна – Народна Самооборона» про узгодження голосування?

– Це сон, який досить регулярно бачать регіонали, насправді, нічого схожого і не може бути. Реально буде демократична коаліція, або не буде ніякої. Третього варіанта не має бути.

У. Т. Як ви ставитеся до пропозиції Президента, підтриманої вашою фракцією, щодо кандидатури Арсенія Яценюка на пост спікера?

– Перш за все я чітко переконаний, що немає значення, хто буде спікером, якщо трішки упорядкувати регламент. Спікер – це технічна посада, а не реальна влада. Я б на цій посаді не витримав. Не хочу бути спікером – у мене немає такої кількості нервів. А Арсеній Яценюк зможе організувати роботу: він посидючий, він дипломат і бюрократ.

У. Т. А ким ви себе бачите у Парламенті чи Уряді?

– Кадрові питання не розглядалися, тому що перші серйозні виprobування для Парламенту, від яких залежить його майбутнє, – це власне голосування за спікера та прем'єр-міністра. Все-таки 227 голосів демократичної коаліції – зона ризику всього у 2 голоси – надто хитка позиція. Вона не дає гарантій, і це очевидно. Тим важливіше консолідувати коаліційні зусилля, тим цінніший кожен голос.

У. Т. Кілька депутатів «Нашої України – Народної Самооборони» і блоку Юлії Тимошенко заявили про спроби політичних опонентів купити їхні голоси за 10 мільйонів доларів. Вам не пропонували?

– Ні. Факт спроби підкупу оприлюднено, і цим наш Парламент зробив величезний крок вперед до майбутньої культури відносин – навіть між політичними опонентами. Виявилось, що вперше за всі роки гроші у Парламенті не працюють. Точніше працюють, але лише у буфеті. До слова, хочу наголосити на принциповому моменті: спроби підкупу не мають жодного сенсу і на віряд чи повторяться. Розвал коаліції



Універсальною мовою жестів розмовляти простіше

ФОТО: РІА



В 2005 він натякав що Юлія Тимошенко – отруйниця, в 2006 – шантажистка і терористка, а сьогодні не проти віддати їй більше влади

ФОТО: UNIAN

можливий тільки за виходу із неї повної фракції.

У. Т. Тобто тепер розглядатимуться виключно гуртові пропозиції?

– Що ви, таке неможливо.

У. Т. Ви щойно першим із українських політиків із бізнесменів оприлюднили суму, яку особисто витратили на підтримку руху «Народна Самооборона» на чолі із Юрієм Луценком – 12 мільйонів гривень. Коли ви очікуєте «приходу», висловлюючись депутатським сленгом?

– Той, хто вважає, що можна вкласти гроші в політиків і очікувати чогось від цих політиків, дуже помилляється. Подібні вкладення суто альтруїстичні.

У. Т. Ви, знаючи ситуацію «зсередини», прискіпливо слідкуєте за подіями у Грузії. Чи можна проводити паралелі між тим, що відбувається у політиці наших держав?

– Паралелей із Грузією у нас немає, бо ми одночасно із обранням

Віктора Ющенка Президентом перейшли до парламентсько-президентської форми правління. Свого часу я критикував такі зміни, тому що це все-таки половинчасті міри, а я завжди виступав і виступаю за парламентську форму правління. Якщо послідовно відстоювати демократію у державі, зараз той, хто виграє президентські вибори у Грузії, має од-

завершаться тим самим, чим і починалися – масовими акціями протесту.

У. Т. Але ж і наш Парламент, навіть голосуючи за спікера і прем'єра, вже уявляє собі президентські вибори...

– Є така аналогія. Цей настрій панує у залі і дестабілізує ситуацію. Протистояння «схід-захід», яке політики штучно створюють на прези-

НЕ ХОЧУ БУТИ СПІКЕРОМ – У МЕНЕ НЕМАЄ ТАКОЇ КІЛЬКОСТІ НЕРВІВ. АРСЕНІЙ ЯЦЕНЮК ЗМОЖЕ ОРГАНІЗУВАТИ РОБОТУ: ВІН ПОСИДЮЧИЙ, ВІН ДИПЛОМАТ І БЮРОКРАТ

разу відмовитися від своєї посади, призначити парламентські вибори і привести Грузію до парламентської форми правління. Я впевнений, що це єдино правильний шлях. І дай Бог, щоб вибори у Грузії завершилися демократично, але я у цьому дуже сумніваюся. З огляду на ситуацію, вони

дентських виборах, припинити може лише парламентська форма правління в Україні – вона м'якша і дас змогу проводити вибори саме для того, щоб виконавча влада була компетентною, професійною. А не відкривати перспективу побудови авторитарної влади однієї особи. ■

Почет Президента

**«ТИЖДЕНЬ» РОЗПОЧИНАЄ ДОСЛІДЖУВАТИ ПРИХОВАНІ
ТА ЯВНІ МЕХАНІЗМИ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ
ІЗ СЕКРЕТАРІАТУ ПРЕЗИДЕНТА**

Можливість входити до Президента в будь-який час визначає впливовість чиновника. Особливо цінується вплив на графік Президента чи ключових працівників Секретаріату.

Автор: Свіген Марченко

Кожен Президент України формує свою команду згідно зважного бачення. Але водночас «любить цар, та не любить пса». Люди за спиною не маріонетки, і дуже часто грають на свою користь.

Для забезпечення діяльності Президента України створено спеціальний постійно діючий державний орган – Секретаріат Президента України (СПУ). Саме люди з цієї установи надають главі держави основну інформацію та формують його думку про ситуацію в Україні та світі, готують переважну більшість указів, розпоряджень і доручень. Трохи перебільшуточі, СПУ і є справжнім колективним Президентом України.

Глава СПУ, два його перших та шість просто заступників керують діяльністю радників, офіса Президента, прес-секретаря, головними та звичайними службами.

Радники бувають трьох видів. Насамперед це відставники, яких нікуди подіти, але ліпше тримати біля себе, щоб вони чогось поганого не накоїли, по-друге, приемні або знакові люди, як відомий оперний співак Гришко чи політичний боксер Кличко, та люди, які дійсно можуть радити і відповісти за певну сферу діяльності.

В офісі Президента працюють ті, хто безпосередньо обслуговує главу держави, передаючи йому остаточний продукт, беручи, зокрема, участь у формуванні робочого графіка. Остання функція далеко не така технічна, як зазвичай думають, – можливість впустити чи не впустити того чи іншого відвідувача коштує дуже дорого. Подекуди і в буквальному сенсі цього слова.

Секретаріат також складається з головних служб, які переважно займаються певною проблемною сферою, наприклад, зовнішньою або соціально-економічною політикою.

Просто служби виконують технічні функції, наприклад, видають нагороди.

Особливе місце серед підрозділів посідає Головна державно-правова служба, очолювана фахівцем, і надзвичайно прискіпливим, коли вдається, юристом Жанною Павлівною Докторовою. Без її візи, що має за свідчувати юридичну бездоганність, не має виходити жодний акт Президента.

Як працює СПУ, пояснимо на простому прикладі. Коли на стіл глави чи заступника потрапляє певний папір, він розписується на відповідну головну службу та на державно-правову: якщо лист стосується соціальних аспектів, то він потрапляє до економістів і соціальників. Після опрацювання матеріали збирають і виробляють проект остаточного документа, який, пройшовши експертизу юристів, спрямовується на підпись Президента, глави СПУ чи його заступника, відповідно до важливості.

У Секретаріату є ще одна надзвичайно впливова, а може й ключова, функція – кадрова. Саме в головних службах готують для Президента пропозиції призначення на ті чи інші посади, насамперед у збройних силах, спецслужбах і судах, нагородження орденами і медалями, присвоєння генеральських та інших подібних звань і чинів.

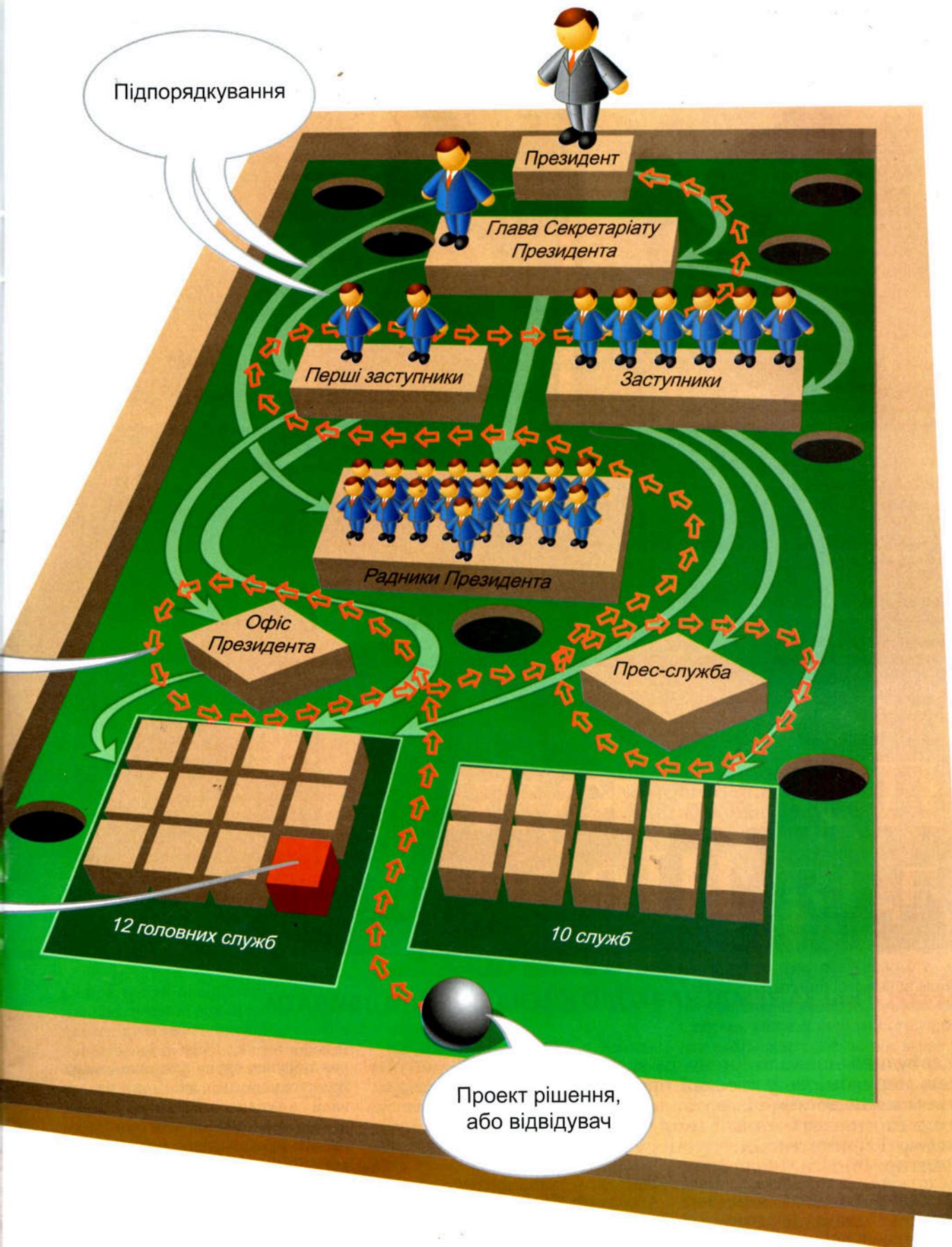
Саме це, а також можливість входити до Президента в будь-який час, визначає дуже велику політичну зна-

чимістю очільника СПУ, хоча за формальним статусом він є лише керівником допоміжного органу, таким собі головним канцеляристом. Власне, Україні не звикати: другим за впливовістю за часів Гетьманщини був генеральний писар. ■

Напряму
до Президента
потрапити
неможливо

Головна державно –
правова служба
 затверджує всі проекти

ВПРИТУЛ





П'ять куль для Шеремета

У БОРОТЬБІ ЗА ЗЕМЛІ НАВКОЛО КИЄВА ПОЧАЛИ ВБИВАТИ

Забудова навколо Києва та зростання цін на нерухомість у столиці привернули увагу багатьох компаній до земель в області. Численні конфлікти, що виникають на цій ниві, уже стали причиною смерті причетних до процесу земельного розподілу.

Автор: Василь Васютин

Уніч на 1 грудня біля власного помешкання у Борисполі Київської області розстріляно

41-річного Олега Шеремета. Мас-медіа вхопилися за політичну версію. Мовляв, той на останніх вибо-

рах курував групу американських політтехнологів, які організовували кампанію Блоку Литвина. Очільники цієї політичної сили версію про вбивство «політтехнолога Шеремета» одразу спростували – за їхніми словами, газетярі поспішили з висновками: хоча він і допомагав у консультаціях, однак про жодне курування не йшлося.

ВПРИТУЛ

Бойка, тодішнього губернатора Тернопільщини. Згодом обійняв посаду заступника голови секретаріату партії Народний рух «За єдність!», за яким стояла Адміністрація Президента Кучми. На виборах 2006 року йшов у Парламент під нещасливим 13-м номером у списках цієї партії, очолював Київський обласний виборчий штаб, проте провал змусив його шукати нові орієнтири.

Говорити про політичне підґрунтя вбивства, мабуть, не варто. Причини приземленіші — в буквальному сенсі. Олег Шеремет активно займався фермерством, мав інтереси у сфері переробки городини і садовини, зокрема, очолював підприємство «Щедрий сад», котре спеціалізувалося на вирощуванні й експорті саджанців. Запам'ятався також участю в керівництві Громадським комітетом захисту прав селян, а також створених на його базі Інституту земельних відносин та Земельно-ресурсного клірингового

Це не перший випадок замаху на життя Шеремета. У грудні 2006 року було спалено його автомобіль. А 26 жовтня цього року в Києві на вулиці Кіквідзе двоє невідомих нанесли йому кілька ножових поранень і побили бітами. Тоді, об 11.00, він вийшов з будинку до машини, щоб вирушити на зустріч у Бориспільську районну державну адміністрацію, де в цей час його чекали голова району, мешканці села Велика Олександровка та представники компанії «Нелорад-Ленд», аби розглянути земельну суперечку. Постраждалий зміг доїхати до місця зустрічі, і там йому викликали «швидку».

На час нападу в юристів Громадського комітету захисту прав селян було у судовому провадженні близько 200 справ щодо махінацій із документами у різних районних адміністраціях Київщини на земельні пай. Зважаючи на те, що вже нині сотка звичайних земель у прилеглих

ГОВОРИТИ ПРО ПОЛІТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ВБІВСТВА, МАБУТЬ, НЕ ВАРТО. ПРИЧИНИ ПРИЗЕМЛЕНІШІ — В БУКВАЛЬНОМУ СЕНСІ

центр. Попри всеукраїнський статус комітету, який упродовж 2006–2007 років відзначився низкою акцій протесту під стінами Кабміну і Секретаріату Президента, основний акцент робився на захисті пайових прав селян Київської області.

ОСТАННІЙ ДОКАЗ КОРОЛІВ

Олег Шеремет повертається додому, встиг навіть попередити дружину і доњку про приїзд. Убивця (чи убивці) перестрів його біля під'їзду і відкрив вогонь. Шеремет доповз до квартири сусідів і попросив викликати лікаря, після чого знепритомнів. До лікарні його не довезли — помер у «швидкій».

Начальник ЦГЗ УМВС у Київській області Микола Жукович стверджує, що кримінальна справа розслідується за ст. 115 Кримінального кодексу України — «навмиснеубивство». Він зазначив, що з місяця події вилучені п'ять стріляних гільз і одна куля калібрі 9 мм — найімовірніше, з пістолета імпортного виробництва. Одна куля потрапила в серце, друга — у живіт, інші — в кінцівки жертви.

ФОТО: Getty Images

Попри це, за неофіційною інформацією, подібні заяви з боку «литвинівців» можуть бути пов'язані з невиконаними фінансовими зобов'язаннями перед загиблим, який ніби-то надавав їм послуги з координації виборчої кампанії.

В Олега Шеремета було досить бурхливе політичне минуле. Ще за життя В'ячеслава Чорновола він став членом політвиконкому Народного Руху України. Під час розколу активно грав на боці античорновільського крила в команді Богдана

до столиці районах коштує до 10 тис. дол., йшлося про чималі суми. Народний депутат Володимир Сівкович, говорячи про вбивство Олега Шеремета, заявив, що той, устрявиши у земельне протиборство між різними бізнес-кланами, поставив під загрозу певний інвестиційний проект вартістю понад 50 млн грн. Однак може йтися і про значно більше кошти.

За останні 3 роки ціна земельних ділянок у Києві та області підвищилася у 24–30 разів. Якщо людина має 3 га паю під Києвом, то це 3 млн дол. Ситуацію можна пояснювати за аналогією з нерухомістю. Наприклад, купуєш нерухомість у кредит з 20% річних. А за рік вартість цієї нерухомості зростає на 50%. Продавши її, гасиш кредит і масштабує прибуток. Саме тому триває скуповування землі будь-якими шляхами і стимулюється її подорожчання. Якось у Бориспільському районі за день відбувалася зміна цільового призначення понад 500 ділянок. Такі темпи неможливо забезпечити законно. За нашої бюрократії



це означає лише одне — високий рівень хабарництва. Такса хабарів — не менше 3—4 тис. дол. за один підпис. Отже, крім ріелторських компаній, вигоду мають і владні посадовці.

Як неодноразово заявляв пресі Олег Шеремет, нинішній стихійний спекулятивний ринок працює за схемою: купити в селян за низькою ці-

цюють десятки ріелторських компаній. І саме вони зумовлюють спекулятивне зростання вартості землі саме сільськогосподарського призначення.

Прості селяни не тільки не захищені, а й необізнані з правовими нормами земельного законодавства. Їх елементарно обдурюють, забираючи державні акти на право влас-

Велика Олександрівка, Хутір Гора та інших прямо обирають селян, які мають право на пай, через суди, підкуп суддів. Є випадки, коли приїжджають у села серед ночі «братки», автомашин 70, і починають залякувати селян. Біля дороги в аеропорт Бориспіль у селян уже відбрали 256 га, і «бізнесмени» на свій розсуд намагаються розпоряджатися цією землею.

Є ВИПАДКИ, КОЛИ ПРИЇЖДЖАЮТЬ У СЕЛА СЕРЕД НОЧІ «БРАТКИ», АВТОМАШИН 70, І ПОЧИНАЮТЬ ЗАЛЯКУВАТИ СЕЛЯН

ною землю сільськогосподарського призначення, змінити цільове призначення з можливістю забудови і перепродати якнайдорожче. Тут пра-

ності на їхню землю. Панує звичайне мародерство можновладців щодо селян. Є бандити, а є мародери. Скажімо, у селах Щасливе,



2000–2001 роки

Розкол Народного Руху

Був активним учасником спротиву захопленню центрального офісу НРУ в Києві з боку УНР Костенка.

З розколом Народного Руху України увійшов до партії Народний рух «За єдність!» (керівник — Богдан Бойко). Обраний заступником голови секретаріату партії та керівником центрального виборчого штабу.



2005–2007 роки

«Земельні війни»

Як один із засновників і керівників Громадського комітету захисту прав селян та інших організацій бере участь у вирішенні земельних конфліктів на Київщині. Жорстка конfrontація з колишнім губернатором Київської обл. Євгеном Жовтjakом. В цей же період стаються збройні напади на одного з учасників «земельних скандалів» — голову Державного агентства земельних ресурсів Ігоря Яцука.

Злети і падіння Олега Шеремета



ВПРИТУЛ

віть представників якого політичного кольору — «помаранчевого» чи «біло-блакитного». Голову Бориспільської РДА депутати тричі намагалися звільнити на сесії ради, однак щоразу пан Жовтяк ставав на його захист. «У Бориспільському районі є випадки, де на одну і ту саму ділянку є три державні акти», — стверджував Олег Шеремет. Він наводив приклад «рейдерської групи», яка презентувала губернаторові Євгенові Жовтяку інвестиційний проект на мільярд доларів. Згідно з проектом, будувати мали на території в 257 га, в той час як тією землею володіли 95 власників. «Акти цих людей було вкраєно за участю співробітників райадміністрації. Тепер прокуратура повернула акти людям, і наш інститут представляє інтереси обдуриених власників у су-

довій владі, — розповідав Олег Шеремет. — Рейдерів не зупиняло те, що ця земля — паї селян. Видавали нові акти, ділянки 2–4 рази перепродували, щоб важче було знайти «корені», і тоді вже нові «власники» вели будівництво.

Попри те, що Євген Жовтяк неодноразово намагався спростувати твердження опонента, Шеремет заявляв, що колишній губернатор відстоював інтереси окремих груп. Саме рейдери, на його думку, проплатили поновлення Євгена Жовтяка на посаді через суд. «Вони це зробили, аби він хоча б на 10 хвилин сів у крісло і підписав потрібні йм документи. Я висловлюю певні побоювання, що пана Жовтяка може спіткати доля Курочкина», — наголошував він. Однак така доля спіткала самого Шеремета.

у квартирі і відмовився говорити на тему замаху. Навіть з міліцією. Дійшло до того, що інформацію про замах із відкритих міліцейських зведень було вилучено. Хоча йшлося про чиновника міністерського рівня. Характер нападу на Яцку не дає змоги говорити про замах з метою вбивства — вочевидь, «кілери» не хотіли його вбивати. Можливо, його намагалися залякати, аби він прийняв вигідне «замовнику» рішення.

Це був не перший напад на Ігоря Яцку, який до березня 2007 року очолював відділ земельних ресурсів Макарівської районної держадміністрації. 11 серпня минулого року його викрали біля власного будинку задля одержання викупу. Злочинці привезли його в село Софіївська Борщагівка Києво-Свято-



2006 рік

Вибори до Верховної Ради

Кандидат в народні депутати від партії Народний рух «За єдність» (№13), керівник Київського обласного виборчого штабу. Після провалу на виборах веде активні переговори щодо співпраці з Блоком Литвина.



2007 рік

Дострокові парламентські вибори

Активно включається у технологічний процес кампанії Блока Литвина, де як консультант дає поради щодо земельних питань у програмній політиці Блока та коригує пропозиції іноземних консультантів.

РОЗПОДІЛЯЮЧИ ЗЕМЛІ У КІЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ВСЕ ЧАСТИШЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬ СИЛОВІ ЗАХОДИ НАВІТЬ ЩОДО УРЯДОВЦІВ НАЙВИЩОГО РІВНЯ

Заради справедливості варто зазначити: спостерігачі вважають, що навірят чи Олег Шеремет опікувався земельними правами селян стільки ж шляхетних міркувань; зокрема, він був зацікавлений у розширенні свого господарства.

УРЯДОВЦІВ БЕРУТЬ «НА ПУШКУ»

Розподіляючи землі у Київській області, все частіше використовують силові заходи навіть щодо урядовців найвищого рівня.

На початку жовтня у Макарові Київської області було скосено збройний напад на голову Державного агентства з земельних ресурсів України Ігоря Яцку. Невідомий поранив чиновника і його охоронця. Яцук у цей момент ішов від машини до свого будинку. Начальник пресслужби УМВС у Київській області Микола Жукович повідомив, що нападник зробив 12 пострілів з «невстановленої вогнепальної зброї», поранивши керівника держкомісії у праву ступню, а його охоронця — в обидві ноги і передпліччя. Незважаючи на те, що постраждалий у протоколі міліції прямо пов'язував свій напад з виконанням професійних обов'язків, він навідріз відмовлявся від госпіталізації, замкнувшись

шинського району і замкнули в заїзді орендованому гаражі, вимагаючи від родичів 450 тис. дол. Заручника звільнили бійці спецпідрозділу «Сокіл». Викрадачами виявилися двоє колишніх бойовиків з Придністров'я.

І в першому, і в другому випадку Ігор Яцук не вельми горів бажанням спілкуватися правоохоронцями. Тому міліція досі пропрацьовує з-посеред інших одну, найголовнішу, версію нападів: невиконання Яцуком певних неофіційних зобов'язань, взятих ним під час роботи у Макарові. Правоохоронці ретельно вивчають акти, підписані постраждалим щодо земельних ресурсів і мораторіїв на виділення земель.

Цікаво, що юридичним забезпеченням ображених селян Макарівського району Київщини також займається Земельно-ресурсний кліринговий центр, комерційним директором якого був Олег Шеремет. Важко говорити про зв'язок цих справ, але правоохоронці не виключають, що подібні інциденти повторяться в найближчому майбутньому. ■

ГРАФІКА: Андрій Ермоленко



Докладніше про те, як у селян відбирають землю, читайте в одному з наступних номерів ТИЖНЯ



ФОТО: РНБ

В очікуванні «ломки»

ВАЛЕРІЙ ГЕЄЦЬ: «ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ, МОЖЛИВО, НАВІТЬ СКЛАДНІША, НІЖ 5-7 РОКІВ ТОМУ»

Хто попереджений – той озброєний, говорили древні латиняни. Взагалі, чи можна достовірно щось прогнозувати за умов тотальної політичної невизначеності? Про те, що може чекати економіку України в найближчі роки, «ТИЖНЮ» розповів академік НАН України, директор Інституту економічного прогнозування НАН України Валерій Геєць.

Розмовляв Сергій Лук'янчук

Скажіть відверто: який Уряд буде кращим для України – Тимошенко чи Януковича?

– Попередній Уряд у своєму проекті бюджету задекларував низку позитивних речей – інноваційно-інвес-

тиційну модель економіки і перехід до домінування інвестиційного попиту над споживчим (коли виробниче обладнання купують більше ніж споживчі товари). Однак, попри декларації, попередньому Урядові далеко не

все вдалося зробити, бо загострилася політична ситуація.

Зараз є новий парламент і буде новий уряд. Я б не ламав стратегію, за кладену попереднім Урядом, тому що теперішня споживча модель розвитку економіки має свої межі. Вона навіть не відкриває середньотермінові перспективи розвитку економіки України. Багато зобов'язань, даних раніше, «під вибори», сьогодні не варто виконувати, або хоча б розтягнути їх виконання у часі.

У. Т. В одному з ваших коментарів виконання передвиборчих соціаль-

ВПРИТУЛ

них обіцянок у бюджеті-2008 трактувалося як «соціальний підкуп»...

— Я ніколи не вживав виразу «соціальний підкуп». Та як би не розвивалися події протягом 1–2 найближчих років, в середньотерміновій перспективі нам доведеться відмовитися від «соціальної лінії». Бо, якщо ми підемо цим шляхом, то врешті-решт будемо вимушенні запроваджувати значно жорсткішу економічну політику, що може спричинити свідоме зниження рівня життя населення.

У. Т. А чому може виникнути така потреба?

— Багато з того, що зумовлює сучасний рівень життя та доходи населення, походить не тільки від економічної діяльності та отриманих від неї доходів, а й від запозичень. В Україні зростання рівня доходів населення протягом досить тривалого періоду випереджає зростання рівня продуктивності праці та реальне зростання рівня ВВП. Це не може тривати безкінечно.

У. Т. Тобто, ми більше позичаємо, ніж заробляємо?

— Точніше, ми більше споживаємо, ніж виробляємо. При цьому світові ціни на товари українського експорту не такі привабливі, як раніше, хоча на

При цьому ціни на нафту підвищувалися і будуть підвищуватися: вже є прогнози, що в наступному році нафта коштуватиме 120 дол. за барель, а згодом сягне 200 і навіть 260. І не зупиниться. Сьогодні в нас літр пального коштує 1 дол., але 2 дол. — не за горами.

БІОДІЗЕЛЬ ЗАМІСТЬ ЇЖІ

У. Т. Україна — сільськогосподарська держава. Переорієнтування на вирощування біоенергетичних культур для нас означає більше перспектив чи втрат?

— На превеликий жаль, за «біоенергетичного» сценарію площі під «традиційні» сільськогосподарські культури будуть зменшуватися. Тому ціни на продукти харчування підвищуватимуться. Для того, щоб задоволити внутрішній попит, доведеться імпортити більше продовольства. Відповідно, ми залежатимемо від імпорту і в цій сфері. Але що найгірше, ми можемо стати зовнішньо залежні і від біодизеля. Зараз 80–90% вирощеного в Україні рапсу продається в Австрію та Німеччину. Якщо так буде продовжуватися, і виробництво біодизеля в серйозних обсягах не буде налагоджене в Україні, то ми будемо змушені імпортити пальне, виготовлене з нашої ж сировини. Світові фінансові ме-

стачатиме, а ціни на світових ринках почнуть зростати, є ризик чергового серйозного дисбалансу в економіці.

У. Т. Взагалі, наскільки реально щось нині прогнозувати? Скажімо, наприкінці 2005 року у зв'язку з підорожчанням енергоносіїв ви прогнозували навіть спад ВВП у 2006 році. Натомість його рівень зрос більше ніж на 7%.

— По-перше, прогнози на 2006 рік давалися з урахуванням ситуації 2005 року, коли темпи економічного зростання уповільнілися. По-друге, ціни на газ вирости, але не настільки, як це очікувалося. По-третє, слід враховувати умови, закладені у прогнозі: якщо буде те і те, то станеться ось так. Уявімо, що ціна на газ була б такою, про яку говорила Росія в 2005 році — 230 дол. Уявімо, що в 2006 році був би продовжений процес ре-приватизації — що було б? Той прогноз був цілком імовірним.

У. Т. То прогнозам можна довіряти?

— Якщо йдеться про конкретний рік, то неточності можуть з'являтися постійно. Але з погляду конкретних очікуваних процесів ми не помиляємося. Наприклад, вже згадану суперечність між біоенергетикою та продовольством ми прогнозували ще півтора роки тому. Так відбувається і зараз, коли ми стверджуємо: «Виконувати соціальні обіцянки повністю недоцільно, бо протягом одного-двох років економіка зупиниться». Інша справа, чи будуть виконані наші рекомендації, як і в якій частині. Можна погашати борги Ощадбанку СРСР різними способами: грошима, землею, власністю (акціями) і подібним. Якщо грошима — це безглуздо. Акціями — також багато в чому безглуздо. Землею — це виваженіший варіант. А можливе і поєднання різних способів. Відповідно, до кожного з варіантів буде свій прогноз.

ЖОДНА ЗІ СХІДНОЄВРОПЕЙСКИХ КРАЇН, З ЯКИХ МИ ХОЧЕМО БРАТИ ПРИКЛАД, НЕ МАЄ СЕРЙОЗНОГО ВЕЛИКОГО БІЗНЕСУ. А У НАС ВІН Є

світових ринках металургії ситуація виглядає дещо краще. Є загальносвітова тенденція зростання цін. І не лише на газ чи нафту. Відбувається глобальне підвищення цін на продукти харчування. Іноді звучать аргументи: ми не споживаємо багато іноземного продовольства. Це так, але якщо «там» зросли ціни, то й «тут» вони також зростуть: від економічного закону «сполучених посудин» нам нікуди не дітися. А в дістроковому відношенні попереду ще одна серйозна глобальна суперечність — між ринками енергоносіїв та ринками продовольства. Європа вже сьогодні поставила завдання — до 2020 року забезпечувати 20% дизельного палива за рахунок біосировини. А для цього потрібно зайняти сільськогосподарські площі під вирощування біоенергетичних культур.

ханізми склалися таким чином, що основний дохід від енергоносіїв отримують не ті, хто їх видобуває, а ті, хто останніми продає їх споживачеві. Зараз іде серйозна глобальна гра. І в цій грі Україні потрібно мати свою політику, яка забезпечить виграш.

У. Т. І які ходи Україна має зробити в цій енергетичній грі?

— На сьогодні завершених механізмів, які можна було б запропонувати, немає. Є інформація, що наступного року посівні площі під рапс в Україні збільшаться в 4–5 разів. Зрозуміло, що доходи від цього отримають сільгоспвиробники, які цим займаються. Але що отримає Україна загалом? Питання вимагає ґрунтовного аналізу. Якщо ми почнемо завозити продукти харчування, бо власних не ви-

РИЗИК «КОНСТРУКТИВНОГО РУЙНУВАННЯ»

У. Т. Які ж прогнозні сценарії розвитку України?

— Максимально оптимістичний сценарій той, який забезпечить середньорічне зростання економіки на рівні, вищому за 5%. За таких умов проблеми, нагромаджені у сфері споживання, можна буде вирішити протягом 10 років. Якщо розвиток

піде нижчими темпами — на рівні 3–4% за рік — проблеми у сфері споживання будуть накопичуватися. За найпесимістичнішого сценарію — кризової ситуації на фінансових чи енергетичних ринках світу — можна попасті і в досить скрутне становище.

У. Т. І чим це може загрожувати?

— Відбудеться серйозна структурна «ломка». Закриття і банкрутство багатьох підприємств — не десятків, а сотень. Хоча на їхній основі виникатимуть нові. У зв'язку з цим перед державою постане комплекс складних питань: підготовка кадрів, формування нового бізнесу, спрощення умов для його виникнення, підтримка цього бізнесу, проблеми з безробіттям і працевлаштуванням, міграційні проблеми й інші.

У. Т. Наскільки фатальним є такий сценарій?

— Якщо розглянути досвід східноєвропейських країн, що пройшли структурну «ломку», в першу чергу Угорщини, то багато їхніх підприємств закривалися, і приблизно така само кількість відкривалася. Це так зване конструктивне руйнування — коли одне відмирає, інше народжується. Але це досить важко проходить і для окремої людини, і для економіки

держави. За великим рахунком Україна в такій ситуації не була, і добре, щоб їй не довелося пройти через це в найжорсткішому варіанті. Хоча в нас є і певний ресурс, «прихованій» у тіньовій економіці. Його «включення» може створити певний демпфер.

У. Т. А який найсприятливіший варіант?

— Неупереджене ставлення до інновацій та інвестицій. Це підтримка і розвиток високотехнологічного бізнесу. Адже, незважаючи на стан нашої сучасної економіки, жодна зі

50–60 центнерів пшениці з гектара — такі приклади в Україні є. Тобто, наша перспектива не суцільний негатив. Просто варто навчитися використовувати те, що в нас є. Те зростання, що спостерігається зараз, — це все-таки ресурси, які були «втрачені» в період кризи і зараз «увімкнулися» знову. І задіяти їх було не так вже й важко. Але зараз ми маємо серйозну проблему з інфраструктурою, створеною за «старої» економічної системи. Дасть Бог, «Євро-2012» дасть змогу запровадити певні зрушения.

ОПТИМАЛЬНИЙ ДІАПАЗОН ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ ЗНАХОДИТЬСЯ У МЕЖАХ ВІД 6–7 ДО 10–12%

східноєвропейських країн, з яких ми хочемо брати приклад, не має серйозного великого бізнесу. А у нас він є, міжнародно визнаний, перевуває на високих позиціях рейтингів. У них не має власного високотехнологічного машинобудування — космос, авіація і т. д. А у нас є. Жодна зі східноєвропейських країн не має такого ресурсу сільськогосподарських земель. Наприклад, переїзд на сучасні технології в аграрному секторі може дати не 30, а

У. Т. Як ви оцінюєте ситуацію в Україні?

— Не дивлячись на очевидний позитив, я б сказав, що проблемність ситуації ніяк не менша, а можливо, навіть складніша, ніж вона була 5–7 років тому. Тоді сформувався бізнес і адекватно відреагував на нові умови. Але зараз відбувається черговий перехід від одного індустріального типу до іншого.

МІЦНА ГРИВНЯ — МІНУС, ІНФЛЯЦІЯ — ПЛЮС

У. Т. Яким має бути курс долара до гривні? Зараз багато говорять про те, що гривня має «подорожчати», тоді як інші стверджують, що це спричинить проблеми для експортерів...

— Звичайно, спричинить. І не тільки для експортерів, а й для населення, яке має значні заощадження в дolarах.

У. Т. Що ж робити? «Утримувати» курс гривні й надалі?

— Розумієте, чим довше «тримати», тим більшим заручником ситуації ми будемо в майбутньому. Курс потрібно потихеньку «відпускати», розширювати межі курсового коливання.

У. Т. Нинішня інфляційна ситуація в Україні — чи є вона нормальною для економіки?

— Ми свого часу розрахували, що за рівня інфляції в діапазоні 7–12% наш сучасний бізнес та держава, в якій він працює, зможуть розвиватися. Інфляції, меншої 6–7%, наразі неможливо досягти. І навпаки, інфляція біль-



| Сучасні агротехнології можуть забезпечити врожай зернових у 60 ц/га замість нинішніх 30

бтот.рн

ВПРИТУЛ



ВАЛЕРІЙ ГЕЄЦЬ ВВАЖАЄ: державний борг може сягати 35% від ВВП

ша 11 – 12% – це дуже загрозлива тенденція.

У. Т. Тобто, інфляція, менша 6%, була б для України найкращою?

– Ні. Для кожного рівня розвитку країни є свій інфляційний рівень, за якого економічне життя не затухає, а розвивається. Теоретичні дослідження, проведені на основі сучасних математичних методів в нашому інституті, свідчать, що оптимальний діапазон інфляції в Україні знаходиться у межах від 6 – 7 до 10 – 12%. Звичайно, було б добре, якби ми її «загнали» до нижньої межі. Однак в середньотермінових межах Україна втримати інфляцію на такому рівні поки що не зможе.

У. Т. Наскільки загрозливим для України є перевага імпорту над експортом?

– Якщо все складеться таким чином, як воно почало складатися, коли в торговельному балансі є і буде від'ємне сальдо, і не буде надходження іноземних інвестицій, то нам доведеться за це розплачуватися резервами – це цілком зрозуміло. Якщо ж іноземні інвестиції

почнуть надходити як фінансовий ресурс, а за ними йтимуть високотехнологічні інвестиційні товари для модернізування економіки – то нічого особливо загрозливого не станеться. Ale варто пам'ятати, що у нещодавній доповіді Міжнародного валютного фонду на прикладі багатьох країн показано, що протягом доволі тривалого періоду вони не могли з цією проблемою впоратися, попри сприятливу інвестиційну ситуацію. Тобто, МВФ фіксує зростання загальної заборгованості таких регіонів. А це вже доволі неприємно, бо означає, що країна вже давно живе в борг. У нас також є такі тенденції.

У. Т. Але їх можна уникнути?

– Можна. Основне не доводитьи до того, щоб боргова частина України відносно ВВП постійно збільшувалася. За нашими оцінками, державний борг може сягати 35% від ВВП, якщо він добре розподілений у часі і не виникає окремих «точкових перевантажень» його обслуговування. До цього рівня Україні далеко. Ale є доволі неприємні залучення корпоративного і банківського секторів – на

рівні 65 – 69%. На нашу думку, це вже гранична межа. Багато країн, що пережили фінансову кризу, мали аналогічні боргові позиції. А в деяких криза не виникала. Все залежить від стану економіки. Тому нам необхідно бути обережними. ■■■

ФОТО: Валентин Дирман

ДОСЬЄ

Геєць Валерій Михайлович – доктор економічних наук, професор, академік-секретар відділення економіки НАН України (з 1998 р.), член Президії НАН України. З 1997 року – директор Інституту економіки та прогнозування НАНУ. Започаткував наукову школу у галузі макроекономіки (теорія і моделі економічного прогнозування) та фінансів. Обґрунтував стратегію розвитку економіки України на довгострокову перспективу та висунув нову концепцію економічного зростання в умовах нестабільності. Геєць В.М. – заслужений діяч науки і техніки України (2000), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2002) та премії «Людина року-2005». В 2004 році нагороджений орденом «За заслуги» III ступеню.

Не купитися купуючи

СТАТИСТИКА СВІДЧИТЬ: БЛИЗЬКО 70% КЛІЄНТІВ ВЕЛИКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ЦЕНТРІВ ЗАЛИШАЮТЬ У НИХ СУМУ НА 15–30% БІЛЬШУ ЗАПЛАНОВАНОЇ

Переступивши поріг супермаркету, будь-який покупець одразу стає об'єктом маніпуляції – потенційну «жертву шопінгу» невимушено змушують придбати якомога більше товарів «за один сеанс». Okрім раціональних приманок, таких, як знижки чи акції розпродажу, використовується витончений арсенал психологічного впливу.

Автор: **Сергій Гузь**

Власне, «підготовчий етап» впливу на покупця відбувається ще вдома, під час перегляду телевізора. Сучасна реклама давно перетворилася на мистецтво, що формує у підсвідомості певні стереотипи та споживацькі нахили.

ГОЛОВНИЙ МАНІПУЛЯТОР

У супермаркеті покупці несвідомо обирають товари, що видаються звичними або привабливими. Однак часто доводиться переплачувати саме за бренд, а не за якість. А згадайте, як привабливо виглядає нова ціна, вдвічі менша за попередню, чи магічні слова «розпродаж» або «акція».

Справжні повелителі супермаркетів маніпуляцій – так звані мерчандайзери [див. словничок]. Зазвичай, остаточне рішення – купувати чи ні –

продажати. Фаховий мерчандайзинг надає зле чаклунство: річ, на яку за «нейтральних» умов ніхто б і уваги не звернув, починає користуватися підвищеним попитом. А коли чари розвиваються, покупці вдома чухають поліцію: ну і навіщо я придбав цей дезодорант, станок для гоління, набір ножів тощо, адже в мене все це є.

Також з'ясовано, що 70% покупців реагують на музику. Повільна розслаблює відвідувачів магазинів, вони більше часу витрачають на вибір товарів і при цьому менш критично ставляться до покупок. Американці підрахували, що кожна зайва хвилина в супермаркеті коштує їм 2,5 дол. непотрібних витрат. З цією ж метою у магазинах можуть створювати вузькі проходи між рядами, аби покупці не поспішали.

Навіть біля каси приховано кілька

ДЕЯКІ ПСИХОЛОГИ ВЗАГАЛІ ВВАЖАЮТЬ, що стан азартного пошуку товарів НАГАДУЄ ЛЮБОВНУ ГРУ, ЯКОЇ ЛЮДЯМ ЧАСТО НЕ ВИСТАЧАЄ У ЗВИЧАЙНОМУ ПОДРУЖНЬОМУ ЖИТТІ

споживачі приймають вже в магазині. І часто діють імпульсивно, за принципом «побачив – придбав». Тому ці спеціально навчені люди вкладають продукти на полицях таким чином, щоб на очі потрапляли дорожчі товари, або ті, які потрібно швидше

пасток. Коли все основне вже у кошику, на очі потрапляють дрібнички – плитка шоколаду, батончик чи жуїка. Чому б не прикупити, адже загальних витрат це суттєво не змінить? А в результаті, як свідчить статистика, практично кожен відвідувач



Фото: Getty Images

супермаркету купує 3–5 не потрібних йому речей.

ПОТЯГ ДО МАРНОТРАТСТВА

Психологи, які вивчають маніакальну потребу скуповувати все без розбору, встановили: часте відвідування магазинів може розвинутися у таку само хворобливу звичку, як алкоголізм, азартні ігри чи наркоманія.

Справа у тому, що, виришаючи в супермаркет без конкретної мети, ми потрапляємо у стресову ситуацію невизначеності. А коли вибір зроблений, відбувається психологічна розрядка, і ми відчуваємо задоволення. Навіть якщо пізніше виявиться, що купили непотріб.

Під час блукання між полицями людський мозок виробляє ендорфіни – гормони задоволення, що викликають відчуття піднесення. Деякі психологи взагалі вважають, що стан азарт-

ВПРИТУЛ



| Найкращі товари в супермаркеті далеко не завжди стоять на найвигіднішому місці

ного пошуку товарів нагадує любовну гру, якої людям часто не вистачає у звичайному подружньому житті. Цікаво, що жінки більше склонні до «супермаркетоманії» ніж чоловіки.

На поведінку «жертви супермаркету» можуть впливати і безліч інших чинників. Наприклад, підсвідомий страх пережити голод, потреба купити щось для іншого члена родини, щоб він прихильніше до вас ставився, бажання компенсувати негативні емоції — потішити себе солоденьким.

ГОЛОДНИМ ВХІД ЗАБОРНЕНО

Не так-то легко перестати бути маріонеткою в руках виробників та власників крамниць. Почати варто з того, що взяти собі за правило не ходити у продуктовий супермаркет голодному, особливо після роботи.

До речі, відділи, що торгують у супермаркетах готовими стравами, також виникли не просто так. За-

пах смаженої ковбаски, котлет чи інших продуктів стимулює голодних покупців до більших витрат. У найпросунутіших супермаркетах використовують навіть «аромати успіху» — апельсинів та лимонів.

Майже всі психологи рекомендують попередньо складати список потрібних товарів. Тоді ви будете орієнтовані на пошук запланованого, і менше звертатимете увагу на маркетингові провокації. Корисно складати домашнє меню раціонального харчування, щоб наперед знати, які продукти вам можуть знадобитися. Періодично варто проводити ревізію домашніх запасів, аби вони не перетворювалися на зменшенну версію складів Держрезерву.

Узгоджуйте покупки з іншими членами родини. По-перше, це дасть змогу задовільнити їхні інтереси, а по-друге, зменшить кількість візитів до магазину.

У супермаркеті беріть маленький кошик замість великого на коліщатах. Не поспішайте брати продукти, розміщені на рівні ваших очей. Вгорі або внизу, як правило, — такі самі за якістю, але значно дешевші. Варто знати: виробник платить супермаркету за те, що той розміщує його товар на рівні очей покупців. Свіжіші

ОСОБЛИВО ПИЛЬНИМИ ПОТРІБНО БУТИ БІЛЯ КАСИ – В ЦЕЙ МОМЕНТ КЛІЄНТА ВОСТАННЄ НАМАГАЮТЬСЯ СПРОВОКУВАТИ НА ЗАЙВІ ВИТРАТИ

продукти теж можуть знаходитися у глибині полиці.

Купуючи продукти під час розпродажу або зі знижками, варто звертати увагу на дві речі: термін придатності та попередню ціну. Чи не платите ви забагато? А загалом, від участі в рекламних акціях краще утримуватися, якщо заздалегідь не планувалося придбання саме цього товару. Особливо пильними потрібно бути біля каси — в цей момент клієнта востаннє намагаються спровокувати на зайві витрати.

Найкращий спосіб не стати «жертвою шопінгу» — вести власний родинний бюджет та контролювати витрати. Для цього навіть є спеціальне програмне забезпечення, але можна вести «домашню бухгалтерію» й у звичайному зошиті. Варто зберігати чеки. Аналіз витрат за кілька тижнів швидко виявить слабкі місця кошторису.

І ще одна рекомендація — вирушаючи «на шопінг», намагайтесь не брати із собою дітей. Знайома кіянка змушені кожного разу купувати синові іграшкового автомобільчика. Скорі вдома буде цілий автопарк. ■

СЛОВНИЧОК

Мерчандайзер — фахівець, який планує та стимулює продаж товарів, а також організовує рекламу безпосередньо в супермаркетах.

Російський вибір

КОРЕСПОНДЕНТ «ТИЖНЯ» ПОБУВАВ НА ВИБОРАХ У РОСІЇ, ЩОБ ЗРОЗУМІТИ ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ: «WHY IS MISTER PUTIN?»*

Росія зробила свій вибір – більше половини її громадян підтримали пропрезидентську партію Владіміра Путіна «Єдину Росію». В тому, що станеться саме так, ніхто не сумнівався. Бо більшість населення Російської Федерації, ставлячи галочку в бюллетені, віддавали свій голос радше Президенту, ніж кандидатам у депутати парламенту.

Автор: Антон Зікора

Mетушня біля виходу на посадку в московському аеропорті «Домодедово» нагадує хаотичний рух у громадській лазні. Люди роззуваються, знімають із себе ремені, кладуть все це у спеціальні кошики, схожі на ночви, й, одягаючи на ноги щось на кшталт целофанових шкарпеток, йдуть до рамки металошукача. Ця конструкція реагує назірь на блискавки на штанях. Здається, ще трішки – й пильні датчики почнуть пищати на вміст заліза в крові. Біля стійок штовханина, люди нервують, бурчать, вивертують кишені. Одразу видно – Росія бореться з так званим міжнародним тероризмом.

Хлопець висипає на столик жмено українських монет.

– Що це у вас? – запитує працівник аеропорту.

– Як бачите – копійки, українські.

– Проходьте.

У цей час один здоровань, на вигляд міліціонер не нижче полковника, також чекаючи в антитерористичній черзі, починає говорити:

– А-а, он с України. «Незалежний хлопець». Проверьте єво тщательно.

Правоохоронці нікак не реагують на цей заклик, а хлопчина реагує на слова «міліціонера»:

– А ти що – стукач?

Тут вже жарт переростає в серйозну сварку.

– Проверте єво как следует! Он меня оскорбл! – майже кричить «полковник».

– А що, для тебе «стукач» – це образливо? – кидає «незалежний хлопець». При цьому до нього підходять два міліціонери і з особливою старанністю починають перевіряти документи, але нічого кримінального не знаходить і відпускають.

Опоненти ще деякий час крокують разом коридором, обмінюючись «реверансами».

«ЗАМАНУХИ» НА ДІЛЬНИЦЯХ

Доречно зауважити, що «незалежним хлопцем» з українськими кспійками був кореспондент «ТИЖНЯ». Кілька годин літаком – і він опинився в Омську, щоб на власні очі побачити вибори до Державної Думи.

Омськ – «рівне» в усіх відношеннях місто, розташоване посеред степу, тому глянути на нього зверху, на жаль, неможливо. Хіба що з літака. Власне, його жителі також спокійні й «рівні». В Омську народився російський художник Брубель, тому на чистих, доглянутих вуличках міста можна всюди помітити молодих людей з мольбертами.

Також немає нічого дивного в тому, що все місто «засаджене» різними скульптурами, зокрема, досить оригінальними. Чого тільки вартує Кузьмич – усміхнений слюсар, котрий



ФОТО REUTERS

вилазить з каналізаційного колодязя в самісінському центрі міста.

Друга група місцевих визначних пам'яток – це чисельні театри. Омськ називають третьою театральною столицею Росії, а його обласний драматичний театр виростив найбільше володарів премії «Золота маска» – найпрестижнішої театральної нагороди країни.

Однак неймовірно гуманітарне спрямування населення, схоже, ніяк не впливає на його електоральні симпатії. Тут, як і в інших містах Росії, голосують за Путіна, хоча у більшості країнах творча інтелігенція виступає проти чинної влади.

2 грудня на виборчій дільниці №371, що розмістилася в Культурному центрі УВС в Омській області, зранку не проштовхнутися. Віддати свої голоси прийшли студенти й учні місцевих навчальних закладів: річкового училища, аграрного технікуму, медичного коледжу й академії. Більшість із них приїхали громадським транспортом, проїзд у якому у зв'язку з виборами був безкоштов-

* В перекладі з англійської – «Чому містер Путін?»



| От Москви до самих до окраїн, з южних гор до східних морей ВВП проходить як хоїн

ним. На дільниці грає музика, тут же всі бажаючі можуть пройти медичне обстеження, отримати консультації юриста та ріелтора. Все, звісно, безкоштовно. Сир тут теж є, щоправда, за гроші, як і багато інших якісних, свіжих продуктів — на дільниці фактично працює міні-ринок.

Ще говорять, що концерт буде. «Це такі «заманухи», щоб якнайбільше людей «заличити», — пояснює, Александр Гусаров, кореспондент місцевої телекомпанії. До речі, довідавшись, що я з України, журналісти одразу запропонували мені всіляку допомогу: «Телефонуй у будь-який час. Професійну солідарність не проп'еш!»

За столом сидить пристаркуватий чоловік з величезним бейджем: КПРФ — Комууністична партія Російської Федерації.

— Порушень на дільниці не виявлено, — рапортую «червоний» спостерігач на прізвище Зінов'єв. — А загалом ці вибори набагато активніші порівняно з минулими. Вже зараз можна сказати, що на них прийшло на 20–30 відсотків більше ніж на ті.

«АРЕШТ КАСПАРОВА, «НАЇЗДИ» НА ОПОЗИЦІЮ — ВСЕ ЦЕ НЕ РОБИТЬ ЧЕСТИ РОСІЙСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ІСТЕБЛІШМЕНТУ»

— На цій дільниці багато молоді. М'яко кажучи, не ваш контингент, — кажу я Зінов'єву.

— Та по-різному буває. Є й серед молоді наші люди.

І, як не дивно, іх вдалося відшукати. Наташа і Людміла, мідні сільські дівчата, вчаться в аграрному технікумі.

— Я проголосувала за КПРФ, — розповідає одна з них, — бо мій дід був головою колгоспу. Цей колгосп був передовим в області. Дід розповідав, як було насправді за комуністів, а не так, як зараз розповідають по телебаченню.

— Блін, та хіба це вибори! — сваритьсѧ омський художник Геннадій Перфільєв.

— Ви маєте на увазі положення, в якому опинилася опозиція? — запитую я.

— Я маю на увазі відміну моєї улюбленої графі «проти всіх». Нас позбавили можливості сказати всім, що ми про все це думаємо.

Голову дільничної комісії вдається «словити» тільки близче до вечора. Він говорить, що звуть його Владімір, але повідомити прізвище не наважується, як і не дозволяє сфотографувати процес вільного волевиявлення народу: «Навіщо це вам?» «Просто Володя» говорить, що вибори пройшли успішно, без ексесів. І вже зараз можна з точністю сказати: проголосувало більше 50% виборців. Дивно, але за весь день до лікаря за консультацією не звернувся жоден із них, не зважаючи на повну безоплатність цієї процедури.

На дільниці шукати більше нічого, і я йду спілкуватися з інтелектуальною елітою Росії. ▶

У НИХ БУВ ШАНС

— У цих виборах немає сенсу, — говорить московський письменник Леонід Жуховицький. — Я не голосував, але якщо б мені довелося це зробити, то надав би перевагу тій партії, котру більше за всіх поливають брудом — СПС (Союз правих сил — прим. «ТИЖНЯ»). А взагалі, ситуація дурнувата. Путінські холуї хотіли укріплення Владіміра Владімировича. Але сам він не пройде в парламент. Говорять, що Путін стане національним лідером. Добре, але хто тоді буде Президентом? Якщо це буде не ВВП, то хто тоді? Наприклад, на засіданні Великої Вісімки має бути присутній Президент держави, але не лідер. Хто у світі буде поважати країну з таким керівником? І як із цієї безвихідності вибратися, пікто не знає.

— Зараз відчутний певний спад любові до Путіна, — вважає драматург Владімір Гуркін, за п'есою котрого колись зняли кінострічку «Любов і голуби». — Знаю, серед трудового народу сильні настрої за комуністів. Хоча, звичайно, зрозуміло, що більшість на цих виборах віддасть свої голоси «Єдиній Росії».

— Арешт Каспарова, «наїзди» на опозицію — все це не робить честі російському політичному істеблішменту. Але важливо зрозуміти: у тих, хто зараз є носіями опозиційних ідей, був шанс, вони фактично керували країною, — вважає красноярський політтехнолог і журналіст Станіслав Патрієв. — У них навіть був свій президент — Борис Миколайович Єльцин. Ті часи запам'яталися росіянам не як золотий вік свободи і демократії, а як торжество «бесспредела». Тоді кожен міг витерти об Росію ноги. Єльцин був демократом, але це не завадило йому розпочати війну в Чечні. Путін теж розгорнув війну в Чечні, тільки він її виграв. Ось і уся різниця. Дійсно, за Путіна рівень життя простих громадян значно підвищився. Це факт, який не приховається за цифрами брехливої статистики. Тому люди відають свої голоси «Єдиній Росії» не особливо задумуючись.

Зранку 3 грудня дані голосування в Омську підтвердили правдивість слів Патрієва. ■

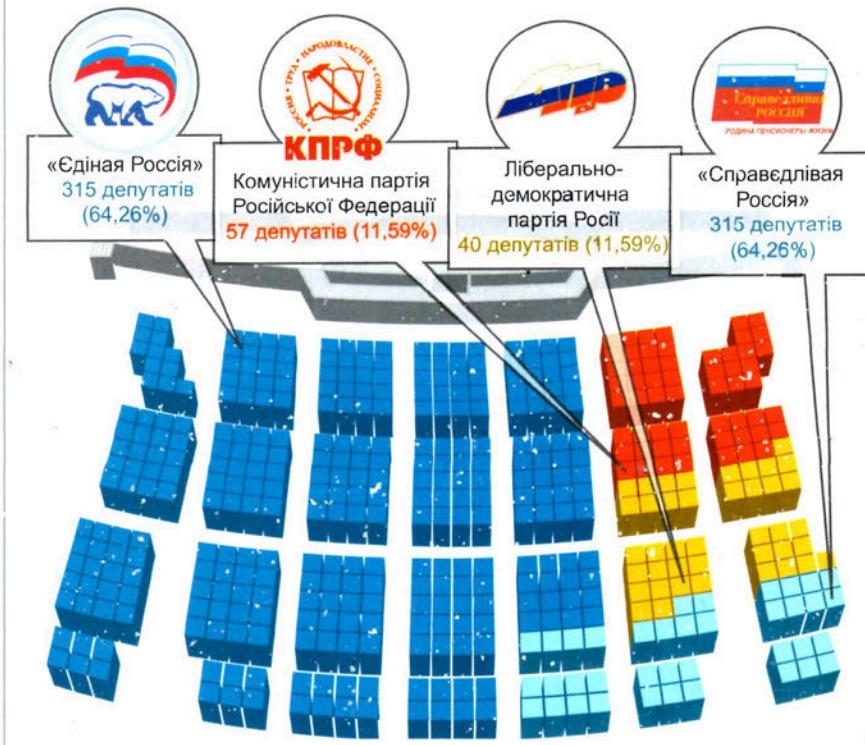


стор. 56 Про внесок українців у формування імперської деології Росії

НОВА ДЕРЖУМА

«Суверена демократія»

В російській Думі три партії за Путіна і одна за Леніна



ГРАФІКА: Андрій Смакотко

АБСОЛЮТ ПУТИНА

У Росії визначилися з верховним правителем

Владімір Путін у Росії — не один із польтичних гравців, а абсолютна точка відліку. Тому ті, хто стверджували, що вибори до російської Думи стануть своєрідним референдумом про вияв довіри до Путіна, були праві. Пояснити колосальну підтримку пропрезидентських сил на виборах можна політичною системою, в якій немає реальної конкуренції. Це перший чинник. Інший — відсутність реального політичного процесу. Як в анекдоті, коли хтось комусь дарує книгу, а у відповідь чує: «Дякуємо, книга у нас вже є». Так і в Росії вже є політик. І він лише один. Усе інше безальтернативне.

Політична система пострадянської Росії нині тяжіє до квазімонархічної форми правління як прояву всієї попередньої політичної російської культури та історії. Тому, скажімо, модель правителя в Росії принципово відрізняється від української. В Україні Президент — один з представників елітного угрупування, «головний боярин» так би мовити. Натомість у РФ правитель і вищий політичний клас перебувають у жорсткому антагонізмі. Тому теперішній статус і можливості Путіна дають змогу назвати його верховним



АНДРЕЙ ОКАРА,
соціальний філософ, політексперт,
політичний технолог (РФ)

правителем держави. Вдаючись до метафор, у цій ситуації допустиме наявість слово «цар».

Доля виборів, фактично, вирішувалася не в день голосування і навіть не в ніч підрахунку голосів у російській ЦВК. Головні електоральні проблеми для пропутінських сил були вирішені ще тоді, коли певні політичні партії зійшли з передвиборчої дистанції. Так, наприклад, сталося з Партією зелених та взагалі незареєстрованою «Великої Россією».

ДИСКУСІЯ

Асиміляційний ланцюг

І СУРЖИК, І ТАК ЗВАНА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКА СПРИЧИНЕНІ ПОТУЖНИМ ОДНОБІЧНИМ ТИСКОМ РОСІЙСЬКОЇ

ЛАРИСА МАСЕНКО,
експерт Центру ім. В. Липинського



ВІД РЕДАКЦІЇ. Опублікована у попередньому номері стаття Миколи Гоманюка «Ukrainian Russian», як ми і очікували, спричинила жваву дискусію. Полемічну естафету підхопила професор Лариса Масенко.

Жодних Америк не відкрив автор публікації «Ukrainian Russian». Навряд чи існує потреба переконувати читачів в очевидному – російська мова, якою говорять в Україні, має певні відмінності порівняно з державною мовою Російської Федерації.

Властивість побутувати в численних розмовних варіантах, що виникають у мовленні людності завойованих і колонізованих територій, – це типова риса всіх імперських мов. Вимушена необхідність оволодіти мовою колонізатора, спричинена нею масова двомовність населення зумовлює численні порушення норм імперської мови під впливом питомої.

Деякі з набутих рис вимови і граматики, а також лексичні запозичення, «приживаються» в мові колонізаторів і лишаються в ній навіть тоді, коли їм вдається повністю асимілювати корінну людність і її мова потрапляє до сумного мартирологу мертвих. У лінгвістиці існує спеціальний термін на позначення слідів переможеної мови в складі мови-переможниці. Їх називають субстратом, тобто «тим, що на споді». Український мовознавець Орест Ткаченко присвятів кілька цікавих

праць проблемам виявлення у сучасній російській мові і фольклорі субстрату мертвих мов фіно-угорської групи, зокрема мерянської, носіїв яких асимілювали російський етнос.

Отже, немає нічого дивного в тому, що в мовних, а точніше у двомовних, середовищах держав пострадянського простору російське мовлення зазнає різних видозмін.

Інше питання – як трактувати це явище і як до нього ставитися. I саме в цій частині публікації Микола Гоманюка, ради якої її й написано, твердження й рекомендації автора видаються доволі сумнівними.

Відмінності, які виникають у російському мовленні внаслідок впливу української, пан Гоманюк пов'язує з незалежним від Росії політичним розвитком України, а відтак висуває пропозицію вважати українізований варіант російської мови «національним продуктом». «Українська російська», твердить автор, потребує підтримки, і це не означатиме, на його думку, «підтримки мови сусідньої держави».

Цікаво, що, обґрунтуючи потребу визнання й захисту російської мови, поширеної у наших великих містах, автор публікації фактично не залишає в Україні місця для української мови. «Українську російську» потрактовано як мову конкурентоспроможної урбаністичної культури, на відміну від непрестіжного суржiku, яким спілкуються в селах. Як твер-

дить Микола Гоманюк, суржик виник внаслідок «двобічного мовного проникнення», тоді як розвиток «української російської» відбувається внаслідок «соціально-політичних структурних змін».

Натомість і суржик, і так звана українсько-російська – це пов'язані ланки одного асиміляційного ланцюга, спричинені аж ніяк не «двобічним мовним проникненням», а потужним однообічним тиском російської. Якщо суржик виникає внаслідок невдалих спроб українських селян пристосуватися до російськомовного оточення, то їхні діти й онуки, які вже змалку успішніше оволодівають «національним продуктом» урбаністичної культури, переходять на «українську російську».

Натомість, якщо мовна ситуація країни розвиватиметься за сценарієм узаконення й підтримки «української російської», як це пропонує Микола Гоманюк, то від нашої мови може залишитися в «українській російській» хіба що субстрат у вигляді фрикативного «г» і кількох десятків слів. А сліди нашої політичної незалежності зберігатиме тільки прийменник «в» у виразі «в Україні», який ми вживатимемо всупереч російській нормі «на Україні». Бо ж вислів «на Україні» позначає територію, яка є інтегральною частиною цілого. І в такому тлумаченні російського нормативу я цілком погоджуєсь із автором публікації «Ukrainian Russian». ■■■

Квадратура метра



|ТЕМА ТИЖНЯ|



Проблема забезпечення всіх «безквартирних» громадян України житлом наразі є такою ж нерозв'язною, як відома ще з часів античності проблема «квадратури кола». Як неможливо на базі заданого кола побудувати квадрат аналогічної площини, так неможливо зрозуміти, чому, незважаючи на бум житлового будівництва в Україні, ціна квадратного метра нерухомості сягнула захмарних величин.

ЗМІСТ:

НЕРУХОМА НЕРУХОМІСТЬ

Столичний ринок нерухомості переживає стагнацію.

|СТОР. 42

МІЖ НЕБОМ І ЗЕМЛЕЮ

У регіонах росте попит на нерухомість: лідирують нові багатоповерхівки та земельні ділянки за містом.

|СТОР. 44

ТРИ ВІДПОВІДІ НА КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ

Майбутнє українського ринку нерухомості може розвиватися за трьома сценаріями: оптимістичним, «застійним» та «обвальним».

|СТОР. 46

ЯК БУДУЄТЬСЯ ЄВРОПА

Британці вподобали житло в недорогих містечках, споруджених завдяки державним програмам. Німці ж надають перевагу двоповерховим будинкам з вартістю «квадрата» від 110 євро.

|СТОР. 46

КУПУЙТЕ ЖИТЛО СЬОГОДНІ,

бо воно завтра воно буде ще дорожчим — радить Петро Шилюк, президент компанії «Київміськбуд».

|СТОР. 48

СЕЛИЩЕ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТИПУ

У майбутньому людство може переселитися в невеликі тимчасові поселення, що виникатимуть навколо високотехнологічних корпорацій. |СТОР. 49 ▶

Нерухома нерухомість

ЯКЩО В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ НЕ ЗАПРАЦЮЮТЬ РИНКОВІ МЕХАНІЗМИ, ІЇ НІНІШНЯ СТАГНАЦІЯ НЕМИНУЧЕ ЗАВЕРШИТЬСЯ МАСШТАБНОЮ КРИЗОЮ



Міністр регіонального розвитку та будівництва Володимир Яцуба нещодавно заявив, що ціна квадратного метра у великих містах сягнула «стелі»: «Те, що відбувається навколо Києва, Донецька, Дніпропетровська, Одеси – підтвердження того, що рівень цін в обласних центрах захмарний».

Схоже, влада нарешті визнала вже давно очевидне.

Автор: **Сергій Лук'янчук**

Kиївський ринок житлової нерухомості майже рік перебуває в напівкоматозному стані. Можливо, це не дуже помітно для щасливої частини населення України, «не зіпсованої квартирним питанням». Це, вочевидь, ніколи не визнають керівники і власники будівельних компаній, для яких тема спаду продажу нерухомості та обвалу цін – все одне, що розмова про мотузку в родині вішальника. Натомість дрібні й середні ріелтори, в яких для потенційних клієнтів є незмінний набір мантр на кшталт «житло буде тільки дорожчати», у приватних розмовах зізнаються: по-гani справи – покупців майже немає.

Зрештою, говорити можна будь-що, але факти залишаються фактами – обсяги продажу житлової нерухомості знижувалися протягом усього 2007 року, а наприкінці осені та на початку зими активність ринку впала на 25%. Що ж до зростання цін у цей період на 10–15%, то воно практично дорівнює рівню інфляції. Тенденція постійного здорожчання житла на десятки відсотків, що спостерігалася протягом кількох років і в 2006-му досягла свого апогею, наразі перестала існувати.

ТРАГЕДІЯ «БІЛИХ КОМІРЦІВ»

Чому паралізувало київську нерухомість? Відповідь проста: у більшості потенційних покупців просто

немає коштів, щоб придбати житло. Ціна «за квадрат», що нині становить від 2 тис. дол. для первинної нерухомості та від 2,5–3 тис. – для вторинної, давно вийшла за межу не лише купівельної спроможності, але й здорово глузду.

Параడоксальна ситуація: в Україні щороку збільшується кількість людей, які за усіма ознаками належать до класичного європейського середнього класу. Зі своєї зарплати в 1 тис. дол. і вище ці люди можуть собі дозволити якісне харчування і недешевий одяг, відпочинок на 5-зірковому закордонному курорті та періодичні відвідини ресторанів, придбання сучасної електроніки і нового авта. Однак, якщо в цих «білих комірців» немає свого житла, шансів придбати його в них не більше, ніж у пересічного київського бомжа. Кредит не допоможе: рівень цін та іпотечних відсотків гарантує капальну на 15–20 років. Протягом цього періоду «жертва кредиту» буде змушенна відмовляти собі в усьому, крім найнеобхіднішого, а на додачу ще й житиме під постійним психологічним пресингом. Зміна роботи, хвороба,

ТЕМА ТИЖНЯ

кількість угод з нерухомістю зменшилася майже вдвічі. Зрозуміло, що біржеві угоди — лише частковий індикатор ситуації, але від цього він стає не менш показовим.

Однак і «котеджна міграція» — тимчасовий варіант, бо відзначається значно меншою щільністю і не в змозі компенсувати сутто «урбаністичну» забудову. І хоча споживча якість котеджу площею під 200 м² за 200 тис. дол. значно вища ніж у

нерухомості» нема кому лягти: рівень цін «остаточним покупцям» не по кишені. Втім, навряд чи варто очікувати, що піраміда обвалиться, а ціни різко знизяться: астрономічний рівень рентабельності дав будівельним компаніям достатній запас міцності, щоб вони могли тримати ціни і очікувати, що ринок знову оживе. Спекулянти теж не дуже хвилюються: без податку на нерухомість володіння навіть двома-трьома «по-

У 2007 РОЦІ КІЛЬКІСТЬ ЗЕМЕЛЬНИХ УГОД НА УКРАЇНСЬКИХ БІРЖАХ ЗБІЛЬШИЛАСЯ У 503 РАЗИ

3-кімнатної квартири площею менше 100 м² «на масиві» за ту саму ціну, профінансувати таке будівництво під силу небагатьом.

Земельний ринок привернув увагу спекулятивного капіталу, якому на ринку первинної нерухомості зараз робити нічого, і ціни на землю в усіх більш-менш придатних для цього місцях підвищилися в рази. А отже, і цей шанс здобути «дах над головою», схоже, закривається.

КІНЕЦЬ ПІРАМІДІ

Чому в Україні, аж ніяк не найбагатшій країні Європи, ціни на столичне житло сягнули рівня Берліна чи Праги?

Причин називають багато, але реальний сенс має тільки одна: в нашій країні немає нормального ринку будівництва, де попит визначав би пропозицію, а виробники конкурували б за споживача. Натомість є патологічний симбіоз корумпованих владних органів, що контролюють систему дозволів на будівництво, з вузьким колом «своїх» будівельних компаній, які ці дозволи отримують. Брак конкуренції, тотальна непрозорість дійсних затрат будівельних фірм, колосальні (до 30%) корупційні «відкати» спричинили абсолютно немотивоване підвищення цін. Суттєву роль тут зіграли і спекулянти, адже за наявності вільних коштів протягом року-півтора без юдніх затрат можна було заробити більше сотні відсотків, придбавши квартиру на початковому етапі будівництва і продавши її на завершальному.

Ця схема була дієва, доки був «остаточний покупець», який купить житло для себе, а не для перепродажу. Тепер в основу «піраміди не-

рожніми» квартирами не створює особливих затрат.

ЗАПУСК РИНКУ

Нещодавно Президент Віктор Ющенко запропонував виділяти на будівництво «доступного житла» 0,5% ВВП, а також компенсувати громадянам третину вартості таких квартир. Однак ринку це не допоможе: від того, що держава компенсуватиме частину невиправдано високої ціни на житло, нерухомість не стане доступнішою.

Натомість діяти потрібно з точністю до навпаки: не створювати «підпорки» у вигляді кредитів, пільг чи «соціального житла», а запускати ринкові механізми. Щоб житло стало дешевшим, його варто будувати більше — збільшення пропозиції та конкуренція автоматично знижать ціну до раціонального рівня. На законодавчому рівні необхідно спростити процедуру будівельних дозволів. А якщо вітчизняні будівельники не зможуть працювати з прибутками меншими 100%, то, можливо, їх ціюму навчити прихід іноземних компаній. Адже за наявного в Україні попиту на житло бажаючих заробляти на будівництві точно не бракуватиме. ■

ФАКТ

Метри «стоять» — ціна росте

За три квартали 2007 року приріст введених в експлуатацію нових площ в Києві становив лише 0,8%. За цим показником столиця України — третя з кінця, менше тільки в Севастополі та Донецькій області. Зате за грошовими показниками Київ на першому місці — вартість введених в експлуатацію основних фондів зросла в січні-жовтні 2007 р. на 31%.



ФОТО: Анастасія Бєлого

Між небом і землею

**У РЕГІОНАХ УКРАЇНЦІ ОБИРАЮТЬ
НОВІ БАГАТОПОВЕРХІВКИ
ТА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ЗА МІСТОМ**

Якщо на столичному ринку житла останнім часом помітні ознаки застою, то ринок регіональної нерухомості, навпаки, динамічно розвивається. Спеціальне дослідження Асоціації ріелторів України свідчить, що у традиційно «депресивних» регіонах, до яких, зокрема, належать Кіровоградська, Сумська, Херсонська, Луганська, Тернопільська області, відбулося значне пожвавлення громадян, охочих придбати квадратний метр.

Автор: Наталя Петринська

Відповідно, на «периферії» набирає обертів іпотечне кредитування. За даними опитаних «ТИЖНЕМ» експертів, у нинішньому році за темпами іпотечних кредитів до десятки лідерів увійшли Тернопіль, Донецьк, Миколаїв та Вінниця. Фінансисти прогнозують зростання кредитування західних та південних регіонів країни, при цьому більшу частину кредитів ви-

литися Рівненська, Івано-Франківська, Донецька та Севастопольська області. За даними агентств нерухомості, середньозважена вартість квадратного метра в обласних центрах України в третьому кварталі 2007 року становить 1555 дол. Лише в Києві, Одесі, та Севастополі вартість «квадрата» перевищує цей показник, в інших містах вона нижча зазначененої цифри.

НАСЬОГОДНІ СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ КВАДРАТНОГО МЕТРА В ОБЛАСНИХ ЦЕНТРАХ УКРАЇНИ СТАНОВИТЬ 1555 ДОЛ.

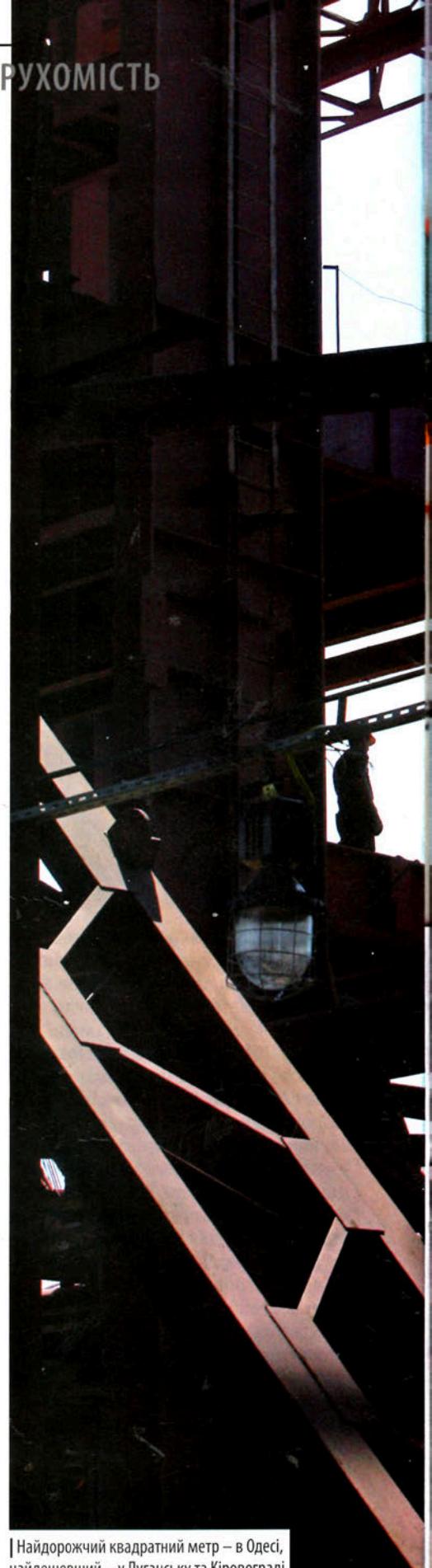
даватимуть на придбання квартир у новобудовах. І це закономірно, адже перший ринок житла в регіонах стає популярнішим, незважаючи на ризик фінансових махінацій на кшталт столичної «Еліти-центр». До речі, інвестиції в регіональну нерухомість вкладають не лише місцеві ділки, а й київські підприємці, мотивуючи подібні інвестиції дефіцитом столичної землі та спрощеною системою отримання дозвільних документів у провінції.

ВІШЕ Й НИЖЧЕ СЕРЕДИНІ

Окрім столиці, активним будівництвом нового житла можуть похва-

тися Херсон, Кіровоград та Дніпропетровськ. Особливу привабливість для інвесторів мають областні центри, які вже мають високий рівень розвитку та підтримки підприємництва. Так, в Херсоні варто придбати квартиру в новобудові, якщо ви не віддаєте перевагу столичній або київській місцевості.

Особливо вирізняється «стаханівськими» темпами колишній Станіслав. Івано-Франківськ буквально перетворився на величезний будівельний майданчик, де зводиться не менше 60 житлових об'єктів. Шалений попит на нове житло у місті



Найдорожчий квадратний метр – в Одесі, найдешевший – у Луганську та Кіровограді

|ТЕМА ТИЖНЯ|

пояснюється гострим дефіцитом на вторинному ринку та щорічним притоком коштів «заробітчан». Чинник «заробітчанства» дуже впливає на ринок нерухомості в регіонах. В Україні чимало міст із низьким рівнем доходів населення, проте ціни на квартири становлять чималенькі суми, адже в них вкладають гроші наші «гастарбайтери».

Значне зниження цін демонструє Чернігів ($-8,2\%$). Фактично, це єдиний регіон з високим показником зниження вартості квадратного метра. Експерти вважають, що це пов'язано з низкою причин. По-перше, за останні роки місто активно розбудовується, тому пропозиція на ринку первинного житла перевищує попит. По-друге, місцеві забудовники та ріелтори намагаються максимально підвищити ціни за зразком «столичних» колег. Проте низька платоспроможність населення звела цю спробу нанівець. По-третє, чимало жителів Чернігова, працюючи в столиці, продають власні квартири, щоб купити у кредит омріяні київські метри.

За Черніговом з відривом, але також у «мінусі», розташувалися Хмельницький ($-1,4\%$) та Черкаси ($-1,0\%$). Ріелтори вважають, що це тимчасове «сезонне» зниження, й до зими у цих регіонах намітиться тенденція до незначного подорожчання квартир.

ХЕДЛAINERI ТА АУТСАЙДЕРИ

Нині найдешевше житло у Луганську та Кіровограді. Вартість квадратного метра ледіть перевищуючи 800 дол. Така ситуація пов'язана з

низькими економічними показниками регіону, проте, як вже зазначалося, в «депресивних» областях тенденцією є поступове зростання цін у зв'язку зі значним попитом населення.

Найдорожчими квадратними метрами, окрім столиці, звичайно, славиться «перлина біля моря» — місто Одеса. Високі ціни тут зумовлені портовим та курортним статусом міста, нормальним рівнем заробітної плати місцевих жителів та інвестиціями бізнесменів з інших регіонів.

Однак навіть низький за сучасними мірками рівень цін здебільшого малодосяжний для «маленького» українця. Вартість житла змушує навіть вкрай урбанізованих громадян розглядати можливість переселення за межі міста, оскільки там можна звести пристойний будинок за ціною 1-кімнатної квартири. Тому ріелтори прогнозують, що високі ціни в багатоповерхівках зумовлять справжній котеджний бум та стрімке зростання вартості землі в регіонах. ■

НАЙДОРОЖЧІ КВАДРАТИ

П'ятірка міст України з найвищою середньою вартістю житла,* дол. за м²

1	Київ	2869
2	Одеса	1599
3	Севастополь	1586
4	Донецьк	1526
5	Дніпропетровськ	1519

*(дані порталу bin.com.ua)



| Найвищі темпи росту будівництва — в Івано-Франківську та Севастополі

ФОТО РНБ

ФОТО УНИАН

ТРИ ВІДПОВІДІ НА КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ

ПРОГНОЗИ РОЗВИТКУ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ УКРАЇНИ



1. Оптимістичний сценарій

- Комплекс законодавчих та виконавчих заходів влади, вжитих протягом першої половини 2007 року, «роздоблокувє» ринок нерухомості. На нього виходять нові гравці: новстворені вітчизняні фірми та іноземні будівельні компанії.
- Активним учасником ринку стає створена Урядом України Національна акціонерна будівельна компанія, що здійснює будівництво житла для соціальних потреб – з чітко встановленою собівартістю квадратного метра та відсотком прибутків.
- Як наслідок, у 2008–2009 роках різко (на 40–50%) зростуть обсяги будівництва в Україні. Конкуренція змусить «старі» будівельні компанії знизити ціну. Загальне падіння цін зумовить «викидання» на ринок значної кількості квартир, раніше приданих із метою спекулятивного перепродажу, що знизить ціни ще більше.
- Рентабельність продажу нового житла стабілізується на рівні 10–15%, вартість квадратного метра у столиці стане меншою 1000 дол. На ринку з'являться нові пропозиції в сегменті нерухомості, такі як таунхаузи (секційні будинки на кілька родин) та будинки, квартири в яких призначенні для здавання в оренду.

2. Стагнація

- На ринку нерухомості зберігається нинішній стан речей. Бюрократичні та корупційні перешкоди блокують появу нових будівельних компаній. Реальної конкуренції немає.
- У зв'язку із недоступністю для кінцевого покупця цін на житло і відсутністю попиту спостерігається незначний спад обсягів будівництва – близько 5% на рік. Ціни на нерухомість не підвищуються – час від часу відбувається коригування «вгору»,



ДОСВІД ЄВРОПИ

МОЯ ФОРТЕЦЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

Британський будинок майбутнього менш комфортний, але доступніший

Курс нового лейбористського уряду на спорудження доступного житла спричинив новітній будівельний бум у Великій Британії. У програмній промові глави кабінету Гордона Брауна називалася цифра 3 млн квартир до 2020 року. Для цього держава всіляко стимулює приватних забудовників, надаючи їм нові майданчики для зведення комплексів. Здебільшого це ділянки у старих депресивних промзонах із непоганою транспортною інфраструктурою. Керують процесом численні бюрократичні установи: Комітет з архітектури та будівництва, Національне управління з житла та планування, Комітет із проектів тощо, не рахуючи місцевих органів влади та депутатів парламенту від відповідних територій. Уся ця машина відчутно гальмує, але водночас пильно стежить за якістю спору-

джуваного житла й допомагає запобігти надто кричущих неподобств.

10% нових площ автоматично надається у розпорядження муніципалітетів як соціальне житло для тих, хто не може придбати його самостійно. Адже вартість нового будинку у Великій Британії перевищує розумні межі. Ділянка 200 м² у міській смузі коштує близько 200 тис. фунтів (приблизно 400 тис. дол.) – у Лондоні цю цифру варто помножити на 2. Будівництво стандартного 2-поверхового будинку з двома спальними коштуватиме 200 тис. фунтів. Ще 100 тис. – матеріалі. Зи типового, а не ексклюзивного проекту, витрати на архітектурну документацію і послуги адвокатської контори за узгодження в усіх можливих інстанціях (самогубців, які займатимуться цим самотужки, не знайдете) становитимуть не менше 50 тис.

ПІТЕР СКІПП, м. Лондон (Велика Британія)

фунтів. Та й усі бюрократичні процеси триватимуть близько 2-х років. Нарешті, ще 50 тис. фунтів потрібні для сплати державних, комунальних та муніципальних податків. За досить скромний будиночок у двох годинах їзди від Лондона електропотягом доведеться заплатити понад 1 млн дол.

Тому британці охоче купують житло у нових містечках, що комплексно споруджуються в межах державних програм – на кшталт амбітного проекту «Ворота Темзи» у графстві Кент. Тут є будинки на кілька квартир або традиційні секційні котеджі. Едине, на що скаржаться новосели – тиснява, звісно, відносна (наприклад, завузькі гаражі), та низька якість робіт, насправді, також відносна (недорогі оздоблювальні матеріали та гіпсокартонні внутрішні стіни замість звичайної цегли).

|ТЕМА ТИЖНЯ|

пов'язане з інфляцією, або ж, навпаки, «акційне» зниження цін на 5–10%. Житло у великих обласних центрах коштує майже як у столиці.

- Основний попит зміщується в сегмент індивідуального будівництва у 20–50-кілометровій зоні навколо великих міст. Це є причиною подорожчання земельних ділянок та появи значної кількості інфраструктурних проблем – транспортних, енергопостачання, каналізації, освіти та охорони здоров'я та інших.

3. Обвал

- Внаслідок продовження політичної конфронтації, що співпала з різким підвищеннем цін на енергоносії, в Україні стрімко підвищиться рівень інфляції та знизиться рівень доходів населення. Особи, які придбали житло в кредит, не зможуть його оплачувати.
- У банківському секторі спостерігаються ознаки іпотечної кризи, аналогічної до тієї, що відбувається нині в США. Велика кількість банків, які кредитували нерухомість, опиняється перед загрозою банкрутства.
- Будівельні компанії у зв'язку із проблемами з фінансуванням «заморозять» свої об'єкти, і в Україні різко зросте кількість «довгобудів».
- Ринок житла заблокований: власники квартир «притримують» їх до кращих часів, а обсяги будівництва нового житла зменшуються на 50–70%. Посилюються еміграційні процеси: активна частина населення виїжджає за кордон, оскільки не бачить реальних шансів придбати власне житло в Україні.

ЗА ВАШІ ГРОШІ – ВСЕ, ЩО ЗАБАЖАЄТЕ

Коли бюрократичного пекла позбавляють проблем у майбутньому

Нині будівництво житла для громадян у Німеччині – виключно приватна прерогатива. Фірми та житлові товариства один поперед одного рекламиують свої послуги: невеликі відсотки, найновіші технології, надійні гарантії, повага до клієнта. За ваші гроші – все, що забажаєте. Благо, система чітко збалансована і діє безвідмовно. Всі аспекти будівельних робіт регулюються на рівні країни (*Bauordnungsrecht*), а потім на рівні федеральної землі (*Landesrecht*). Перша адміністрація ретельно визначає будівельне право і порядок узгодження всіх планів і креслень, друга – контролює процес вже на місці. Якщо ви вже маєте земельну ділянку, то це зовсім не означає, що можна одразу будувати: потрібно ще дослідити ґрунт і зареєструвати майданчик як придатний до робіт.

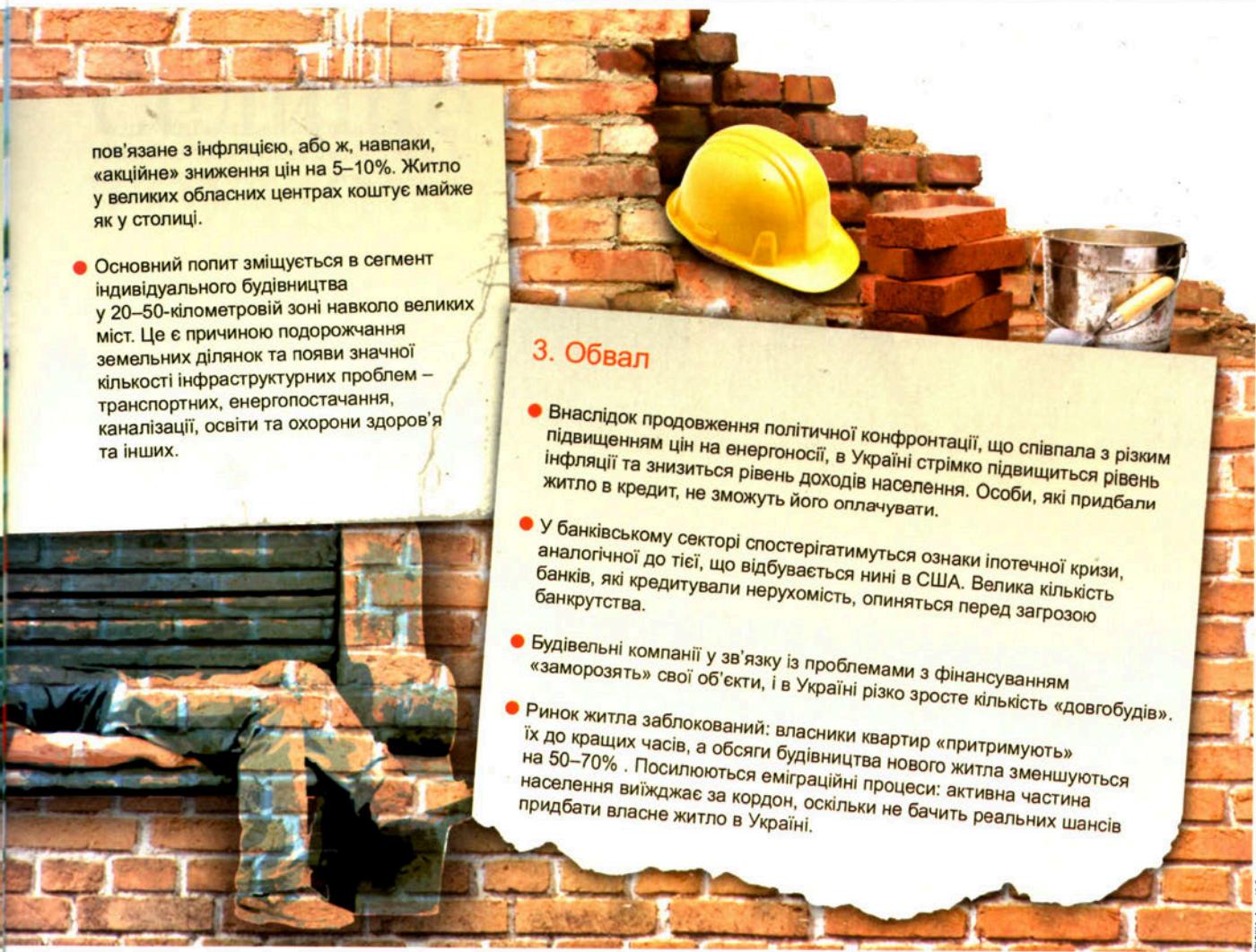
Після розробки вашим архітектором плану будівництва і починається наступне бюрократичне коло. Доля вашого будинку вирішується районною адміністрацією, у якій переберуть до пороху як внутрішнє розміщення кімнат, так і зовнішній вигляд будівлі, зокрема, колір зовнішніх стін і розміщення та заповнення клумби біля входу. Не турбуйтеся, майданчик для паркування, 3×3 м, передбачено законом.

Так ось, контракт на будівництво майже готовий. Залишилося приправити його чайною ложкою підписів охоронців довкілля, ветиринарів, санепідемстанції та пожежників. І якщо згодом, по завершенню будівництва, хтось із буркотливих сусідів почне скаржитися, що, наприклад, відблиски сонячної батареї на вашому

**ТЕТЯНА КАПУСТА,
м. Штольберг' (Німеччина)**

даху спіллять очі, а петунії з вашої клумби викликають алергію, сміливо спрямовуйте їх до адміністративного суду. Нічого вони не зможуть довести. За такої системи ваше обійстя недоторкане.

Найулюбленіший німцями проект – окрім розміщений 2-поверховий будинок для однієї родини. Рідше – секційні будівлі на 2–3 родини (від 60 тис. євро і дорожчі). Багатоповерхівки вже кілька років не зводяться взагалі. Для тих, хто не побояється тривалих узгоджень, є оптимальний варіант: готова типова «коробка», так званий брутто-будинок, квадратний метр у якому коштує 110 євро, і який згодом можна добудовувати та заповнювати за власним смаком.



ГРФІКА: Андрій Смоловський

Купуйте житло сьогодні

**БО ЗАВТРА ВОНО
БУДЕ ЩЕ ДОРОЖЧИМ**

ПЕТРО ШИЛЮК
президент компанії
«Київміськбуд»



Забудовники змушені безкоштовно віддавати квартири міській владі та розвивати інфраструктуру. Це здебільшого зумовлює дорожнечу квартир.

Розмовляла Наталя Артеменко

Чи можна стверджувати, що на ринку житла відбувається стагнація?

— Ні, стагнації немає і не буде найближчим часом, незважаючи на всі популістські заяви щодо цього. Зараз попит стабільно перевищує пропозицію. Я вам наведу приклад з досвіду нашої компанії: щойно ми оприлюдниємо пропозиції новобудови до продажу, за кілька днів вже немає вільних квартир.

У. Т. Як ви оцінюєте нинішній рівень цін на житло. Наскільки він прийнятний для населення, враховуючи те, що ціни на нерухомість фактично європейські?

— У тому, що квартири дорогі, винні не будівельники, це комплекс соціально-економічних проблем. Багато в чому цінова політика залежить від державної влади. Як не дивно, «Київміськбуд» виступає ініціатором здешевлення житла, оскільки ми зацікавлені у замовленнях, тобто зростанні кількості наших потенційних клієнтів.

У. Т. А яка собівартість квадратного метра новобудови середнього класу в Києві?

— Не набагато менша від ціни продажу, приблизно 1500 у.о. Заяви, що собівартість становить 400–500 у.о., лунають з вуст тих, хто не знає ринку будівництва. Наприклад, у цьому році ціни на деякі будівельні матеріали

зросли на 50%, дорожчають енергносії, зростає рівень зарплати, і це не може не позначитися на вартості житла. Тому, аби не потрапити в тенета шахраїв при купівлі нової квартири, варто це пам'ятати.

У. Т. Так званий середній клас — родини зі спільним прибутком 2–3 тис. дол., не поспішають купувати житло у кредит, надаючи перевагу оренди.

— Напевне, у цих людей не завжди стабільна ситуація з роботою, тому вони воліють винаймати помешкання замість того, щоб вкладати кошти у довготерміновий кредит. Але якщо підрахувати скільки вони щорічно втрачають від орендної плати, що невпинно збільшується, стає очевид-

не мають власного житла. Тим людям, у яких є вільні кошти, сьогодні вигідніше вкласти їх у нерухомість. Стримти цей привабливий інвестиційний напрямок можна тільки податком на нерухомість, який ще не затвердили на державному рівні.

У. Т. Скільки в середньому компанія-забудовник витрачає на отримання дозволів на будівництво житла?

— Зважаючи на всі необхідні процедури й умови — не менше двох років. Й окрім того, віднедавна будівельники зіштовхнулися з новою проблемою — отримання дозволу від громадськості. Так звані громадські слухання, започатковані з демократичною метою, перетворилися тепер на спосіб заробляння грошей для новітніх шахраїв. Але ми, маючи чималий досвід від такого «спілкування», це успішно долаємо.

У. Т. Що потрібно зробити на державному рівні, щоб покращити ситуацію з доступним будівництвом та продажем житла?

— Житло можна здешевити, зменшивши податковий тиск і змінивши навантаження на кожний квадратний метр. Наприклад, згідно з рішенням Київради забудовники зобов'язані передавати місту безкоштовно до 20% квартир з кожного будинку, додайте сюди й «службові» — житло для двірників, міліції. Й до того, за свій кошт (а це саме кошти інвесторів) змушені прокладати комунікації, облагороджувати територію, дороги, розвивати інфраструктуру. Отож, узагаль-

БЛИЗЬКО 17 МЛН УКРАЇНЦІВ НЕ МАЮТЬ ВЛАСНОГО ЖИТЛА

ним, що іпотека значно вигідніша.

У. Т. Чи залишається привабливою купівля житла як інвестиція?

— Так, насамперед через відсутність ринку цінних паперів, через інфляцію, тобто економічну нестабільність. Але в той час, коли економіка держави переживає не найкращі часи, будівництво процвітає, країна активно розбудовується. Тому, звичайно, інвестиційна привабливість залишається і навіть зростає. За статистикою, близько 17 млн українців

нюючи, ці додаткові навантаження становлять більше 30% на кожний квадратний метр. Хотілося б, щоб було доступнішим іпотечне кредитування банків. У європейських банках кредитні ставки набагато нижчі. Ситуація в державі має бути сприятлива для зарубіжних інвесторів, які могли б теж істотно вплинути на ринок вітчизняного будівництва. Тож настановок мушу сказати: купуйте житло сьогодні, бо завтра воно буде ще дорожчим. ■

МІСТО ХХІ СТОЛІТТЯ

Селище технологічного типу

ІРИНА МІРОШНИКОВА, архітектор

Альтернативою нинішнім містам-супутникам у майбутньому можуть стати компактні модульні поселення.

Відомо, що людство протягом останнього століття пройшло шлях від індустриального суспільства до постіндустріального та інформаційного. І можна очікувати, що в майбутньому поняття «робоча сила» трансформується: «ті, хто виробляють продукцію» стануть «тими, хто вигадують продукцію». Повністю автоматизовані заводи майбутнього вироблятимуть будь-який предмет на основі прототипу та технічної документації. І якщо 100 чи 50 років тому на базі заводів виникали «поселення робітників», то варто очікувати появу «поселень науковців та інженерів», що виникатимуть на базі високотехнологічних корпорацій.

Можна прогнозувати появу поселень, альтернативних містам-супутникам, які поступово відмирають, а також технополісам і технопаркам. Таке новітнє поселення відповідає споживацькому характеру сучасного суспільства і постійно зростаючому темпу життя.

«Технологічне поселення» – це автономна модульна одиниця, котра може бути розташована в складних географічних, кліматичних, екологічних умовах. Поселення розраховане на обмежену кількість мешканців – 4–5 тисяч осіб. Його жителі – співробітники певної високотехнологічної корпорації та члени їхніх родин. Місто є тимчасовим, термін його існування – від 5 років, що відповідає середньому терміну дії контракту робітника. Воно має чітку галузеву спрямованість – наукомісткі



По периметру «міста майбутнього» розташовані виробничі приміщення, в центрі - рекреаційна зона

технології. На його території, якщо це необхідно, можливе й виробництво прототипних зразків.

Внутрішній простір міста, обмежений реальними чи уявними поверхнями, замкнений. Оболонка поселення – просторова конфігурація, що характеризується внутрішньою частиною (замкнutoю – обмеженою) і зовнішньою частиною (відкритою – необмеженою). Домінует внутрішня частина, бо саме вона «наповнена» і саме вона створює уявлення «замкнутості».

Задана оболонка міста утримує певну кількість субоболонок: будівлі, парки тощо, і є частиною більшої субоболонки – місто в місті, місто в адміністративній області. Оболонка не є формальною, вона має відчутні фізичні ознаки. Зрозуміло, що для будь-якого міста характерне «розростання» за межі початкового

простору. Однак у цьому випадку оболонки зберігаються, попри всі зусилля їх «подолання». Ідея поселення полягає в тому, що воно завжди залишається в наперед визначених масштабах.

Поселення має еліптичну форму. Всередині розташована рекреаційна і суспільна зони, навколо якої – зони виробничого, освітнього та побутового призначення. Місто забезпечує оптимальну кількість функцій для комфорtnого проживання і продуктивної праці співробітників «базової» компанії та їхніх родин. При цьому воно існує завдяки циркулюванню потоків людей – інтелектуальних ресурсів. Жителі такого міста без жодного дискомфорту зможуть переїхати в аналогічне поселення, навіть якщо воно розташоване на іншому континенті.



Замкнена оболонка – головна особливість технологічного поселення



Наречені з Апша

**ТУТ ЖИВУТЬ
ЗАМКНЕНО, АЛЕ
ГОРІЛКУ БОДЯЖИЛИ
ДЛЯ ШИРОКОГО
ВЖИТКУ**

Румуни – одна з найзакритіших національних груп Закарпаття. Мовний бар'єр та консервативність громади роблять їх для нас малозрозумілими. Аби розібратися в загадковій румунській душі, я поїхав у їхнє найвідоміше поселення – знамениту Діброву, яку мешканці називають таємничо-мелодійно «Апша де Жос». Чим вам не Франція?

**Автор: Олександр Гаврош,
Ужгород – Діброва**

Я приїхав на знаменитий Солотвинський базар, найбільший у східному Закарпатті, до директора – Василя Влада. Румунською його ім'я звучить «Васий». Саме він пообіцяв мені показати Діброву, де народився і живе досьогодні. Апша де Жос так наблизилася до Солотвина, що територіальна межа між ним скоро існуватиме тільки на картах. Солотвин відомий в Україні своєю сіллю: соляними шахтами та озерами. Це найбільш мультикультурне поселення на Закарпатті. Більше половини у 9-тисячному селищі становлять румуни, третину – угорці, решту – українці та небагато росіян.

У генделіку «Гладіатор» прямо біля входу на ринок п'ємо чай, аби зігрітися. До нас підсідають кілька активістів румунських товариств. Нині на Закарпатті таких організацій чотири: імені Кожбука (поета з Трансильванії), імені Міхая де Апша (мармароського історика), «Дачія» («Земля даків») та «молодіжка» імені Емінеску. Дивуватися нічому: ромів ще менше, а їхніх організацій у кілька разів більше! Керувати хочуть всі.

Нарешті базар закривається, і Васий Влад везе мене автом до себе додому. Він – депутат районної ради кількох скликань. Життя навчило його виживати за будь-якої влади. ■



ФОТО: Олександр Гаврош

де Жос

Говіркий, жвавий, зі швидким поглядом. На румуна зовсім не схожий. Типовий завмаг або завбазою. Але спробуйте йому про це сказати! Говорить українською практично без акценту. Розповідає, що вивчив її, бо дуже любить мелодійні пісні.

ХАТА ВИЩА ЗА СУСІДСЬКУ

Діброва завжди вражала всіх, хто проїжджав цим селом. 2–3-поверхові кам'яниці змагаються між собою розкошами та оздобою. Практично в кожного у дворі є авто, але Діброва знаменита бездоріжжям. Це єдине, що псує враження.

— Навіщо такі великі будинки? — запитую я, дивуючись архітектурним витворам праворуч і ліворуч.

— У нас побутує звичай: хай на 5 сантиметрів, але хата має бути вища за сусідську! — посміхається Васий.

— Так ви скоро і до космосу доберетеся, — іронізую.

Ми заїжджаємо на розкішне подвір'я, викладене елегантною плиткою. Посеред двору скульптурна композиція. Все довкола заставлено 2-поверховими ошатними спорудами. Ніде жодного клаптика травички чи ґрунту. Знайомлюся з господинею та доночкою-школяркою. Син вчиться в Кишиневі на медика. У хаті ідеальний порядок та чистота. Паркети аж блищають. Меблі — з найдорожчих. Ванна — за останнім словом моди, таку і в Ужгороді втомишся шукати. Своя каналізація. Гаряча вода постійно. Ходжу хатою, як музеєм.

Запитую, для чого їм стільки житлової площини на чотирьох? Васий смеється і відказує, що кожен румун має звести будинок для своїх дітей. А за можливості — і для онуків.

Сьогодні в його дружини день народження. Тому поки всі зайняті приготуваннями гостини, я вирішу прогулятися цим знаменитим селом. Посеред села надібую кілька сот метрів «бетонки». Це селяни самотужки почали прокладати дорогу, та й таку, аби вже слугувала навіки.

Повернувшись, застаю господаря вже в гумаках з сіном у руках. Він годує трьох свиней. Ті вдячно чавкають. Городу біля хати Васий Влад практично не має. На тому невеличкому зеленому квадраті, що залишився за будинком, він хоче збудувати сауну. Румун повинен мати все.

Аби я не нудився, поки всі зайняті роботою, господар увімкнув мені телевізор і дав свіжу пресу. Перемикаю з десяток румунських каналів, зупиняючись на музичному, який цілодобово транслює народні пісні. На українському телебаченні таке навіть не снилося. Румуни фанатично люблять свій фольклор.

«РОСІЯ – ВЕЛИКА! НЕ ЛІНУЙСЯ!»

Нарешті збираються гости. Мене саджають на почесне місце. Жінки гуртується з одного краю столу, чоловіки — з іншого. Говорять румунською, час від часу перекладаючи для мене. Я прошу їх розповісти про себе. Зі здивуванням дізнаюся, що майже всі мають свій маленький бізнес на доволі широких просторах, зокрема Росії та Білорусі.

Діброва завжди славилася підприємництвом. За чехів румуни часто контрабандою переправляли через Тису сіль. У радянські часи навчилися заробляти навіть на соняшнику. Знаменіті «семечки» румуни продавали по всьому Союзу. Мама одного із присутніх навіть відсиділа більше року у советській в'язниці за «спекулювання» смаженим насінням. У часи СРСР за сезон можна було заробити «Жигулі» та ще й на життя. «Росія – велика! Не лінуйся!» — смиються мої співрозмовники.

У 1990-х роках Діброва була постачальником «лівої» горілки. Часто неякісної. Подейкують, що тут спирт розливали у пляшки прямо з ванн. Та ще й стільки, що затоварили свою горілкою всі ринки України та сусідніх держав! Зрозуміло, що без солідніго «прикриття» такі операції були неможливими.

Після кількох чарок набираюся сміливості і запитую про знамениту «дібрівку». У відповідь за столом — дружний регіт. Усі навпереді хочуть



На святі румунської культури «Марцишор»

©Олександр Гарров



розповісти мені найлегендарнішу сторінку із життя села. Заробляли тоді всі, зокрема і горілчані заводи, що постачали в Діброву прихований спирт. Щоночі в село приїжджало кілька фур. Куди там дону Карлеоне з його сицилійською мафією!

роюю домну (пан) Василь розповідає, що кожне румунське село на Закарпатті особливе і відрізняється говіркою. Особливим є навіть спосіб життя. Діброва славиться своєю можливістю, бізнесовою спеціалізацією. Про тутешніх дівчат мріють ру-

ВІН ЗАМОВКАЄ, А ПОТІМ РІШУЧЕ ДОДАЄ: «МОЇ ДІТИ МАЮТЬ ОДРУЖИТИСЯ З РУМУНАМИ. БАЖАНО З ДІБРОВИ»

Я зауважив, що «дібровка» була неякісною. Що тут за столом почалося! Всі, як один, почали заперечувати: спирт був найкращим. Адже самі пили. А всяка «отрута» — це вже пізніші підробки під «дібровку».

Помічаю, що зі мною вже всі говорять українською або російською. Жінки тим часом усамітилися в іншій кімнаті, звідки долинає сміх.

«МАРЦІШОР»

Зранку, поснідавши, їдемо у сусіднє село, де проходить «Марцішор» — обласне свято румунської культури. До-

мунські хлопці з усіх довколошніх сіл. У Солотвині жили в основному робітники, шахтарі та залізничники. З гірських сіл люди переважно їздять на заробітки. Румунські будівельники славилися по всьому Союзу.

— Як ви ставитеся до міжнаціональних шлюбів? — раптом запитую свою співрозмовника.

Він замовкає, а потім рішуче додає:

— Мої діти мають одружитися з румунами. Бажано з Діброви.

Може, ця рішучість і врятувала їхній народ від асиміляції? Румуни —

єдина національна меншина на Закарпатті, кількість якої неухильно зростає.

— А чому голосуєте за Партию регіонів? — запитую я, кидаючи оком на великі молитовні будинки.

— Румун повільно міняє погляди, — відповідає Василь Влад. — Йому здається, що східний простір вигідний для заробітків. А тому не хоче його втрачати.

Позаяк я згадав про вибори, виявилося, що дві третини села не голосували, бо належать до новітніх християнських вченъ. Акуратно вдягнені, у хустках та краватках, із Бібліями в руках вони вечорами поспішають до молитовних будинків.

Попри дощ, на святі румунської культури на сцені виступають самодіяльні колективи з усіх 7 румунських сіл. Усіх розпитую про румунсько-українські відносини. «У нас нема ніяких конфліктів з українцями. Ми поważаємо їх, вони — нас», — стверджує редактор єдиної місцевої румунської газети «Мараморошани».

Безперечно, головним бар'єром є мова. За СРСР румуни вчили тільки російську, тепер вже опановують українську. Молоде покоління знає її значно краще. До речі, в Ужгородському національному університеті навчається близько чотирьох десятків румун, які при вступі, на відміну від угорців, відмовляються від послуг перекладачів. Себто, державною мовою володіють.

Відкриття міжнародного переходу «Солотвин-Сигіт» значно пожвавило контакти закарпатських румунів зі своєю працьовитістю. Як і полегшило спілкування гуцулов Затисянщини із Закарпаттям. На фестивалі я зустрів голову українського села Поляна з Румунії.

— Наші люди, — розповідає він, — живуть за Тисою багатше за тамтешніх румунів.

— Диви, — посміхається я, — а тут румуни живуть краще за наших. Не вже чужа країна так мобілізує?

БУДЕ ХЛІБ, БУДЕ Й ПІСНЯ

Про румунів України я вирішив поговорити з одним із найвідоміших румунських інтелігентів Василем Марину. Автор єдиної в Україні дисертації про закарпатських румунів нині є проректором УжНУ. На початку бурієння 1990-х він стояв біля витоків румунського відродження.

Домну Василь прийняв мене у своєму холодному кабінеті. Зігрівши



ФОТО: Олександр Гарасюк

Хай на 5 сантиметрів, але хата має бути вища за сусідську!

бузиновим чаєм, запитую, чому досі про закарпатських румунів нема жодної комплексної праці чи книжки українською мовою. Він знизує племіна і сумнівається, чи є подібна румунською. «Місцеві румуни завжди дбали більше про матеріальне, — говорить він. — Навіть наша громадська організація імені Кожбuka називається «соціально-культурним товариством». Хоча, звичайно, маємо і своїх видатних інтелігентів: Михай Поп — один із найвідоміших фольклористів

Румунії, історик Іон Маринеску працює в Москві».

Румуни не збираються виїжджати із Закарпаття. Та й за часів незалежності до Румунії виїхали лічені особи — не порівняти з німцями, угорцями, єреями чи словаками, багато з яких переселилися до етнічних держав.

Але є інша проблема. Близько сотні закарпатських румунів щороку навчаються в Румунії та Молдові. За міждержавними угодами їх там за-

безпечують гуртожитком та стипендією. Більшість з них додому не повертається. Зрештою, що ім робити в закарпатському селі, навіть 2-поверховому? Меншина знекровлюється інтелектуально. Кому ж тоді писати книжки, дослідження, видавати газету, збирати фольклор?

Парадокс: Ужгород гостро потребує перекладачів з румунської, а на румунській філології УжНУ цього року із безплатних чотирьох місць два так і залишилися вільними. Проректор Василь Марина каже, що потрібно краще проводити роз'яснювальну роботу серед румунів, бо вони звички, що після університету випускник має працювати у школі, а там своїх учителів вистачає.

Румуни вміють жити і вміють працювати. А все інше додається. Навіть комуністи зрозуміли, що розкішні палаці роблять їх найвідданішими патріотами цієї землі. Хто проміняє такі царські умови на невпевненість завтрашнього дня на чужині? ■

ДОВІДКА

Румунський анклав

Румуни живуть на Закарпатті у 7 населених пунктах, 5 з яких — супер румунські. Відомості про них зафіксовані ще в XIV ст. у перших письмових згадках про Мараморош. Тобто румуни жили тут споконвіку. Поблизу Дібрів археологи розкопали давні фортецю даків — союзників римлян і предків сучасних румун. Пізніше Мараморош був одним із 48 комітатів (регіонів) Угорського королівства. Назва походить від річок Мара і Муреш, між басейнами яких розкинулася ця земля, на якій майже завжди українці стільки, скільки й румунів. Чимало українських поселень знаходилося в глибині румунської території, як і румунських — у північному Марамороші. Століттями це була одна країна, тому проблем не виникло. Та після Першої світової війни кордон провели по Тисі, бо це було найзручніше з погляду прикордонних служб. Чималий румунський анклав (зараз — 32 тис. осіб) відрізали від Батьківщини. Приблизно така само українська громада опинилася за Тисою.



стор. 60 Подорож зимовою
Румунією

ПОГЛЯД

Проста шизофренія в іншому житті



ІДА ВОРС

Дніми трапилася надзвичайно прикра подія, про яку повідомили майже всі світові ЗМІ. Пограбовано банк. Цей банк пограбовано вперше. У тих краях, де бомбанили цей фінансовий заклад, подібного криміналу ще взагалі не траплялося. Ця райська місцина називається віртуальним світ Second Life. Банк, як розумієте, теж віртуальний. Тільки от пограбування справжнє. «Секондлайфівські» гроші легко перетворюються на реальні за обміну їх за певним курсом.

Батько-створювач Second Lif'у, – американський програміст Філіп Роуздейл, голова компанії Linden Lab, яка є нині основним власником віртуального світу. У 2003 році гра, яку Роуздейл розробляв багато років, стала доступною кожному, хто заражався втекти від негараздів реального світу на пошуки віртуального щастя. Сьогодні у метасвіті 12 млн «мешканців». Коли пан Роуздейл створював Second Life, він казав, що створює не гру, а модельює життя, країну. Але навіть він не зінав, як швидко забавка перетвориться на життя, а його «кишенський» простір стане глобальним

і, як власне будь-який простір, почне структуруватися. У цьому світі можливі абсолютно неможливі речі. Найголовніша принада – це візуалізація власного другого «я», або уявлення ідеального себе, і створення свого аватара, себто героя. Реальний миршавий невдаха натисканням кількох кнопок перетворюється на рокового красеня із фантастичними можливостями. Можна все – змінити колір шкіри, стать, сексуальну орієнтацію, соціальний статус, професію... Тобто створити унікальну машкарку, до якої ніколи ніхто не звернеться із глупливим «маска, а я вас знаю!», і яка дозволяє ламати власні комплекси і внутрішні заборони. Як терапія, це напевне, корисна штука. Неврівноважена людина, яка втілює свої хворобливі фантазії, патраючи віртуальних жертв, щоб не перетворитися на реального Джека-Різника, – це вихід. Якби маска не мала властивостей приrostати назавжди, руйнуючи зв'язок із зовнішнім світом. Хто даст гарантію, що ті 12 млн гравців ще остаточно не втрачені для реального світу?

Спрощене пояснення, що таке шизофренія, звучить як «роздвоєння особистості». Але власними руками й у глобальному масштабі? Це вже натякає на створення інакшої паралельної системи і великих негараздів із нашою, існуючою, щоб не казали, що це все лише заради грошей. Адже принадність світу казкових можливостей Second Lif'у оцінили не лише пересічні громадяни. У тамтешньому просторі присутні не тільки вигадані персонажі з вигаданими долями. Оригінальність концепції спонукала інвестиційну принадність Second Lif'у. Серед тих, хто вложив гроші у «віртуальну економіку», – провідні комп'ютерні компанії, великі банки; у Second Lif'і існують представництва всіх найбільших університетів світу, віртуальні офіси провідних новинних агенцій, модні бренди влаштовують показ нових моделей і їхній продаж власними «second»-магазинами. Будь-яка модель для аватара коштує 1 ліден-долар, а якщо реальний «прототип» вподобав її настільки, що хоче придбати насправді, то одяг доставляє додому із 15-відсотковою знижкою. Але найголовніше для багатьох, які менше переймаються виключно внутрішніми своїми проблемами, те, що у Second Lif'і можна заробити цілком реальні гроші: курс – 250 ліден-доларів за 1 реальний. Правда, окрім звичних бізнесів, тут можна непогано заробити, скажімо, продаючи... емоції (тобто, їхні анімації), вторинні статеві ознаки чи специфічні рухи (наприклад, для заняття сексом). Страшенно цікаво. І чим далі, тим страшніше.

Колись Чарлі Чаплін сказав, що світ сміється, щоб не з'їхати з глузду. Тепер для цього продають 3D-острови або грабують віртуальні банки. Світ таки схібив. Вітаю. Welcome to Matrix?



Політехнологи Петра I

**РОСІЙСЬКУ ІМПЕРСЬКУ ІДЕОЛОГІЮ
СФОРМУВАЛИ УКРАЇНЦІ**

Збудоване за часів Петра I «нове» православ'я, мало переважно український присмак. Українське духовенство, причетне до цих процесів, першим проклало стежку до верхів'я службової піраміди для наступних поколінь своїх співвітчизників...

Автор: Олексій Сокирко, Центр ім. В. Липинського

Якщо в Московській державі XVII ст. представники українського духовенства перебували в найближчому царському оточенні епізодично, то з приходом до влади Петра I їм судилася геть інша кар'єрна доля.

ГАЛИЧАНИН НА ЧОЛІ СИНОДУ

Розпочинаючи в країні реформи, що мали на меті наблизити відсталу Росію до західного життя, молодий цар надавав величого значення їх ідеологічному обґрунтуванню. Однак з'ясувалося, що ієархи Російської православної церкви виступили непримиреними опонентами його політики, а згодом частина традиціоналістів із бояр і духовенства зробила ставку на царевича Олексія, від якого сподівалися повернення Росії до старого життя, спотвореного його батьком-«антихристом». Роз-

тителя патріаршого престолу», яким став колишній префект Києво-Могилянської академії Стефан Яворський.

Скромний галичанин вчився основам світської та духовної мудрості у Львові, Любліні, Познані та Вільнюсі, прийнявши католицтво, аби безперешкодно відвідувати іезуїтські школи. В Україні Яворський знов повернувся до православ'я, прийняв чернечий постриг і почав викладати поетику, риторику, філософію та богослов'я. Симпатизуючи людям західної освіченості, котрих серед російського духовенства практично не було, Петро I звелів звести Яворського у сан єпископа й висвятив на митрополита Рязанського і Муромського. 1721 року його призначено президентом Святішого Синоду — духовного відомства, котре мало назавжди замі-

ДО МОСКВИ «ВИПИСУВАЛИСЯ» З КІЄВА ВИКЛАДАЧІ, РАДНИКИ З ЦЕРКОВНИХ ПИТАНЬ, БОГОСЛОВИ, ЦАРСЬКІ СПІЧРАЙТЕРИ І ПРОСТО ОСВІЧЕНІ ЧЕНЦІ

дратований Петро I відповів у власному його темпераменту стилі: в 1700 році, коли помер патріарх Андріян, вирішено було «перечекати» з обранням нового предстоятеля, а на його місце призначили «місцевлюс-

нити патріаршество. І хоча новоспечений очільник Російської православної церкви був солідарний далеко не з усіма петровськими ідеями, намагаючись запобігти необмеженому диктату світської влади в



Ілюстрація НАДІЯ Олексій Сокирко



релігійних справах, бо саме в його руках опинилися найважливіші важелі впливу на церковну політику та суспільну мораль. Синод під проводом Яворського перебрав на себе право тлумачення релігійних догматів, розпорядження щодо церковних обрядів, кадрових призначень, канонізацію святих, мощей, чудотворних ікон, цензуру духовної літератури, боротьбу з сресями та розколом, завідування духовними навчальними закладами та церковний суд. Рязанський митрополит і його найближчий радник – волинянин, ректор Московської слов'яно-греко-латинської академії Феофілакт Лопатинський – стали упроваджувачами нової церковної політики Петра I, що мала на меті жорстко контролювати діяльність церкви.

Головним кадровим донором церковних реформ став Києво-Могилянський колегіум, якому цар 1701 року надав статус академії, а також київські та чернігівські монастири. Okрім випускників-спудеїв, яких розставляли на управлінські посади, до Москви, а згодом Петербурга «виписувалися» ще і штатні викладачі й професори – радники з церковних питань, богослови, царські спічрайтери, і просто освічені ченці: редактори, перекладачі, друкарі, проповідники. Наприкінці правління Петра I та за його найближчих наступників, аж до Єлизавети Петрівни, за якої українці здобули чималий вплив при дворі, представники духовної «вченості дружини» посіли ключові посади в церковній ієрархії, будучи так чи інакше пов'язаними між собою. «Сірі кардинали», як правило, оточували себе не тільки вірними виконавцями, але й обдарованими інтелектуалами.

ВИНАХІДНИКИ ІМПЕРІЇ

Яворський і Лопатинський були не єдиними духовними особами з України, яким поталанило дістатися вищих сходинок церковної адміністрації та впливати на політику Російської держави.

Ані сучасники, ані потомки не знали його справжнього імені – Єлизарій Церейський, звичні іменуючи його Феофаном Прокоповичем. Майбутній ректор Києво-Могилянської академії та віце-президент Синоду народився у Києві та, як і багато його духовних побратимів здобував освіту у Львові, Римі,

Лейпцизі, Халле, Йені. Серед професорів академії Прокопович завжди вирізнявся своїм матеріалістичним світоглядом і сміливістю судження. Справді-бо знайомити спудеїв із «еретичними» працями Декарта, Локка і Галілея, стверджуючи що все матеріальне розвивається відповідно до власних закономірностей, на початку XVIII ст. було занадто навіть для інтелектуально «просунутих» київських ченців. Яскравий мислитель і тонкий дипломат не міг опинитися поза увагою космополітичного Петра I, котрий спочатку взяв його із собою у Прутський похід 1711 року, а в 1716-му остаточно забрав до Петербурга.

Прокопович прибув до столиці в той час, коли царева «вчена дружина» церковних ієрархів вже сформувалася і діяла. Земляки Яворський і Лопатинський та їхнє оточення прийняли київського професора спочатку індиферентно, а згодом і зовсім вороже, відчуваючи потенційну небезпеку його впливу на царя. Втім, Феофана це зовсім не знітило і за якихось 3 роки він пройшов шлях від єпископа до віце-президента Синоду, ставши головним дорадником Петра. Його головним козиром у боротьбі за владу став інтелект, стратегічне мислення: Прокопович був автором всіх найзначніших церковних нововведень, починаючи від «Духовного регламенту» Російської православної церкви закінчуючи ідеєю впровадження Синоду, в якому керівне місце посів його недоброзичливець Яворський.

Про авторство ж головного винаходу Прокоповича довго не наважувалися казати вголос. У серпні 1721 року Росія підписала довгоочі-



Українці допомагали українцям освоїти Сибір: «Навернення тунгусів у православ'я». Гравюра з XIX ст.

того ж року на одному із засідань Синоду Прокопович запропонував Петру прийняти «титул імператора всеросійського та найменуватися Великим та Батьком Вітчизни». Згодом ця ідеологема, відповідно до

бу приписав собі... фаворит царя князь Александр Меншиков. Наступні покоління російської еліти та й самі династи не згадували про те, що пишністю свого титулу, який ставив їх на один щабель із імператорами Священної Римської імперії, вони завдячують «сірому кардиналу» Феофану Прокоповичу.

МИТРОПОЛИТИ ТА МІСІОНЕРИ

Глобальні зрушенні у становищі російської церкви, до яких її священнослужителі виявилися неготовими, спричинили справжню міграцію частини українського духовенства на північ. «Вчена дружина», представники якої були мозковим центром і адміністраторами реформ, постійно дбала про розширення свого кола за рахунок земляків-випускників Київської академії, Чернігівського та Новгород-Сіверського колегіумів. Українські священники ви-

ПРОКОПОВИЧ ЗАПРОПОНУВАВ ПЕТРУ ПРИЙНЯТИ ТИТУЛ ІМПЕРАТОРА ВСЕРОСІЙСЬКОГО ТА НАЗВАТИСЯ ВЕЛИКИМ

куваний Ніштадський мир, яким для неї завершилася Північна війна. Попри її виснажливість для країни, успіхи війни були очевидними: починаючи від здобуття стратегічно важливого виходу до Балтійського моря і закінчуючи впевненим утвердженням на європейській політичній арені. У жовтні

якої Петро порівнювався з вітхозавітними царями та уславлювався за подвиги як цар-солдат і реформатор, докладно описана й опрацьована Прокоповичем, майже повністю увійшла до урочистого акту прийняття титулу 22 жовтня 1721 року в Петербурзі. Лише з тією різницію, що початкову її ініціати-

гідно вирізнялися не тільки загальною освіченістю, але й практично незнайомими тогочасному російському духовенству вміннями виголошувати проповіді, «казання», весити активну душпастирську діяльність.

Перший масштабний «призов» українських священнослужителів на російську службу відбувся у 1700–1702 роках, коли викликані до Москви вчораши ігумени та ієромонахи ставали митрополитами й царськими духівниками. Зіркою першої величини став архімандрит Новгород-Сіверський Спасо Преображенського монастиря Димитрій Туптало (на зображені), висвячений за наказом Петра спочатку на митрополита Сибірського і Тобольського, а згодом — Ростовського і Ярославського. Димитрій мав у своєму доробку чимало богословських розвідок різних жанрів, драм, перекладів Святого Письма. Його найголовніша праця — «Книга житій святих» («Четы Мінеї») — стала своєрідною церковно-релігійною енциклопедією східного християнства, що потім витримала не один десяток видань. У Ростові Димитрій відкрив 2-гу в Росії духовну семінарію з викладанням у дусі могилянських традицій. 1757 року мощі Димитрія Ростовського було визнано нетлінними, а його канонізовано.

Перше призначення українця на Сибірську митрополію започаткувало ще одну тривалу тенденцію — повернення до православ'я задля політичної лояльності до Росії підкорених народів Сибіру і Далекого Сходу. Спочатку освоювали майбутні нафтогазові і золотоносні вотчини військові, географи та інженери, визначаючи кордони із сусіднім Китаєм, облаштовуючи фортеці та гарнізони, налагоджуючи комунікації. Неодмінним супутником першопрохідців були священики, яким уряд доручив організацію самостійних духовних місій. Одразу після Димитрія Ростовського на сибірську кафедру було призначено його протеже Філофея Лещинського. Попри нарікання опонентів, енергійний митрополит розпочав свою діяльність цілком у дусі «кіївських» традицій: 1703 року в Тобольську відкрив греко-латинську школу, закупивши в Києві величезну для того часу бібліотеку — понад 200 різних підручників, букварів, граматик, часословів і псалтирів. За 21 рік

його перебування в Сибіру було відкрито 288 шкіл для підготовки освіченого духовенства. Палкій шанувальник театру, Лещинський шокував консервативних поборників «московського благочестя» заснуванням у Тобольську постійного театру, глядачів до якого скликали благовістом соборних дзвінів.

1706 року Петро I доручив йому християнізацію якутів, тунгусів, вогулів і остяків. Окрім сухо місіонерських здобутків — за деякими підрахунками до православ'я було навернено понад 40 тис. корінних мешканців Сибіру — відбувалося й наукове вивчення нових земель. У 1712–1715 роках у поїздках до хантів і мансі, що населяли райони Нижньої Обі та Іртиша, митрополіта супроводжував політичний засланець, колишній повірений гетьмана Мазепи Григорій Новицький, який вів щоденні записи про життя, побут, мову, традиції та матеріальну культуру місцевого населення. Опальний мазепинець став автором першої етнографічної праці, присвяченої західно сибірським народам — «Про народ остяцький», що вийшла друком у 1715 році.

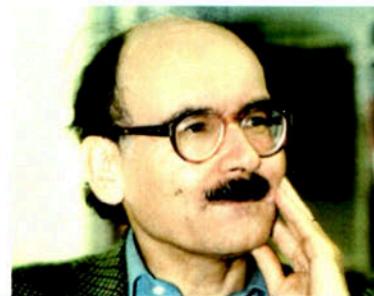
Послідовником Лещинського на Тобольській кафедрі став колишній єпископ Чернігівський Іоанн Максимович, котрий, окрім підтримання заснованих його попредником закладів, започаткував «трудову міграцію» своїх співвітчизників до Сибіру — першими «гастарбайтерами» стали українські малярі та іконописці, які принесли до містечок у тайзі мистецькі традиції українського та європейського бароко, розписи та ікони яких прикрашають Тобольський Софійський Успенський кафедральний собор, а також храми Тюменського Троїцького монастиря і Тобольської Спаської церкви. Інший помічник Лещинського — Антоній Стаковський, котрий у 1720 році став митрополитом Тобольським і всього Сибіру, тісно співпрацював з експедицією Степана Крашеніннікова, яка практично відкрила для європейського світу Камчатку. Українські ченці, котрі входили до її складу, вперше зrostили на камчатських землях жито, подавши місцевим жителям приклад регулярного землеробства. ■

ПОГЛЯД

Приручити еліту

**ІМПЕРІЯ БУЛА
ВИМУШЕНА ЗАЛУЧАТИ
НЕРОСІЯН**

АНДРЕАС КАПЕЛЛЕР
директор Інституту історії Східної Європи
Віденського університету*



Ключовим принципом, що гарантував, починаючи із XVI ст. цілісність Російської імперії, була кооптація неросійських еліт у вищі кола імперії. Це відповідало основній становій структурі царської імперії та її найважливішому політичному стрижню — спілці правлячої династії та дворянства. Зразком слугувало російське дворянство, що зародилося в Московській державі та змінило свої позиції у XVIII ст.

Багаті купці, високопоставлене духовенство певною мірою могли взяти на себе виконання ролі дворянської еліти, виступивши як співробітники і партнери імперії. Неросійській аристо-

кратії було гарантовано збереження її привілеїв, вірі і земельних володінь разом із селянами, а з часом її статус став відповідним статусові російського дворянства. У відповідь вона, як і російське дворянство, була на царській службі, військовій або цивільній, і забезпечувала соціально-політичну стабільність у своїх регіонах. Принцип кооптації зберігався до середини XIX ст. Той факт, що серед кооптованого верхів'я були неправославні і навіть нехристияни, свідчить про те, що автократія більше переймалася становим чинником, ніж православ'ям і національністю.

Гаряче вино



Дракули



**ЗИМОВА РУМУНІЯ
ВРАЖАЄ
ЄВРОПЕЙСЬКИМИ
ЦІНАМИ ТА СЕРВІСОМ
І ЗОВСІМ
НЕШЛЯХЕТНОЮ
КУЛЬТУРОЮ
ПОВЕДІНКИ МІСЦЕВИХ**

Те, що румунські Карпати надзвичайно гарні, я знов давно. Але вони навіть не схожі на реальні гори. Сині верхівки скель, обліплени снігом ялинки – майже казкова картина. Брачкувало хіба Діда Мороза в санчатах, запряжених оленями.

Автор:

Дмитро Стаковський

Лижники з досвідом вирушають одразу в Пояну Брашов. Це містечко – справжній рай для катання. Чудова інфраструктура курорту дає змогу перебирати трасами – іх тут стільки, що за день усій не викатаеш. А як перехоплює подих, коли щодуху женеш 5-кілометровою трасою! За розгалуженістю трас Пояну Брашов можна порівняти зі словацьким курортом Ясна у Низьких Татрах, а за висотами – з будь-яким альпійським курортом. Зрештою, і ціни тут вже недалекі від австрійських, і це справедливо – три сучасні підйомники з кабінками. Є також 7 бугелів, переважно на «дитячих» трасах. Максимальний перепад висот – 755 м. Загальна довжина

десяти трас — 14 км. Здавалося б, не так і багато, але, повірте, розігнатися єде. За один спуск можна проїхатися одразу кількома трасами, і навіть заблукати. Найдовша — синя швидкісна траса, що проходить лісом, — майже 5 км. А ще — бігові траси і лижні трампліни.

Нагорі раджу пошукати, бо не одразу кидаються у вічі, чудові кав'ярні з традиційним гарячим вином і неймовірними пейзажами. Унизу — цілком європейські готелі, деякі на всю зиму викуповують британці, котрі масово тут відпочивають.

ЗАСНІЖЕНИЙ «БЕЗПРЕДЯЛ»

До гірського містечка Предял зручно добиратися. Але ця зручність оманлива. Коли дороги в містечку завалені снігом, сотні автомобілів на стоянках і сотні людей утворюють черги. Поблизу підйомників — десятки прокатів, кав'ярень, ресторанчиків. Інфраструктура цілком європейська. Але черги навіть гірші, ніж українські. Кілька разів спостерігав сцени, коли доходило мало не до бійки. Уявіть, скільки нервів потрібно, якщо годину доводиться стояти в черзі. Вечірнє катання у тому ж Предялі — окреме задоволення. І окрімі черг. Лижники-іноземці стоять, а місцеві чергу ігнорують, і поки ви стоїте на один підйом, вони встигають кілька разів піднятися й спуститися.



|Хатка на вершині гори у містечку Пояні Брашов



|Сувенірні маски потвор біля замку Дракули



|На ринку міста Бран сир продають отакими кавалками

НАВІГАТОР



ФОТО: Дмитро Ставчанський

ЗАУВАЖТЕ

Екскурсія на Різдво

Ризиковано приїжджати на гірські курорти Румунії з 1 по 7 січня – гірськолижні траси забиті. Якщо вже обрали романтичне святкування Різдва, краще відвідайте цікаві місця. А потім – катайтесь на вільних трасах без будь-яких черг.

Дешевше їздити маршрутками

Якщо ви – не затятій лижник, рекомендую оселитися в Синаї чи Предялі. Ціни у цих містечках значно нижчі, ніж, скажімо, у Пояні Брашов. Невеликі відстані між цими містечками і регулярний транспорт дають змогу досить швидко діставатися потрібного місця. І навіть економити – якщо зупинитися в Предялі і щодня кататися в Пояні Брашов, все одно буде дешевше, ніж оселитися в останньому.

Картка на двох

Скіпаси: продаються на різну кількість так званих пунктів. Чим більше на картці пунктів, тим дешевша одиниця. Підйомники різного типу «з'їдають» за раз певну кількість пунктів. Ми купували картки на двох або на трох осіб з максимальною кількістю пунктів, відповідно, найдешевші за одиницю. Економили по кілька гривень на підйомі з кожного. Разові скіпаси взагалі краще не купувати – вартість підйому одразу зростає в кілька разів. Залежно від ціни скіпасу один підйом коштує 14–16 лейів за курсу 2,5 лея до 1 дол.).

Після кількох таких стоянь бажання кататися зникає. Таке катання у Предялі нас втомило – відверто кажучи, там досить скромний курорт – і ми вирішили перебазуватися на інший.

НА ЛИЖАХ – ДО ЗАМКУ ВАМПІРА

Одна із найцікавіших екскурсій у цій місцевості – у так званий замок Дракули, який знаходиться у Трансильванії в місті Бран і насправді зветься Бранським замком. Він на-

ЗА ОДИН СПУСК МОЖНА ПРОЇХАТИСЯ ОДРАЗУ КІЛЬКОМА ТРАСАМИ

лежав румунській королеві й не мав жодного відношення до графа Дракули, як до роду Владислава Цепеша (справжнє ім'я прототипу кривавого літературного героя). Екскурсовод чесно про це попереджає, але інтерес до легендарного імені перемагає, унаслідок чого на вході до Бранського замку – величезна черга туристів. Старовинна споруда вражає і без кривавого графа. А місцевість, де знаходиться замок, на віноє містичний настрій та міфологічні асоціації. ▶



Замок у місті Бран

ФОТО: Getty Images

Навколо замку-музею — мальовничий ринок, на якому можна придбати чудові місцеві вироби і сувеніри, що завжди нагадуватимуть Дракулу. Справжній будинок Влада III, тобто Дракули, датований XV століттям, знаходиться в Сигішоаре — це трохи далі, у Валахії.

Інший замок — Пелеш, або Замок Гогенцоллернів — літня резиденція румунських монархів — знаходиться у Синаї. Його оздоблення вважають найбагатшим у Європі. Можу лише сказати: і справді вражають його 170 неймо-

вірно, по-королівськи облаштованих кімнат.

Брашов — такого собі місцевого Зальцбурга. Взимку, щоправда, подібність

СТАРОВИННИЙ ЗАМОК ВРАЖАЄ І БЕЗ КРИВАВОГО ГРАФА ДРАКУЛИ Й НАВІЮЄ МІСТИЧНИЙ НАСТРІЙ ТА МІФОЛОГІЧНІ АСОЦІАЦІЇ

Щоб далеко не ходити, у парку, в центрі Синаї, можна покататися на ковзанах та сфотографуватися з оленими. А також відвідати місцевий монастир, або поїхати на чергову екскурсію до Бухареста, або до містечка

не так помітна. Чи просто годинами тут добре сидіти високо вгорі на терасах кав'ярень, спостерігаючи, як порожніють склянки із гарячим вином і ховається за гірським хребтом гаряче-зимове сонце. ■

ВАРТО ВІДВІДАТИ

Брашов

Це столиця Трансильванії — недзвідично зтишними кав'ярнями, яку називають «східноєвропейським Зальцбургом», хоча, якщо чесно, не помітив нічого спільного. Звідси найближче до Бранського замку. Доїхати до нього можна рейсовим або екскурсійним автобусом. У Брашові можна орендувати дешевше помешкання, і діставатися рейсовим автобусом до Пояни Брашов, щоб покататися на лижах.

Бран

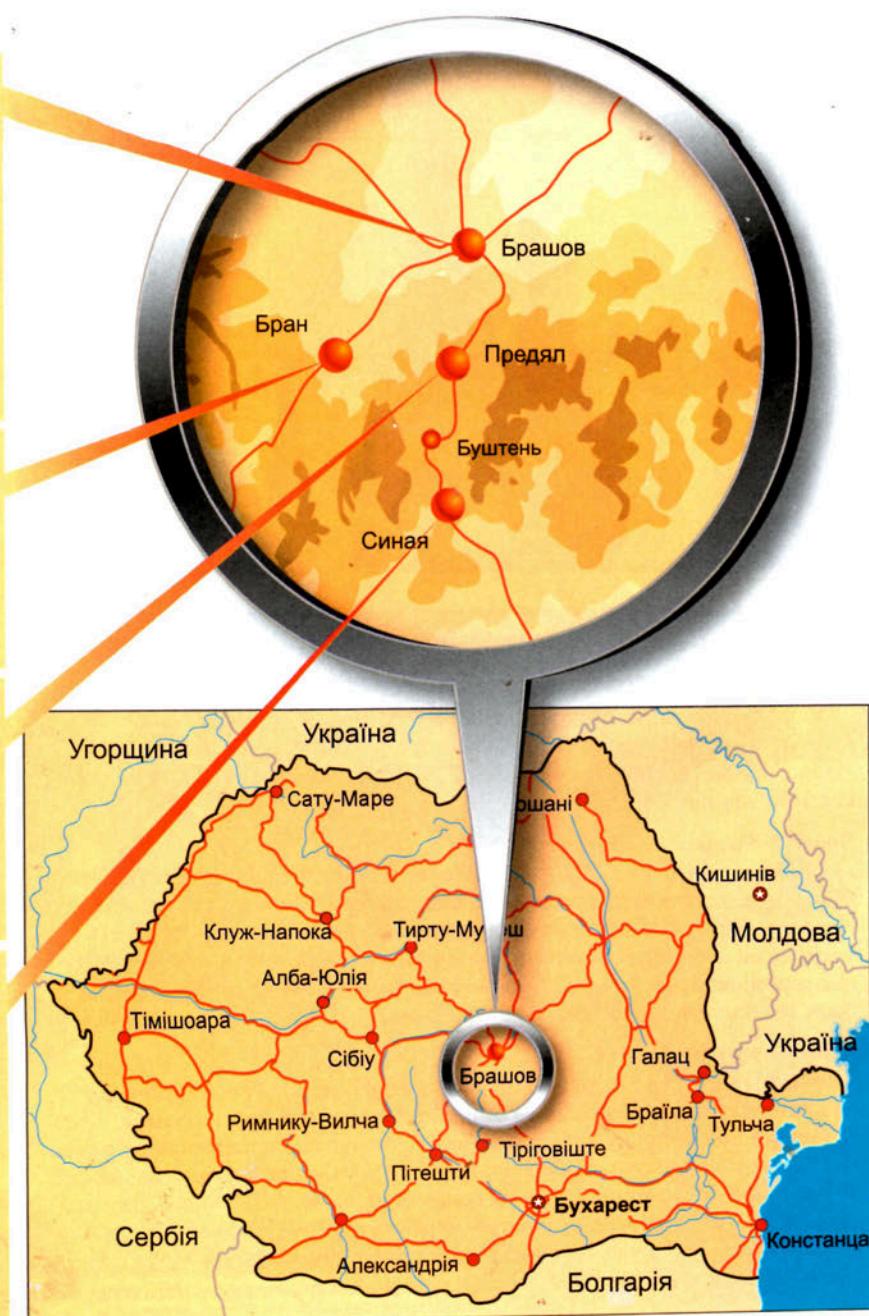
Знаменитий Бранський замок, або замок Дракули, приваблює натовпи туристів. Живописна місцина у Трансильванії з чудовим недорогим сувенірним базарчиком і зтишними кав'ярнями. Цілком достойна для поїздки на 1 день.

Предял

Містечко на шляху між Синаєю та Брашовом. Звідси також можна їздити в Пояну Брашов. Зрештою, кататися можна і в самому Предялі, у якому близько 8 трас і 2 найдовші з них — по 2400–2500 м. Є кілька «чорних», один кріسلений підйомник та вечірня траса.

Синая

19 трас від 75 до 2800 м. Краєвиди — неймовірні. З вершини хребта можна спускатися на лижах до сусіднього міні-курорту Буштень. Є туристичні маршрути. У місті купа розваг, на відміну від Предяла, є чим зайнятися і увечері, і вдень. У парку в центрі Синаї — гарна, хоч і невеличка, ковзанка. Трохи вище від нього — туристичні об'єкти — православний монастир та відомий замок Пелеш.



НАВІГАТОР



Замок Гогенцоллернів у румунському Синай

ФОТО: Дмитро Стаковський



Лігво в готельчику попід горою в Пояні Брашов

ФОТО: REUTERS

НОТАТКИ ТУРИСТА

Мова. Англійську і російську місцеві не розуміють.

Кредитні картки магазини, готелі, прокати не приймають.

Курс валюти: 1 дол. = 2,5 лея. Долари продавці також не приймають, а багато, у пінакль тарифа з міняти валюту, закриваються досить рано.

Прокат лиж: 3 дні – 90 леїв, проте можна зторгуватися – чим довший термін прокату, тим дешевше.

Вхід у замок Пелеш – 9 леїв.

Крізельний підйомник – від 8 леїв.

Таксі у місті – 3–3,5 лея/км.

Кав'янні:
гамбургер – 10 леїв;
чай, вода, кава – 3 лея;
місцеве пиво – 3–5 леїв.

Магія називання

НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДАЮТЬ ЗМОГУ МАНІПУЛОВАТИ СВІДОМІСТЮ МІЛЬЙОНІВ ЛЮДЕЙ. ГОЛОВНЕ – НЕ ПЕРЕСТАРАТИСЯ

Чимало фірм обіцяють за короткий термін зробити людину «досконалою особистістю». Однак особистість, на відміну від робота, досконалою є лише в одному випадку – коли вона стає зразковим рабом.

Автор: Ірина Данченко

Засновники НЛП (нейролінгвістичного програмування) не вважають свої методи наукою та відмовляються оприлюднювати будь-які дані, які довели б їхню ефективність. Широкий спектр застосування та невизначеність самого поняття «НЛП» дозволяє об'єднати «під одним дахом» людей найрізноманітніших професій: лікарів, маркетологів, управлінців, політтехнологів, лінгвістів, піарників, майстрів гіпнозу, а також звичайних шахраїв. Фірми, що пропонують НЛП-тренінги, найчастіше забороняють своїм клієнтам розповідати, чому і як їх навчили під час занять, а це більше нагадує сектантство, ніж науку.

Нейролінгвістичні технології спираються на досягнення нейрології, лінгвістики та психотерапії та корінням сягають античності (мистецтво риторики).

«КАК ВЫ ЯХТУ НАЗОВЁТЕ...

...так она и поплынет», – ці слова герой відомого мультфільму співав, не підозрюючи, що невдовзі корабель називатиметься «НЛП». Саме феномен називання лежить в основі більшості нейролінгвістичних технологій. Називаючи річ, людина з давніх-давен не лише її привласнювала, але й створювала, надаючи бажаних (або небажаних) властивостей.

Психолінгвістика – філологічна дисципліна, яка виникла значно раніше, ніж НЛП, – ілюструє цей феномен кількома яскравими прикладами

із повсякденного життя. Батьки, намагаючись застерегти дітей від біди, найчастіше це роблять так: «Не лізь на стіл – розіб'еш горнятко!» – кілька разів на денні повторюють дитині. Фінал логічний і передбачуваний: розбите горнятко й слізози. Парадокс у тому, що дитина була слухняною: вона зробила все, про що їй повідомляли батьки. Адже мозок слабко фіксує слово «ні», а тому не потрапити під машину складно навіть дорослій людині, якщо їй щодня про це нагадуватимуть.

Однак є й складніші мовні «фокуси». У них ефективно використано не лише принцип називання, але й замовчування, або не-називання, вже не кажучи про багатошій потенціал візуальних прийомів, скажімо, за допомогою шрифтів та розташування слів у текстових повідомленнях, а також інтонацію, тембр голосу, частоту повторень тощо. Практичне застосування цих технік – у рекламі та політтехнологіях.

До «магічних» слів реклами належать: «довершений», «шалений», «фантастичний», «комфортабельний», «успіх», «біо-», «енергія», «здоров'я», а також формулювання-директиви, запозичені з еріксоніанського гіпнозу:

«я відчуваю запах», «хочеться відпочити» тощо.

ТРАНС МИНАЄ БІЛЯ КАС

Олена Карпенко у книзі «Троянські коні телереклами» наводить приклади «споживацького трансу». Відомо, що покупці (особливо жінки) склонні до спонтанних покупок. Дослідники пов'язують таку поведінку зі станом, близьким до гіпнотичного трансу. У людини, яка перебуває у нормальному стані, очі кліпають приблизно 32 рази на хвилину, у збудженому – 50–60, у



ДОВІДКА

НЛП відкрили випадково у 1970-х. Двоє американських науковців: математик і гештальтерапевт Річард Бандлер та професор лінгвістики Джон Гріндер взялися досліджувати праці трьох відомих психотерапевтів: Фріца Персла, Мільтона Еріксона та Вірджинії Сатір. Записуючи на відео і скрупульозно аналізуючи фрагменти їхніх терапевтичних сесій, вони відкрили, що успіх зумовлений надзвичайно ефективним способом комунікації з пацієнтами.

НАВІГАТОР

розслабленому – до 20. За допомогою прихованіх камер було зафіксовано, що кількість кліпант очима в жінок під час вибору товарів зменшується до 14 на хвилину, а це майже транс. Як вважають дослідники, це викликано великим розмаїттям товару, адже коли «очі розбігаються», людина губиться. Коли покупець перебуває в такому стані, то про логічний вибір товару вже не йдеся – він купує те, що його змушують за допомогою хитрих психологічних прийомів. Нещодавно нейрологи довели, що кожна година перегляду телебачення заохочує дітей бути власниками рекламированих товарів. Оформлення бажання триває в середньому 20 днів. Скануючи мозок магнітним резонатором, можна зафіксувати момент прийняття рішення щодо купівлі певного товару, а також визначити, який вибір здійснила досліджувана особа.

ВЧИТИСЯ ЧИТАТИ ЗАНОВО

Маніпулювати іншими людьми може навчитися кожний, однак завжди

варто поставити питання щодо «екологічності» цього процесу, насамперед... щодо самого себе. Зрештою, ми щохвилини «маніпулюємо» один одним. Серед чудес, запропонованих фахівцями НЛП, – техніки гіпнозу, мистецтво зваблювати, успішна кар'єра та влада. Популярність цих послуг часто-густо залежить від браку елементарних комунікативних навичок та етики спілкування.

Як недивно найталановитіші учні НЛП самі піддаються маніпуляціям. Адже як шахраям, так і їхнім жертвам притаманне вміння входити в довіру та невротичне прагнення сподобатися усім, а спільні мотивації роблять нас «пасажирами одного човна».

Практично немає людей, які б не повелися на нові рекламні трюки. Однак побачити справжній сенс за «магічними» словосполученнями можна, навчаючись заново... читати. Читати, звертаючи увагу на дрібні написи, пунктуацію і типографські помилки. ■

КОМЕНТАР



ЯЦЕК МУЛЯРСЬКІ

психолог
(Польща)

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИМАГАЄ ЧАСУ

Спочатку НЛП мало слугувати насамперед психотерапії. Однак дуже швидко виявили ефективність цього методу в бізнесі. Комерційні фірми обіцяють зробити пересічних чиновників або продавців архімайстрами маркетингу.

«Магія» НЛП базується на ефективній інтерперсональній комунікації. Кожен із нас щодня спілкується з іншими людьми. Ніхто не вигадує нічого самотужки – усі навчаються від інших. Кожна зустріч з іншою людиною нас змінює та залишає слід. Якщо нам пощастило: батьки були відкритими та люблячими, а оточення – цікавим, то люди нас люблять і слухаються, а успіх приходить легко. Однак, якщо ми засвоїли не найліпші взірці, а, отже, й програма наша поганенька, слід братися до роботи. Аж тут на нас чекають хлопці від НЛП: «Зміни своє життя за тиждень!», «Як стати зіркою за 10 хвилин», – кричать реклами. Іншими словами, зміни програму, дурно!

Чи це можливо? – Можливо. Під час НЛП-тренінгів навчишся краще комунікувати та «запануєш над усім»... Та коли повернешся до справжнього життя, справжніх емоцій, справжніх грошей, то забудеш про свої 200 годин тренінгів, а твій мозок перейде на стару, неефективну, але «свою» програму, яку ти засвоював протягом, скажімо, 30 років. НЛП не гірше й не ліпше від йоги чи буддійської медитації. Скрізь можна досягти досконалості, однак це вимагає часу та зусиль. Решта – маркетинг.



МАЛЮНОК: Володимир Каланчак

Фактично та юридично

ТРИВОГА Й ХВИЛЮВАННЯ – ПОСТІЙНІ СУПУТНИКИ КОМАНД «ФОРМУЛИ-1». НАВІТЬ У МІЖСЕЗОННЯ

Щойно залагодили казус із визначенням «справжнього» чемпіона 2007 року, як почалася друга серія шпигунського скандалу між Renault і McLaren'ом. А згода Міхаеля Шумахера стати тест-пілотом спричинила розмови про його повноцінне повернення.

Автор: Тимур Чілачава

15 листопада в Лондоні відбулося засідання, від якого залежала доля титulu чемпіона світу F1 2007 року. Формально перемогу ще 21 жовтня після останнього етапу виборов пілот команди Ferrari Кіммі Райкконен. Але до розгляду скарги Vodafone McLaren на суддівство саме під час Гран-прі Бразилії й прийняття остаточного рішення чемпіонське звання фін носив неофіційно. Понад 3 тижні знадобилося четвірці арбітрів, які розглядали документи, докази та свідчення сторін, щоб винести вердикт: не задовольняти скаргу британської команди. Це рішення нарешті дебюре закріпило звитягу Кіммі.

Віддамо належне керівництву McLaren'a, яке пішло до кінця, чітко усвідомлюючи всю безнадійність ситуації. Але принциповість голови команди Рона Денніса та її виконавчого директора Мартіна Вітмарша вимагала тримати марку. Формальний привід для скарги є, отже, її варто подавати. Взагалі-то, у промовах голів стайні ніколи не звучали слова «скарга» чи «апеляція» – тільки «вимога дати пояснення». Проте це не більше ніж гра слів: мовляв, нам не потрібен титул чемпіона серед пілотів, нам лише важливо знати, що суддівство чесне. Невже, коли б отримали відповідь «ні, суддівство не було чесним», вони не пішли б далі? Можливо, подібна покірність долі частково зумовлена обуренням президента Королівських перегонів Берні Екклстоуна, зазвичай задоволеного скандалами навколо «Формули-1», але цього разу справді занепокоє-

ного іміджем бізнесу, на який він зміг перетворити забави любителів швидкості.

ІНТРИГИ НЕ ВЩУХАЮТЬ

Та лавину скелетів із шафи великого «формульного» цирку поки що не вдається зупинити навіть президентським авторитетом. Наступним скандалом став черговий шпигунський сюжет за участі Renault та McLaren'a, але остання вже не хижак, а жертва. Нічого незвичайного не сталося – інженер McLaren'a Філ Мак-Керет звільнився та перейшов до Renault, але не з порожніми руками. Що саме він зміг передати до інженерного та проектувального відділів нового працедавця, і чи робив це взагалі, становить предмет нинішньої суперечки. Французька команда зізнається лише в тому, що фахівець-перебіжчик справді показував кільком її спеціалістам «маленькі й не надто цікаві креслення, від яких не було юдної користі». Натомість у McLaren'i іншої думки. Адвокати команди включають до переліку викраденого 780 креслень болідів 2006–2007 років і наголошують на тому, що цю документацію ретельно вивчили 7 керівників осіб Renault, серед яких був головний конструктор Тім Деншам.

За попередніми даними, суд відбудеться за два тижні. До цього часу не будемо поспішати з прогнозами і дочекаємося вироку. Це тим більше виправдано, що нерідко зовні однакові порушення правил караються у F1 по-різному або не караються взагалі. Згадаймо, що керівний директор Renault Флавіо Бріаторе – добрий знайомий і діловий партнер



ФОТО: BETTER
Берні. У «Формулі-1» це серйозний юридичний козир.

ЧИМ СЕРЦЕ ЗАСПОКОЇТЬСЯ

За усіма старими й актуальними проблемами, на щастя, не залишилися поза увагою перші тести перегонів, присвячені сезону 2008 року. Місцем проведення обрали трасу Каталу-



В Алонсо є трохи часу подумати про нову стайню

потрібен саме для того, аби гарантовано позбавити «Формулу-1» системи контролю тяги, яка дає змогу працювати педаллю акселератора, наче кнопкою: натиснув — і поїхав, а усю «брудну» роботу виконує електроніка.

Зрештою, це найбільша зміна в технічному регламенті наступного року. Враховуючи заборону модернізації двигунів і одного постачальника гуми (Bridgestone), «на совісті» команд залишаються лише аеродинаміка та механіка болідів. Стайні Ferrari, BMW та Toyota вже повідомили про січневі презентації своїх машин. Очевидні проблеми з підготовкою до наступного сезону є у Toro Rosso — вона не встигає до першого Гран-прі у Мельбурні і, швидше за все, покаже свій новий болід хіба що на початку європейської частини чемпіонату. Нічого дивного, адже у Toro Rosso сила-силенна проблема і, на відміну від топ-команд,

укладення угоди із молодим німецьким пілотом Тімо Глоком залишилося дві команди. Більшість експертів схиляється до того, що Алонсо активно обговорює річний контракт з Renault — командою, у складі якої він завоював обидва чемпіонські титули. Але голова Renault Карлос Гон публічно заявив — або контракт на 3 роки, або нічого. У команді Red Bull, яка, між іншим, вже підписала угоди з Девідом Култхардом та Марком Веббером, говорять про контракт на 2 роки з можливістю подовження ще на рік. Цинізм ситуації полягає в тому, що успішність перемовин Алонсо з Red Bull'ом означає втрату місця одним із названих пілотів: при цьому Култхард запевняє, що вивчив свій контракт до останньої літери, а от у Веббера такої впевненості немає.

У будь-якому випадку, «Формула-1» підстав для впевненості не дає ні кому. Наочним прикладом

ЛАВИНУ СКЕЛЕТІВ ІЗ ШАФИ ВЕЛИКОГО «ФОРМУЛЬНОГО» ЦИРКУ ПОКИ ЩО НЕ ЗУПИНИТИ — НА ЧАСІ ЧЕРГОВИЙ ШПИГУНСЬКИЙ СЮЖЕТ ЗА УЧАСТИ RENAULT ТА MCLAREN'A, АЛЕ ОСТАННЯ ВЖЕ НЕ ХИЖАК, А ЖЕРТВА

їй доведеться не просто вдосконалюватися, а, можливо, й шукати принципово інші рішення. Так само багато доведеться попрацювати Honda і Renault — вони провели 2007 рік неймовірно погано. На перевелику радість останньої, вона змогла залистати до своїх лав колишнього технічного директора команди Ferrari Роса Брауна, якому попри адаптаційний період обов'язково вдастся змінити команду на краще, особливо, якщо йому не заважатимуть боси з Японії.

АЛОНСО НЕПРИКАЯНИЙ

На ринку пілотів ситуація майже повністю з'ясована — вакантними залишаються місця другого призового пілота у McLaren'і, обидві позиції в Renault та одна у Force India. Ще досі невідомо, до якої стайні піде Фернандо Алонсо, і часу в нього залишається обмаль. Ще недавно йшлося про його можливі перемовини з Renault, Toyota'ю та Red Bull'ом. Після офіційної заяви Toyota, про

марності інвестицій у сліпу віру є команда Prodrive. Минулого року вона опидала право стати 12-ю командою в перегонах. За планом до 2008 року усі стайні мали ратифікувати нову редакцію основного документу, що регулює відносини у F1, — Договору про згоду. За новими правилами команді не обов'язково самостійно проектувати шасі — його можна було б купувати у інших. Prodrive збиралася придбати шасі та двигуни у McLaren'a, але нового Договору про згоду досі немає. Тому в сезоні-2008 залишатиметься 11 команд.

І останнє за переліком, але не за значенням. До тестів повернувся Міхаель Шумахер. На боліді зразка 2007 року з відклукеною допомогою пілотам він лідирував 2 дні поспіль. Просто близьку результат, зважаючи на те, що німець не сидів за кермом боліда з минулого року. Піддейкують, що він може стати пілотом McLaren'a, але це звучить надто фантастично. ■

нья, від якої всіх без винятку пілотів мало не нудить, настільки гарно вони її знають. Цього разу, щоправда, їм навряд чи варто було скаржитися на це, адже метою тестів була перевірка роботи нового електронного блоку керування і вміння пілотів управляти болідами без електронних систем допомоги. Це пов'язані речі. Новий блок



ФОТО: Ірина Романіч

Росіяни йдуть! З молотка

УКРАЇНЦЯМИ ВПЕРШЕ ЗАЦІКАВИВСЯ CHRISTIE'S – ОДИН ІЗ НАЙБІЛЬШИХ АУКЦІОННИХ ДОМІВ СВІТУ

Емісари Christie's невтомно переймаються новим для себе середовищем потенційних покупців. Для гіднігруву зацікавленості основною подією, лондонським Russian Art Week, який відбувся 24–30 листопада, у Києві було проведено прев'ю-виставку російського мистецтва.

Автор: Іда Ворс

Аналогічні попередні покази були в Нью-Йорку, Парижі, Москві. Щоправда, до української столиці дісталася частина лотів. Яйце-годинник виробництва фірми «Фаберже», що дотепер належало родині Ротшильдів, ми побачили лише на афіші. Організатори запевняють, що не встигли оформити належні папери, аби ювелірний шедевр перетнув кордон. На короткий час зали київського Музею російського мистецтва прикрасили кілька російських ікон XVII ст.,

а також роботи Івана Хруцького, Константіна Сомова, Наталії Гочарової, Бориса Грігор'єва, Івана Потхітонова.

Така скромність прев'ю не мас дивувати. Той факт, що у нас вже є свої заможні люди, небайдужі до збирання прекрасного, для іноземців не новина. Вітчизняні колекціонери потроху активізуються – ці сигнали аукціонні доми вловлюють миттєво. Проте достеменно невідомо, що нашим у голову вдарить – класика північного сусіда чи ви-

гадливий contemporary art. Ось і представляють перевірену на міць, так би мовити 100-відсоткову художню «зброю», яка влучає в самі сінکе «яблучко».

«В МОСКВУ! В МОСКВУ! В МОСКВУ!»

Розмаїтішим видався московський передпоказ Christie's, що відбувся безпосередньо перед київською імпрезою: до полотен російських художників додали роботи Анрі Матісса, Амедео Модільяні, Енді Воргола та багатьох інших. Загалом шедеврів привезли приблизно на 200 млн дол. Росі-

ще й розуміючи, що така можливість у майбутньому дорівнює нулю, виникає дещо маніакальне бажання прослідувати хоча б за аукціонними пристрастями навколо них. Результати Russian Art Week-2007 показали, що «російський слід» в історії мистецьких аукціонів стає все відчутнішим. Успіх торгів шалений. І це не перебільшення, якщо порівняти ситуацію, наприклад, у межах однієї аукціонної системи. На початку листопада відбувається нью-йоркський тиждень Post-War & Contemporary Art. Як назначають експерти аукціону, попит на актуальні твори різних жанрів на-

бузком» (рідкісне для раннього періоду творчості мисткині часів її імпресіоністичних експериментів) пішло з молотка за 3,2 млн дол. Неймовірно потужна й емоційна картина Бориса Григор'єва «Арло з Марселя» продана за 2,3 млн дол. Ale найбільший ажотаж спостерігався навколо робіт Константіна Сомова. Кілька років аукціонники Christie's і Sotheby's засвідчували справжнісінський «сомівський бум». І ця тенденція тільки посилюється. Цьогоріч у Лондоні репрезентували 55 лотів — 15 малярських робіт і малюнки. Картина Сомова «Відпочинок мандрівника», яку мали змогу побачити обрані українці, «заважила» на 2 млн дол. Приблизно в цьому діапазоні трималися ціні на живопис майстра.

Але, звісно, найпринаднішим для спраглих прекрасного став центральний ювелірний лот — «Ротшельдівське» яйце з клеймом знаменитого чарівника фірми «Фаберже» Михаїла Перхіна. У запеклій боротьбі воно потягнуло на 18,5 млн дол. Повернув його у рідні пенати голова приватного Російського національного музею Александр Іванов. Півник, який замість традиційної зозулі відгукується своєю появою на щоденній передзвіні, побив одним махом 3 рекорди: найдорожчий витвір Фаберже плюс найдорожчий в історії годинник і твір російського мистецтва, що коли-небудь був проданий з аукціону.

МИСТЕЦЬКА РУЛЕТКА

Що б не казали фахові маркетологи, вгадати, який митець завтра

УКРАЇНСЬКІ КОЛЕКЦІОНЕРИ ПОТИХЕНЬКУ АКТИВІЗУЮТЬСЯ — ЦІ СИГНАЛИ АУКЦІОННІ ДОМИ ВЛОВЛЮЮТЬ МИТТЕВО

яни давно засвідчили відданість аукціонній справі, крім того, їхній патріотизм щодо своїх митців власне є спровокував шалений попит на російське мистецтво, особливо кінця XIX — першої половини ХХ ст.

До середини 1990-х Russian Art Week ледь жеврів. Попри беззаперечну мистецьку цінність, картини «міріскусников» чи авангардистів на Заході особливим попитом не користувалися. Поки на Christie's не почали пхатися «за листівками» перші «ластівки» з шаленими сумами. Вони й зламали ринок. Отетеріла публіка зрозуміла: потрібно брати, доки щось лишилося. Мода на російських художників перетворилася на тенденцію, що постійно і стало розвивається. Нині попередня ціна (estimate) картин російського модерну перевищує в кілька разів першопочаткову ціну кількарічної давнини на полотна цих майстрів.

Дводенна імпреза — висока оцінка платоспроможності колекціонерів, які своїм ентузіазмом змусили везти найкращі артефакти з Європи до себе, щоб за деякий час знову повернути їх із Лондона, тільки тепер уже на тривалий термін. І чи не найвагоміший чинник активності росіян: 2003 року уряд РФ прийняв постанову про скасування 30-відсоткового мита на ввезення культурних цінностей. Результати не забарілися.

ЗМІНА ВІХ

Коли накручуєш кола навколо робіт, побачити які тільки мріялося, та

разі так стрімко падає, як раніше вперше зростав. Мильна contemporary-бульбашка скоро лусне: інтерес до постмодерністських кунштуків уперто проявляють лише американці, далеко не законодавці аукціонних мод. І досі тримається подалі від загалу лише Енді Воргол. Його шовкографію «Портрет Ліз Тейлор» продано за 23,6 млн дол. Ale цей штукар також давно вже класик.

Щодо репрезентованих на київській прев'ю-виставці робіт, в аукціонному залі вони не затримувалися. Полотно Наталії Гончарової «Натюрморт із

БІОГРАФІЧНА НОТА

НАТАЛЬЯ ГОНЧАРОВА (1881–1962)

Разом із чоловіком, відомим художником Михаїлом Ларіоновим, стояла біля джерел авангардного мистецького об'єднання «Бубновий валет». Уже всередині 1910-х років Гончарова — одна із найвідоміших у Європі художниць російського авангарду. 1915 року на запрошення засновника «Русских балетов» Сергія Дягілєва у Парижі вона оформляла вистави і залишилася у Франції до кінця життя. 18 червня 2007 року на торгах аукціону Christie's картина Гончарової «Збирання яблук» (1909) була продана за 8,3 млн дол., що є історичним рекордом вартості робіт художників-жінок.



НАТАЛЬЯ ГОНЧАРОВА. «Натюрморт з бузком»

стане модним, а кого скинути у Лету, тепер майже неможливо. Незмінним залишається хіба що авторитет «музейних» художників, вартість яких у всіх сенсах незаперечна, хто б що не говорив. Інші мають покладатися на «авось». Бідний Модільяні й у наркотичних мареннях не міг уявити, що його астенічні полотна кощуватимуть мільйони та слугуватимуть на дійним засобом примноження капіталу. Подібна ситуація із Russian Art. Причому не з усім масивом, а з конкретними іменами. Голова Міжнародного російського департаменту Christie's Алексей Тазенгаузен під-

тверджив, що саме ринкова популярність російського мистецтва визначає надзвичайне значення цієї категорії для аукціонного дому, і аж ніяк не навпаки, і що певні художники стають значущими за незображенними законами. Для прикладу він навів по-лотна Івана Айвазовского, які ще не так давно сягали захмарних цінових висот, а тепер за браком попиту їх на віть на продаж не виставляють. Майстри фірми «Фаберже», Гончарова і Сомов – лідери торгів саме 2007 року. Чітко розрізнати можна їхнє сучасне, але аж ніяк не спрогнозувати майбутнє.

Та передбачити певні зрушенні щодо вітчизняної арт-спадщини цілком можливо. Купуючи різні твори мистецтва, наші колекціонери вже збагачують свій культурний простір. Але скоро почнуть і продавати. Й прийняття України як повноцінного гравця до пісочниці Christie's може спричинити цікаве явище: із «запасників» на світ Божий витягнуть спочатку найцікавіше. Класиків українського авангарду, наприклад: Казимира Малевича, Олександру Екстер, Михайла Бойчука разом із учнями. Наситившись російським, світовий ринок шукатиме іншого. То чом би

БІОГРАФІЧНА НОТА

КОНСТАНТИН СОМОВ (1869–1939)

Навчався в російській Академії мистецтв (майстерні Ільї Рєпіна). Був членом славетного мистецького об'єднання «Мір іскусств». Прославився як портретист і автор пейзажів з фігурами, що нагадували галантні сценки XVIII ст. 1923 року емігрував з Радянського Союзу, жив і помер у Парижі. 2007 року на аукціоні Christie's новий власник за полотно Сомова «Веселка» виклав 6,2 млн дол. за стартової ціни 800 тис. дол. Наразі – це аукціонний рекорд вартості робіт російського майстра.



КОНСТАНТИН СОМОВ. «Відпочинок мандрівника»

НАВІГАТОР

АВТОРСЬКА КОЛОНКА

йому не «вибухнути» нашим авангардом? Так, школа буде віддавати «в люди», але так склалося історично, що ми й досі мусимо радіти кожному підтвердженню того, що українці не виключно селянська нація. Навіть в аукціонний спосіб.

Ця тенденція вже поступово увірзюється — фахівці з контори Sotheby's наприкінці листопада зафіксували перший український арт-рекорд, продавши полотно Давида Бурлюка «В церкві» за 650 тис. дол. Щоправда, наш футурист зміцнив категорію «російське мистецтво». Але це сталося не з його вини. ■

ДОВІДКА

СМЕРТЬ, РОЗЛУЧЕННЯ, БОРГИ

Аукціонний «витік» стався з філіжанки кави. Точніше, з кав'янрі, де англійські джентльмені пліткували, вирішували справи й укладали угоди. У XVIII ст. ці заклади швидко перетворилися на своєрідні клуби за інтересами: у кожному збиралася публіка певної професії — журналісти, біржовики, страхувальники. 5 листопада 1766 року власник однієї з кав'ярень Джеймс Крісті провів перші торги в царині мистецтва*. Ініціатива цього піонера комісійної торгівлі прекрасним виявилася настільки своєчасною, що утворення справжнього аукціонного дому Christie's не забарвилось. Першою ж потужною міжнародною оборудкою Джеймса Крісті став продаж колекції живопису лорда Роберта Уолпола 1778 року вельможній клієнтці — імператриці Катерині II. Одним рухом російська монархія поклала початок Ермітажу.

Як в давнину, так і сьогодні будь-який аукціонний дім керується формулою трьох «D»: death, divorce, debts (смерть, розлучення, борги), тому тут уважно слідкують за некрологами та світською хронікою. За цим принципом свої перші сенсаційні торги Christie's провів 1795-го, виборовши право на розпродаж коштовностей страченої мадам Дюбаррі.

Нині Christie's разом із Sotheby's контролюють 70% світового ринку продажу творів мистецтва. А перший уставився ще й як «дім рекордів». Найдорожча картина в історії аукціонів — «Портрет доктора Гаше» Вінсента ван Гога, продана на Christie's 1990 року за 82,5 млн дол.



СЕРГІЙ ЖАДАН
Письменник

Скромна привабливість буржуазії

Процес накопичення капіталу має три основні стадії. На першій — реципієнти колекціонують скальпи своїх конкурентів (вирізняється вона певним сумбуром та безсистемністю). На другій — об'єктом колекціонування стають предмети першої необхідності: лексуси, джакузі, силікон та швейцарські годинники в необмеженій кількості (ця стадія характеризується ще більшою безсистемністю, котра виявляється, перш за все, в неконтрольованому закачуванні силікону і використанні джакузі не за призначенням). Потім настає третя, найпафосніша та найвідповідальніша фаза накопичення, — колекціонування предметів старовини, розкошів і мистецтва. Якщо з предметами старовини та розкошів усе більш-менш зрозуміло, то з мистецтвом, як завжди, не просто. На що орієнтуватися людині, яка вдало проїшла перші дві стадії фінансового нагромадження і тепер має повне моральне право витрачати зароблене бабло на оптові партії скіфських баб? До чиїх смаків прислухатися?

У середовищі накопичення капіталу традиційно зберігається жорстка ієрархічність та клановість. Відповідно, тон і настрій задає керманич. Коли він купує, скажімо, за штуку баксів книгу про козацьку державу, рядові бійці клану мусять витратитися саме на цей фоліант, не розуміючи до ладу, про яку саме державу йдеться. Це стосується і, наприклад, скіфських баб: якщо керманич вважає, що саме баби беззаперечно засвідчують унікальність

нашої держави, то на подвір'ї кожного порядного члена клану має стояти така баба, відводячи зло око та відганяючи конкурентів і податкову.

Але скіфських баб на всіх не вистачить. Лишається колекціонувати щось модерніше, який-небудь авангард, котрий хоч ще і не засвідчує унікальність нації, проте цілком добре виглядає на кухні чи в спальні. І тут уже маєш діяти на власний розсуд, який так чи інакше опирається на світові тенденції. Згодом починається золота лихоманка, гарячкові спроби йти в ногу з часом, їздити за кордон і купувати на дачу Малевича. Раніше подібне підвищення культурного рівня не надто афішувалося: ненависть викликала не стільки наявність Малевича на дачі, скільки факт існування дачі як такої. Проте українська буржуазія доволі швидко наростила м'язи, і люто вгризається сталевими щелепами в шматки смачного, які ще лишила їй неповоротка історія. Представники вітчизняної «еліти» не лишають жодного шансу охлялим елітам Старого та Нового світів, вихоплюючи з-під носа найкраще.

І все було б добре, адже ніхто не збирається засуджувати людей за любов до близьких предметів або рахувати чужі гроші. Але, зазирнувши в податкові декларації молодої української буржуазії або натрапивши у новинах на вартість придбаніх ними стразів, ікон та футбольних тренерів, мимоволі думаєш: хай би вже купували скіфських баб. Принаймні, гроші б із країни «не витікали».

* За матеріалами розвідки Вольфганга Шивельбуша «Смаки в раю» (рецензію див. у наступному номері)

Багатоликий Янус

**МОЖЛИВО, МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ
ХУДОЖНИКА-УНІВЕРСАЛА, ЗАПРОПОНОВАНА
ГЕНІЯМИ ВІДРОДЖЕННЯ, – ЄДИНО ПРАВИЛЬНА
МІРКА ІСНУВАННЯ СПРАВЖНЬОГО МИТЦЯ**

ОЛЕКСАНДР СУХОЛІТ
Наполеон українського арту



Перебування в межах одного жанру чи у визначених освітою рамках для Олександра Сухоліта позбавлене будь-якого сенсу.

Автор: **Іда Ворс**

Він закінчив скульптурний факультет київської Академії мистецтв, а спеціальні відзнаки отримує на тріеннале в Токіо та Осаці – найпрестижніших і найприскіпливіших форумах сучасної світової графіки. Його малюнки вражають скульптурністю та мінімалістичною міцією, натомість його бронзові роботи нагадують пастозний живопис. Вершиною авторського синтезу можна вважати барельєфи на гіпсі. У цьому поєднанні пластики, графіки та кольору відчувається фресковий розмах у настільному форматі. Але споглядати ці дива варто безпосередньо, бо ілюстрації не демонструють справжній масштаб витворів Сухоліта – невеликі за розміром, вони монументально значущі.

Діапазон таланту Сухоліта вражав з перших кроків у професійній сфері, і кроки ці були «семимильними», наче в казці. Його дипломну роботу «Материнство» одразу після захисту придбав Державний музей образотворчого мистецтва. Для вчоращеного студента – безпрецедентний випадок. 1988 року Спілка художників СРСР влаштувала виставку робіт митців усіх союзних республік для показу її в США. Від України відбрали лише Сухолітову скульптуру «Очікування» – його першу бронзову відливку. І так далі.

Поступ цього митця невблаганий, як наступ танкової дивізії. Сухоліт давно належить до світової арт-еліти.

Вимірювати за ним стан української культури – все одно, що визначати кількість радіації в активній зоні лі-

чильником Гейгера, – зашкалює. З такою базою у нас є майбутнє. Це факт. ■



«ЖІНКА З ДІТИНОЮ», бронза

ФОТО: Ілья Рєшта



ОРГАНІЗАТОР

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ - ОЛЕСЬ ДОНІЙ
КУРАТОР ФЕСТИВАЛЮ - СЕРГІЙ ЖАДАН

ЗА ПІДТРИМКИ



**ОСТАННЯ
БАРИКАДА**

МИСТЕЦЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ



РАДМІР-ЕКСПОХОЛЛ
вул. АКАДЕМІКА
ПАВЛОВА, 271
м. АКАДЕМІКА ПАВЛОВА

**ВХІД
ВІЛЬНИЙ**

2 МІЖНАРОДНИЙ
ФЕСТИВАЛЬ
СУЧASNOGO
MISTECKA

Харківська БАРИКАДА

СУБОТА 8 ГРУДНЯ

НЕДІЛЯ 9 ГРУДНЯ

16.00 Літературний проект
**«MAGNUS DUCTUS
POESIS»**

Евгеніус АЛІШАНКА, Владас БРАЗЮНАС,
Вітаутас ДЕКСНІС (Вільнюс)
Андрей ХАДАНОВИЧ, Владімір АРЛОВ,
Марійка МАРТИСЕВИЧ (Мінськ)
Остап СЛИВИНСЬКИЙ (Львів)

гурт «КОНТРАБАС» 17.30
(Полтава)

18.00 ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖУРНАЛУ
**«НОВЕ МИСТЕЦТВО -
НОВОЕ ИСКУССТВО»**

Перший Відкритий
Чемпіонат
України зі Слему
«ОБЕРСЛЕМ»

Ведучий – Анатолій УЛЬЯНОВ

21.30 Сергій ЖАДАН та
«Собаки в космосі»
(Харків)

ПАРТНЕРИ:



харківський
театральний
центр



Видавництво
«СМОЛОСКИП»



www.sho.com.ua

CD

Цейво-тойво

Вихід дебютного альбому гурту «Пропала грамота» засвідчив, що хлопцям із Кам'янця-Подільського, яких ми дотепер могли почути переважно наживо, під час рок-фестивалів та етнозабав, вдається вивести власну формулузвучання. Нині цей колектив уже не сплатити ні з «Гайдамаками», ні з «Гуцул Каліпсо», ні з «Перкала-бою», хоча група належить до грана формаций, які умовно об'єднано напрямком український модерн-фолк-рок, що в останні роки домінує на вітчизняній сцені.

В основі саунду «Пропалої грамоти» лежить подільська архаїчна автентичка та чумацькі пісні. Роль каркасу грають соковиті фанкові ритми з елементами ф'южну. Вокальні партії ватажка гурту Павла Нечитайла тяжіють до суті народної манери виконання і майже позбавлені голосового «декору». Усе лаконічно, стримано і психоделічно. Невипадково до співпраці над CD були запрошенні Ніна Гаренецька з «Даха-Брах» (народні вокалізи в пісні «Два чумаки») та Андрій Середа з «Кому Вниз» (речитативи в композиції «Шлях до небесної України»). Їхні голоси вдають оздоблюють доволі монохромну звукову палітру альбому. Афористична поетика авторських пісень Нечитайла не програє поряд з перлинами народної поезії, а створює ефект логічного продовження тієї тематики на іншому ґрунті.

Олександр Євтушенко

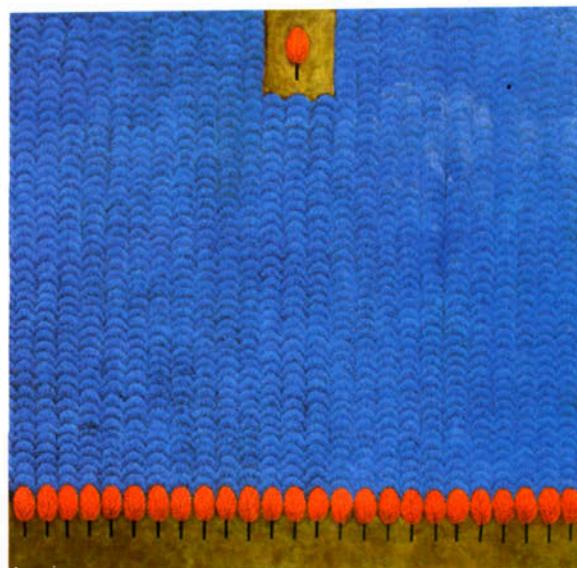


| ПРОПАЛА ГРАМОТА. «Цейво» – Наш формат, 2007.

ВИСТАВКА

Очи ма галичан

Львів'яни Ігор Романко та Андрій Курило присвятили рідним палестинам свій спільній проект «Земля Україна: хроніка буття і буйняня».



Попри складність назви, живопис Романко апелює до примітивних форм і наївного народного мистецтва, а з Курилом ситуація ще простіша – він один із небагатьох митців сучасності, які професійно займаються художнім склом, зокрема, вітражами. Основа творчого почерку, притаманного мальарству Романка, – стримана гама барв, в якій завдяки тонкому поєднанню нюансів кольори наче сяють зсередини. Стиль цього художника передбачає підкреслену геометричність, але без натяку на сухість. На його ніби під лінійку вивірених полотнах дерева шикуються,

ТЕАТР

Мовою кіно

Аді Роговцевій – 70, а вона своїми бенефісними виставами не закінчує кар'єру, а розпочинає новий етап після майже 10-літньої відсутності на сцені. Вистава «Рожевий міст» – режисерський дебют її доньки, Катерини Степанкової. Вона ж інсценізувала обраний ювіляркою для постановки роман американського письменника Роберта Джеймса Воллера «Мости округу Медісон».

Поховавши чоловіка, з яким прожила все життя, літня фермерка Франческа піпше листа своїм дітям. Вона розповідає про чоловіка, котрого кохала, хоча знала всього 4 дні – фотографа Роберта Кінкейда (Анатолій Ященко). Звучить як початок мелодрами, але це сповідь про почуття настільки глибокі, що з часом не блянуть. Про них дуже важко говорити, а особливо – з кону. Ймовірно, для такої історії красою була б мова кіно. До речі, Голлівуд відгукнувся на книгу фільмом з Меріл Стріп у головній ролі. Сте-

панкова як новоспечений кінорежисер за освітою активно послуговується засобами цього виду мистецтва: монтує час, розширяє простір комп'ютерною графікою і фото-проекцією. Паралельно існують дві Франчески, роль юнки виконує Світлана Орліченко. Актори намагаються вести свої ролі стримано, наче на камеру. А подібна гра потребує детальної розробки образів. Шкода, що сцена не дає змоги наблизити до глядача обличчя акторів так, аби ми могли фіксувати кожен чуттєвий вираз, зміну погляду, нюанси міміки. Проте найбільш психологічно напруженні епізоди вистави вдало виріщено заради тривалих паузам.

Театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра (Київ, Броварський просп., 25)

Наталія Шевченко



КНИГА

Смак літератури

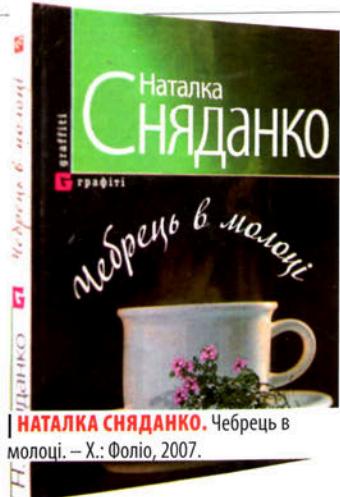
Якщо раніше Наталка Сняданко колекціонувала пристрасті, то тепер її увагу прикуто до тонких матерій. Зокрема, до дитячої та підліткової пам'яті, що нагадує скриньку з секретом: на поверхні чимало цінного, але найважливіше міститься десь там, на споді, і не конче має бути грандіозних розмірів.

Книгу «Чебрець в молоці» зіткано навпіл з міліх подробиць і великих трагедій. Головна героїня Софійка без поспіху мандрує закамарками спогадів про посиденьки з бабусею перед телевізором, смак цукрової вати, пригоди з однолітками, поїздки до гірської хатинки, де все наповнює собою запах чебрецю, навіть вранішнє молоко. Епізоди цокають, як годинниковий механізм бомби, рівномірно й у зворотному напрямку. Поки дівчина не дістась головного, заради чого болісний процес пригадування й було запущено, — розлучення батьків і маминого самогубства.

Від цього моменту істини розгортаються історії дорослішання Софійки

та її подруги Лілі. Оповідь побудовано у вигляді кореневої системи, елементи якої розгалужуються, переплітаються, підтримують, а інколи й залишають один одному, проте все одно становлять цілісність. Авторка вміє помітити значне в дрібницях і так розкладти свої спостереження «по поличках», аби вони набули знайомої всім універсальноті, коли в чужому досвіді ти знаходиш своє, щось дуже інтимне. Мабуть, згущувати фарби й підретушовувати факти притаманно всім, просто дехто вміє це зробити художньо витончено, з чималим смаком до літератури, а не пліток.

Вікторія Поліненко



наче солдати, але раптом можуть прорости і верхівкою донизу. Свідомий аскетизм дозволяє митцеві, нехтуючи деталями, зосереджуватися на головному.

Його колега нині займається відродженням мистецтва скла, яке свого часу активно розвивалося саме на заході України, але зрештою настав той критичний момент, коли і воно було майже забуто. Скляний «ренесанс» розпочався трохи менше 10 років тому, коли 8 львів'ян створили асоціацію художників та вітражистів «Вікно». Серед них був і Андрій Курило. Майстри асоціації не лише реанімують старі техніки, але й переосмислюють їх. Переважно завдяки їхнім зусиллям український вітраж поступово перетворився з монументального мистецтва на камерне, інтер'єрне, затишне.

До 19 грудня

Галерея «Триптих»
(Київ, Андріївський узвіз, 34)

Анна Шабеко

КІНО

Професіонал

Стрічку «Хітмен» знято за мотивами комп'ютерної гри з сумнівними, як на мене, моральними зasadами. Основна дійова особа — кілер на службі мафії, тому переможе той, хто більше жертв занапастить. Але то в грі. Біо головному герою картини агенту 47 (Тімоті Оліфант) якраз принципи жити й заважають, незважаючи на те, що його клоновано і людських рис у нього не має бути. 47-й стає розмінною монетою у війні Інтерполу та ФСБ. Проте, навіть опинившись між двох вогнів, супер-агент не здається, а продовжує шукати, хто ж, і власне за що, його підставив.

Продюсер картини Люк Бессон одразу підсунув американцям свиню, запрошивши працювати над сценарієм малодосвідченого Ксав'єра Генса. Останній виявився тією ще лялею — крові у фільмі через край, при цьому подейкують, що її було ще більше, тому під час монтажного періоду картину довелося серйозно відкорегувати, підводячи під сякі-такі голлівудські стандарти.

Назвати «Хітмен» бойовиком однозначно не можна — завдяки низці епізодів, що перетворюють його мало не на комедію. Як правило, вони пов'язані з діяльністю російських спецслужб і несподіваними українськими «проривами». Крім совісти, у 47-го виявляється ще й здатність кохати. Щоправда, платонічно — фізичної близькості безстрашний герой боїться, як вогню. Об'єктом його уваги стає російська повія Ніка, яку на екрані переконливо

втілює українська модель Ольга Кириленко. А ще за версією авторів картини ім'я президента РФ збігається з іменем нашого відомого режисера та колишнього голови Спілки кінематографістів. Несподіванка для пана Михайла Белікова. Можливо, й певний месідж для української кіноіндустрії.

У кінотеатрах України з 29 листопада

Олександра Коверзнєва





ВИСТАВКА



КЛАСИКА



ТЕАТР



ЛІТЕРАТУРА

РОЖЕВЕ МІЦНЕ

ГРАФІКА Владі Ралко подобається рожевий колір – її картини ним сповнені по вінця. Проте це не той дівочий «лінк» у розбілі чи ніжно-кораловий, призначений для сукні дружки. художниця перетворила його на колір нестремної тілесності й відвертої жіночності, а своїх фемін почала малювати фрагментами, шматками плоті. Стандартні образи Ралко препарує методами contemporary art, а в результаті отримує зовсім несподіаний продукт. Наразі вона взялася за вторинну переробку глянцевих журналів. Їхній «філософії» присвячено проект «Має бути» – понад 100 нових малюнків на папері. Must have – ця беззапляцьна порада-наказ волає до читачки жіночого читва буквально з кожної сторінки. Мисткиня пропонує глибше зазирнути у лискучи пропозиції й докопатися до їхньої суті. «Я почала робити варіанти малюнків з глянцю, – говорить Влада, – щоб повернути його героям таємницю і все те приховане, чого прийнято соромитися».

До 16 грудня

«Я Галерея» (Київ, вул. Волоська, 55/57)

ДВА В ОДНОМУ

Роботи одеських художників Миколи Новікова й Анатолія Асабі настільки різні за стилістикою, що здається, ніби ці митці уособлюють ліву та праву півкулі головного мозку. Строгий, вивірений живопис Асабі представляє творчу раціональність. Полотна його колеги, напаки, репрезентують дивну, трохи хворобливу естетику, виражену незвичними кольоровими та композиційними рішеннями.

До 10 грудняГалерея «Тритон»
(Одеса, вул. Дворянська, 8)**7 НОТ – 6 СТРУН**

ГІТАРА IV Міжнародний фестиваль академічної гітарної музики, який цього року скромно іменується «Київ-2007», – це щоденні концерти європейських знаменитостей і приголомшила виставка музичних інструментів. На власні очі побачити десятки різновидів гітар збирається чимало публіки. А почуті гру італійця Паоло Пегораро, бельгійця Арама ван Балларта, фіна Юссо Ніемінена, іспанця Хуана Франциско Падільї та росіяніна Євгенія Фінкельштейна приде ще більше. Із нововведенням: у межах «Київ-2007» започатковано Міжнародний гітарний конкурс. Учасники з України, Росії, Польщі та Австрії змагатимуться протягом тижня в трьох турах. На переможців чекають солідні гонорари за виступ у заключному концерті 16 грудня з Симфонічним оркестром київської філармонії. До щасливих обранців приєднаються і члени журі – Паділья, Ніемінен та український гітарист, художній керівник фестивалю Андрій Остапенко.

10 – 16 грудняНаціональна філармонія України
(Київ, Володимирський узвіз, 2)**ЧАС «ІКС»**

Конcertна серія «Нова музика в Україні» композитора й диригента Володимира Рунчака робиться так. Береться іноземна інституція, наприклад, Гете-Інститут. Йї коштом привозять провідного іноземного митця і виконують його твори (циого разу німецького композитора Ніколауса Губера). А на додачу грають й українську музику. Наразі – «Час X, або Прощальну несимфонію» Рунчака і «Terzet» Аллі Загайкевич.

14 грудняБудинок учених НАНУ
(Київ, вул. Володимирська, 45)**MERRY CHRISTMAS!**

ГАСТРОЛІ Харківський театр «Арабески» запрошує на виставу «Веселого Різдва, Icuse!», оповідь на канву якої складає традиційна біблійна історія в нетрадиційній обробці Сергія Жадана. Письменницьке перелицовування, у свою чергу, побудоване на естетиці та кліше гостросюжетних трилерів категорії «В» і переказах народів Центральної Африки. Театральний вінегрет вийшов на славу. Основні дійові особи: гурт пакистанських наркобаронів («три царі»); командувач об'єднаного федерального контингенту, окопний генерал І. (Ірод); натовп ямайських емігрантів, які бачать в Icusi нового ефіопського короля, котрий має відновити міць і суверенітет ідеального королівства; Мама-Кока – відлучена від церкви альтернативна свята, для появи якої місцеві мешканці вживають сильно-діючі галюциногени. Свято – неможливе без музики групи «Люк». У головній ролі рімейку вистави 5-річної давнини Михайло Барбара.

13 грудняТеатр для дітей та юнацтва
(Львів, вул. Гнатюка, 11)**ЕМОЦІЙНИЙ ТИРАН**

Калігула, як його уявляв Альбер Камю, – не жорстокий римський імператор, а самотній бунтар та сумний комедіант. Він постійно мріє про місяць, бо це небесне світло своєю недосяжністю нагадує йому солодку ілюзію. П'есу «Калігула» поставив переможець престижної російської театральної премії «Золота маска» Юрій Бутусов. У головній ролі Константин Хабенський.

12 грудня

Академічний театр російської драми ім. Лесі Українки (Київ, вул. Б. Хмельницького, 5)

НАЙКРАЩИЙ ДАРУНОК

ВИСТАВКА «Ужгородський книжковий Миколай» вшосте збирає книгофілів. Ця щорічна виставка-ярмарок організована з урахуванням новітніх тенденцій у сфері популяризації книг. У програмі – літературні зустрічі, автограф-сесії та презентації видавництв за участі літературних зірок, зокрема, Володимира Єшкілева, Юрка Іздріка, Богдані Матіяш, Ірен Роздобудько. Також відвідачі ярмарку зможуть познайомитися з двома експозиціями – ілюстрацій до сучасних дитячих видань та ретровиставкою «Перші періодичні видання на Закарпатті». Закриватиметься «Книжковий Миколай» уже майже обов'язковим для таких подій атрибутом – слем-турніром. «Битва поетів» відбудеться між молодими закарпатськими авторами та гостями ярмарки. Серед останніх – відомі й авторитетні бійці Павло Боробчик (Луцьк), Остап Сливинський (Львів), Таїсія Сахненко та Євгенія Дом-Захарова (Київ), Олеся Черниш (Харків).

13 – 14 грудняСпорткомплекс «Юність»
(Ужгород, вул. М. Зањковецької, 5)**КОПРОМОУШ**

Останнім часом професія літератора стає дедалі публічнішою – поетів можна не тільки читати, але й слухати на концертах. Чи не найважливіша письменницька постать сучасності, Юрій Андрухович концертует багато і з задоволенням. На традицію перетворилися його спільні виступи з львівським рок-гуртом «Мертвий півень». Поступово узвищається й періодична поява Патріарха на східних та південних землях України.

7 грудня

«Клуб ХХІ століття» (Одеса, Рішельєвська, 9а)

НАВІГАТОР



КІНО



ХОРЕОГРАФІЯ



ДЖАЗ

ПЕРЕВІРКА СТІЙКОСТІ

ХОРРОР Ви ще не злякалися? Тоді ми йдемо до вас! У прокат виходить «Пилка-4». Головним героєм екранного безчинства знову став маніак, і за сумісництвом конструктора Джигсо. Попри те, що він нібито благородно загнувся у по-передній стрічці. У пошуках жертв безжалісний кат вигадує все більш збочені головоломки. Цього разу до його пасток потрапляють одразу кілька нещасних. Аби захистити власну доньку, Джевові потрібно знайти вихід із «будинку смерті». Водночас спецназівець Ріг, намагаючись врятувати друга, також отримує непримістні на свою голову. Доля самої «Пилки» не менш фантастична, ніж технічні «мишоловки», які створюють кіношні Кулібіни. Випадково потрапивши на великий екран, цей ма-любдюжетний проект так сподобався глядачам, що довелося щороку робити продовження. Вже сьогодні подейкоють про 5-ту частину, яка має вийти восени 2008-го. Режисером 4-ї, як і двох попередніх стрічок, став Даррен Лінн Боусман.

В кінотеатрах України
3 грудня

ГРА В ХОВАНКИ

Давно і здавалося б назавжди розчарований у коханні бізнесмен Люка (Венсан Ліндон) несподівано для самого себе захопився 38-річною Ельзою (Сандрін Боннер). Утім, життєвий досвід підказує йому, що не може така ефектна та успішна жінка бути досі незаміжньою без причини. Щоб розкрити таємницю, Люка наймає детектика. Стрічка «А раптом це кохання» саме для скільких завжди є в усьому шукати «підводні течії».

В кінотеатрах України
3 грудня

БЕЗУМСТВО ТАЛАНТУ

БАЛЕТ Життя балерини Ольги Спесівцевої було настільки яскравим і трагічним, що просто потребувало сценічного втілення. Критики називали її хореографічний магнетизм та потяг до самозречення «останнім прикладом балетного романтизму». Вона ж дотепер вважається крашою виконавицєю партії Жизелі, проте ця роль стала для неї фатальною: Спесівцева так глибоко занурилася у світ своєї геройні, що її не вистачило сил повернутися до реальності. Згодом на психіку актриси вплинули революція, смерть коханого, червоного командира, та еміграція. Виставу «Червона Жизель» всесвітньо відомий керівник балетної трупи Борис Ейфман присвятив унікальній танцівниці. Зі співавтора, це не стільки ілюстрація до біографії, скільки спроба узагальнити долі багатьох талантів, змушених залишити батьківщину. У драматургічному дійстві поєднано класичну та авангардну хореографію. Наприкінці додає музика Чайковського, Шнітке, Бізе.

7 – 8 грудня
МІКМ «Жовтневий»
(Київ, вул. Інститутська, 1)

НАВІЩО СЛЬОЗИ?

«А-б» – назва одного з найпопулярніших комерційних шоу-балетів столиці. «Сильніше пристрасті, більше ніж, любов» – новий спектакль цієї команди. Автор постановки, а також солістка балету Анна Азарова, стверджує, що вистава має автобіографічне підґрунтя, а тому свою ширістю так зворушує глядачів, що зазвичай близче до фіналу дехто з них плаче.

9 грудня
Національна музична академія України ім. Петра Чайковського
(Київ, вул. В. Городецького, 1–3/11)

НЕ ПРО ФУТБОЛ

ФЕСТИВАЛЬ Ще достеменно невідомо, чи позитивно вплине на стосунки звичайних поляків та українців проведення «Євро-2012», а от мистецтво поєднало ці народи давно. На часі – спільній музичний проект. Один з найбільш престижних фестивалів Європи Jazz Jamboree вперше в історії виходить за кордон Польщі і представлятиме не букву, а дух центральноєвропейського джазу в столиці України. «Для нашої громадськості цей фестиваль завжди асоціювався з голосом за активну, космополітичну і трохи декадентську культурну точку зору» – розповідають його організатори. Поки цій музичній імпрезі ще бракує розмаху: фест цього року зводиться до одного концерту, в якому візьмуть участь видатні майстри: Кшиштоф Сцеранські, Януш Стробель, Марія Садовська. Надалі версія Jazz Jamboree «Варшава/Київ» функціонуватиме періодично й розширюватиме як жанрові межі, так і перелік учасників.

15 грудня
«Український дім»
(Київ, вул. Хрещатик, 2)

ДЕСЯТКА КРАЩИХ

Російський соул-музикант Ніколай Арутюнов здебільшого відомий як засновник гурту «Ліга Блюзу». Проте діяльність неподільного джазмена поширюється й на інші музичні проекти. Один з них, Funky Soul Band складається з десяти музикантів, найкращих випускників джазового відділення Гнесінки. Потужний вокал Арутюнова та фірмовий funk & soul у виконанні професіоналів – запорука пікісного концерту.

12 грудня
Arena Entertainment
(Київ, вул. Басейна, 2а)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

SILVA RERUM

Ансамбль старовинної музики з програмою «Англійська музика Єлизаветинської доби».

8 грудня. Будинок учених (Київ, вул. Володимирська, 45а)

ІРОНІЧНО-МІСТИЧНА ДРАМА

Вистава «Дон Гуан. Пантоміма для розумників» за мотивами «Кам'яного гостя» Александра Пушкіна.

8 грудня. Театр пластичної драми на Печерську (Київ, вул. Шовковична, 7а)

КАЗОЧКИ ГАЙДУКА

Веселій казкар Дмитро Гайдук розповідатиме сюрреалістичні байки з життя растаманів.

9 грудня. Клуб «Міраж» (Одеса, вул. Преображенська, 36)

«ДЕЛЬФІН»

Апологет альтернативної музики з оновленою програмою «Лучше+Нове» та презентацією нового альбому «Юність» за участі київських гуртів «Надто Сонна» і «NimB».

9 грудня. Клуб «Бінго» (Київ, просп. Перемоги, 112)

«УАТОКУ»

Концерт-презентація спільног альбому українських музикантів Юрія Яремчука і Марка Токара та німецької зірки джазу Клауса Кюбеля.

10 грудня. Клуб «Іялька» (Львів, пл. Данила Галицького, 1)

«ОСІНЬ НАД КАМ'ЯНИЦЯМИ»

Серія пейзажів Петра Сипняка, що зображають життя Львова в усіх його проявах.

До 10 грудня. Галерея «Зелена канапа» (Львів, вул. Вірменська, 7)

«НИКО, ДАЙ «МІ!»

Присвячена Ніко Гіросмані графіка Павла Фішеля, а також ілюстрації до книги дитячих віршів.

До 13 грудня. Галерея мистецтв КМА (Київ, вул. Іллінська, 9)

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ «АРТХАУС ТРАФІК»

Лише один сеанс – документальний фільм «Atlantis» Люка Бессона під музику електронного одеського гурту Aeronautica.

13 грудня. Кінотеатр «Маски» (Одеса, вул. Ольгієвська, 23)

«ГУЦУЛ КАЛІПСО»

Єдиний представник музичного напряму «гунгул-уп» з програмою «Рекет-гангстера».

13 грудня. КМЦ Києво-Могилянської академії (Київ, вул. Іллінська, 9)

ПОЛІТИЧНА ГАСТРОНОМІЯ

Вибори під хреновухою. Мабуть, кращу ілюстрацію до закінчення парламентської кампанії у Росії вигадати було б важко. Замовивши цей напій у московському ресторані «Єрмак», Президент Російської Федерації Владімір Путін фактично сказав усе, що він думав про демократичні вибори до Державної Думи. Так це було насправді чи ні, однак красномовний підтекст у гастрономічних вподобаннях Путіна не побачив лише лінівий. Чим за столом відзначали закінчення парламентських перегонів українські політики, здогадатися неважко. Принаймні, створення коаліційних комбінацій віддає лише гіркими настоянками. ■

АНТОНІНА ЦІМБАЛЮК**ОЛЕНА ЧЕКАН**

ПРО СТАРІСТЬ Колись не змогла дістати квитки на концерт Олексія Козлова, але запросила друзів, взяла квіти, пачку світлин і — до Консерваторії. Того літа у Коктебелі доля таки звела з Олексієм Семеновичем. Визвався показати нам Кара-Даг, знає там кожну стежинку ще з 1960-х. Ті світлини я і тицяла охоронцям, повторюючи: «Бачите, це — я, а це — Козлов, а це (ківок назад) — мої друзі». Друзі, чоловік п'ять-шість, мило посміхалися позаду, а один, телезірка, ховався за колонами. Досі не второпаю, як нас всіх не тільки пропустили, а ще й дали місця. Зараз квитки отримала в редакції. Вразило — йому вже 72 роки, і рабтом повернулася впевненість, що життя прекрасне і безкінечне, варто лише навчитися правильно старіти. Почну з наступного понеділка. ■

ЯКЕ КІНО, ТАКІ І VIP'И? Мав щастя двічі проїхатись автобусом підвищеного комфорту — VIP-рейсом. Більшість пасажирів, здається, керувалися не стільки перевагами шкіряних крісел, скільки швидкістю автобуса, з якою він дістається столиці. Доконало кіно, яке демонстрували VIP'ам: російська комедія «Антидуръ». Абсолютно тупа. Минулого разу показували ще примітивні фільми російського виробництва початку 1990-х. Я було обурився, як таку галіматю можна крутити нормальним людям, а тим більше «особливо важливим персонам»? А потім побачив, що наші VIP'и його дивляться і не обурюються. От і подумав: може, і не має ніяких VIP'ів у нашій країні, а так, випадкові пасажири. ■

СЕРГІЙ ГУЗЬ**ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО**

НА СВІЙ ПОГЛЯД У XVII ст. для європейців тютюн був ще дивовижею. Побачивши, як сер Волтер Рейлі курить, його слуга вирішив, що пан горить. Хлюпнувши на господаря води, хлопець загасив «пожежу». Подібне трапилося і з моїм знайомим, який користується послугами прибиральниці. Знайшовши в холодильнику півкіло «Рокфору», жіночка викинула пліснявий продукт. Два виновки випливають зі сказаного. Перший: людині притаманно боятися того, чого немає в її особистому досвіді. І не важливо, що це буде — підібрана бушменом пляшка з-під «Кокі» чи шматок «буржуйського» сиру. Другий: події та предмети цілковито залежать від нашого ставлення. Тому, коли двоє людей споглядають одну й ту саму річ, то бачать відзеркалені власною свідомістю її варіанти. ■

«СПИСАНІ» ДІТИ Мій син навчається в школі для дітей із вадами мови. Якось, прийшовши його забрати додому, я побачив на парті гірку солодощів. Таким чином старшокласники, яким довірили шефство над малюками, вирішили їх привітати з... Днем інваліда. Мовляв, опосередковано, але всі вони дотичні до цього свята. Попри шляхетний порив школярів, мені стало моторошно від їхнього світосприйняття. У той час, як люди без кінцівок намагаються довести, що вони не гірші, звичайні діти, не володіючи кількома звуками, уже «списують себе в архів». Прийшовши додому, ми з сином посміялися, сприйнявши це за невдалий жарт. Та навряд чи в інших родинах панував такий самий настрій. ■

ВАСИЛЬ ВАСЮТИН**РОМАН КУЛЬЧИНСЬКИЙ**

КРАСИВЕ ЖИТТЯ Нещодавно був на прощальній вечірці міністра Рудьковського, яку він організував для журналістів. П'янка проходила в латиноамериканському стилі в Caribbean Club. Все було дорого і зі смаком. Рікою ліліяся коктейлі, французький кокніяк, шотландське віскі й інші напої. Публіку розважали «95 квартирал», артисти з «Камеді клаб» та якась іноземна група, яка співала кубинські пісні. Сам Рудьковський елегантно витанцювував самбу і румбу. Міністр виглядав класним хлопцем. Під час імпровізованої прес-конференції його запитали: «Куди Мороз витратив 300 мільйонів, отриманих за зраду?» Господар вечірки розвів руками, показуючи на випивку, їжу, шоуменів, і з осміхом прорік: «Ще не потратив!», — розсміявшись, і пішов за черговим келихом вишуканого напою. ■

ІНСТАЛЯЦІЯ ТА ОРЕНДА

- ПЛАЗМОВІ ПАНЕЛІ
- РІДКОКРИСТАЛІЧНІ ЕКРАНИ
- ПРОЕКЦІЙНЕ ОБЛАДНАННЯ
- АКСЕСУАРИ ТА ІНШЕ



ПрессКом[®] TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27

www.presscom.ua

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?



ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом[®] ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор
www.presscom.ua

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ



К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 228-05-66
office@book-ye.com